

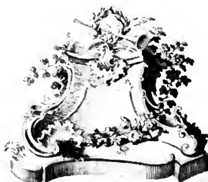
11·6·63

HENR. IOH. NEPOM. CRANTZ
S. C. A. MAIESTAT. CONSILIAR.
INSTITUT. MED. ET MATER. MEDIC. VINDOB.
PROFES. PUB. ORD. ACAD. IMP. NAT. CURIOS.
ET SOCIET. BOTAN. FLOR. SODAL.

MATERIÆ MEDICÆ
ET
CHIRURGICÆ
IUXTA
SYSTEMA NATURÆ DIGESTÆ

EDITIO SECUNDA
CORRECTA ET AUCTA.

TOMUS TERTIUS.

IMPENSIS, IOANNIS PAULI KRAUS
BIBLIOPOLÆ VIENNENSIS
MDCCLXV.

ANTIDOTA
GENERALIA.

a, quæ contra venena dantur remedia, generali nomine ANTIDOTA vocantur. Quæ contra venenatos ferarum morſus valent, ALEXITERIA, etiam THERIACA dicuntur, quæ arcent, depellunt venena, ALEXIPHARMACA appellantur &c.

Venenum vero omne illud vocatur, quod corpori animali applicatum illud conſtanter deſtruit, aut ſaltem in eo funeſtos effectus producit; quod quia non ſemper cognitum, ideo etiam ea primo loco recenſentur Antidota, quæ omnibus ſubvenire poſſunt, non qui-

dem ſpecifica quadam vi, ſed generali, ex ipſa natura aſſumpti fluente.

ACETUM tam Vini, quam aliorum ſuccorum vegetabilium vinoſorum, ad Præparata ſpectat. *Germ.* Eſſig. *Gallis* Vinaigre. *Anglis* Vinegar.

Liquor vinoſus, nova fermentatione calida corruptus, ACETUM dicitur, & fit, quando acidum vini exaltatum ſubigit, atque figit partem propriam oleoſam, ſeu ſpirituoſam, qua ſubacta acetum eſt, ut bene ETTMULLERUS: contra vero dum vino ſubrepens aciditas tollitur, acetum non fit, SHAW; tollitur autem ſpiritu vini tartariſato vino commixto, IDEM, imo & duraturum ſemper & incorruptibile vinum reddi poteſt ſolius aquoſæ partis diſſipatione, IDEM *Leçons de chymie traduites de l'Anglois*, *Paris.*

Ars faciens de vinis aceta fermentationem acetoſam variis modis inducere ſolet, eſtque in hac re magna diverſitas, maxima itidem in ipſis ſubiectis, ut inde coloris, ſaporis, imbecillitatis, vel efficaciæ, differentiæ innoteſcant. Etſi vero in uſum communem varia adhibeantur aceta, acetum tamen vini aliis fragrantius ſolum medici adhibent, unde & de hoc maxime agam.

Principia igitur Aceti inde facile intelliguntur: Conſtat nempe præter aquam, acido vini fixiori, ſpiritibus ardentibus, tum & vini tartaro. Spiritus inflammabiles aceto ineſſe experimenta BOERHAAVE, & Pariſienſium clare demonſtrant: acetum poſt congelationem concentratum, deſtillatum, rectificatum, dedit ſpiritum ardentem. Tartari vini in aceto præſentiam firmiſſimo argumento probat TACHENIUS, dum

dum alcalino sali, ex fæce post destillationem aceti remanente combusta, acetum destillatum super affundit, ut saturetur, & phlegma avocando, exhibet tartarum naturæ eiusdem vini, de quo acetum fuerat, desumptum; non ignobiliori idem confirmat FEVRE, de forti aceto ad mellis consistentiam inspissato, crystallisato, Tartareas crystallos producens.

Acidum hoc acetosum distinctum est ab omni acido minerali, docet id eius vappescentia & putrida corruptio, volatilitas & penetrabilitas ab aliis huic conciliata, natura salis medii acido acetoso facti & acido minerali brevi destructa &c. Cæterum plurimorum corporum tam fossilium quam vegetabilium menstruum, ut in diversarum substantiarum historia patebit.

VIRES antiputredinosæ maximæ, ut in febribus putridis exanthematicis, & aliis omnibus, in quibus aut a stimulo acrioris bilis, aut alcalescentia salis, aut putridi cuiuscunque, incendium ortum est, medici nihil habeant commendatius, BOERHAAVE: ad corruptionem mortiferam, gangrænosos reptatus, putrida ulcera, chirurgi nihil pulchrius, IDEM. Ad cancrum nondum apertum in fotu acetum non est spernendum. Vires excitantes, & subtili suo sale nervos vellicantes in debilibus, languentibus, lethargicis, soporosis, syncopticis proficuæ, etiam subveniunt convulsis, hypochondriacis, & hystericis, temulentis: sudoriferæ ob eius penetrabilitatem certæ, unde acetum in omnibus morbis malignis tantum laudatum, antipestilentiale, etiam theriacale audit: morsui curando virulentorum animalium aliud non esse posca efficacius BOERHAAVE, & nuper haustum casu acetum Hydrophobum Udinæ servavit & repetitum Paduæ experimentum confirmatum fuit *The London Chronicle* Nro. 1170 Iune 19.

Adhæc aceti vapor Orthnopœæ variolofæ ex inflammatione Pulmonum ortæ præ omnibus aliis cito medetur TYSSOT *de Variol.* & oxycratum in inflammatione mammarum iam olim laudatum etiam hodie probatur.

Cæterum funt etiam, qui acetum contra obefitatem nimiam, epotum laudent, & porrigant, tum nautis contra fcorbutum exhiberi debere contendant; in fungis venenatis antidotum non fatis probavit HATTE *Recueil periodique* T. III. Melius commendavit ad infringendam hyofciami, plantarum aliarum narcoticarum vim *Cl.* VANDERMONDE T. IV. Notari meretur falia volatilia animalia, ex oleo combuflo fœtidiffima, affufo aceto digefta, deftillata, grata fieri, ROG. BACON. *Cl.* HUXHAM, experimentis. Quantum non inde officinis lumen!

PRÆPARATA. *Acetum deftillatum*, fpiritus nempe aceti, maxime acetofus, in iisdem cafibus utilis, interne minori dofi propinandus. Tum adfunt adhuc aceta multa fimplicium plantarum, officinis dicta fimplicia, ut rutæ, fambuci, fcilliticum &c. Sunt & compofita Bezoardica, Theriacalia & alia.

Componi demum & alia adhuc Medicamenta poffunt pluribus in morbis efficacia, dum acetum fubftantiis aut terreftribus aut alcalinis faturatur, ut lapidibus cancrorum, Magnefia alba, fale tartari, hæc enim minori dofi data aperientia evadunt egregia, maiori aut diuretica aut purgantia, atque hæc ratio eft præparatorum nonnullorum officinalium tartari regenerati, terræ foliatæ tartari, & arcani tartari. Poffent tamen etiam fieri ftyptica remedia dum terra aluminofa aceto folveretur & fudorifera dum alcalina volatilia illi ad punctum

ctum saturationis indantur, talis est spiritus Mindereri, dosis unciæ semis.

AQUA, *Hydrologorum* Aqua communis. Classis Aquarum simplicium. *Germ.* Wasser. *Gallis* Eau. *Anglis* Water.

Quid aqua sit? quæ eius sint proprietates? omnibus scriptum philosophis. Aquarum divisiones dictæ WALLERIO, criteria HIERNE, MARGGRAF, & aliis. In corpus humanum effectus plurimis recensiti medicis RIEGERO, SCHWERTNERO, HOFFMANNO, qui etiam de aqua, ut universali medicina, scripsit. De aquæ frigidæ salubritate ad firmandas laxas partes Anglorum nota experimenta sunt; de eiusdem ad curandam hæmoptoen sorbitione, Italorum, etiam *Illustr.* L. B. van SWIETEN confirmata. Gelidæ, aut aereæ conglaciatæ vis in congelatis membris perspecta est; calidæ, maxime vero eius vaporis, in relaxandis contractis, & emolliendis duris partibus certa, ut inde paucis eius virtus perspici possit.

Sed & cognita esse debent, tum in præscriptionum, tum in experimentorum chemicorum scopum, ea quæ post alios, ratione solubilitatis salium in aqua, instituit tentamina *Cl.* SPIELMANN, quibus evincitur in calore qui Thermometrum ad quinquagesimum scalæ Fahrenheitianæ gradum sustineret, aquæ destillatæ unciam unam dissolvisse

Terræ foliatæ tartari	*grana*	470.
Salis Sedlicensis		384.
Sacchr. Thomæi		360.
Salis Epsomensis		324.

Salis Tartari	*grana* 240
Vegetabilis	212
Vitrioli albi	210
Salis Gemmæ	200
Sodæ	200
Ammoniaci	176
Communis	170
Mirabilis GLAUB.	168
Lotharingici	168
Digeſtivi SYLVII	160
Polychreſt. SEGNET.	137
Vitrioli cærulei	124
Viridis	80
Nitri depurati	60
Salis Polychreſt. GLAS.	40
Tartari Vitriolati	30
Mercurii Sublimati	30
Boracis	20
Aluminis	14
Salis volat. ſuccini	5
Arſenici	5
Tartari crudi	4
Cremoris tartari	3

Quanquam vero aqua determinatam unius ſalis portionem ſolum ſolvat, eadem iam priorem continens, & alium ſolvere valet, & tertium quin, & ſecundo etiam tertio ſale impraegnata novam iterum primi ſalis portionem ſolvere valet *Cl.* LEMERY *Acad. des Sciences 1734.*

Cx-

Cæterum ea omnium maxime generalis antidotus habetur, quatenus sua fluiditate, penetrabilitate, & commiscibilitate plurima diluit, abluit, enervat, solvit, quale memorabile nobis exemplum de misero ex amore melancholico, haud parcam mercurii sublimati frumente portionem, aqua tepida epota curato, reliquit SYDENHAM. Ipsum arsenicum, indomabile venenum, aqua domari, glyres testantur, & acerrima alia venena aqua dilui, infringi, in omnibus experimentis est, ut dubium superesse non possit.

Est tamen etiam in hoc negotio aquæ sinceræ, & tepidæ potior præscriptio, tum quod aliis corporibus minus imprægnata prior, & tepida magis ventriculum subvertat, atque tamen per omnes insinuationis modos, haustu, clysmate, balneo, fomento, applicanda est. Frigidæ aliis in casibus non minor laus: ita epilepticos affusione copiosa aquæ frigidæ iuvari vidit SAUVAGES *Acad. des Sciences 1739.* & aquam glacie aut nive frigidissimam redditam tympaniticorum abdomini applicatam etiam potu concessam profuisse COMBALUSIER *Pneumatopath.* & infantum excoriationes non alia re certius & tutius percurari, quam linteis aquæ aut pluviali aut fluviali frigidæ intinctis, applicatis BOENNECKEN. Nec alia sunt contra Rheumatismos, doloremque ischiaticum potentiora quam balnea aquæ frigidæ præsidia, quæ etiam efficacissima imperato simul Kinæ usu in debilitate tam a pollutione nocturna quam a manustupratione inducta expertus *Cl.* TYSSOTUS *de morbis ex manustupratione.*

MEL *Offic. Zoologorum* Apum Productum Mel. Classis Insectorum. *Germ.* Honig. *Gallis* du Miel. *Anglis* Honey.

Saccharum animale odoratum, vocari productum hoc apum, resinoso-mucilaginosum, spissioris consi-

fluentiæ, saporis dulcissimi, odoris grati, coloris vel albicantis, vel pallide flaventis, vel etiam saturatioris, iure posset, licet etiam de eius natura controvertant plurimi; hi enim vegetabile productum, quod in nectariis florum iam mellitum fuerat, etiam plantæ, unde desumptum, odorem servat, habent; alii & id concedunt, & in ventriculo apum digestum in mel verum tantum elaborari, caste concludunt. Cœli sudorem, syderum salivam, cœlestem rorem, expressione metaphorica magis, quam naturali, dixit PLINIUS, quam tamen *Cl.* WALLERIO in HIERNE arridere video, qui etiam mel turgere spiritu mundi & acido universali, nec ad animale, nec ad vegetabile regnum referendum esse mira sententia contendit *ibidem*, dum tamen ex melle saccharum candum crystallisatum in omnibus experimentis educit BAUME *Elemens de pharmacie* p. 362. manifesto vegetabilis materiei testimonio.

Quoniam vero ipsum mel virtutem illarum plantarum, ex quibus ab apibus gregariis colligitur, pertinaciter servat, intelligitur, cur ex gratis aromaticis plantis gratum, ex amaris amarum, ex venenatis venenatum, quorum plurima exstant testimonia: ita DIOSCORIDES in Sardinia gigni mel amarum, quod apes inibi absynthio vescantur: Heracleæ in Ponto, quibusdam anni temporibus, propria quorundum florum dote, mel gigni, quod mentem alienaret, & sudore perderet, PLINIUS; plantam vero, ex qua conficeretur, a caprarum pernicie *Ægolethon* nominat: tum in eodem Ponti situ, gente sannorum ab insania quod gignit mel, *maenomenon* fieri, idque contrahi flore rhododendri. PLINII observationem confirmavere R. P. LAMBERTI Missionarius in sua *de Colchide Historia*, tum ipse TOURNEFORTIUS *voyage du Levant*, & ægo-

ægolethron vocat chamærhododendram maximam, ponticam, meſpili folio, flore luteo, & rhododendron PLINII, Chamærhododendram ponticam, folio laurocerafi, flore cæruleo, purpuraſcente.

Quæ vero ſymptomata venenatum mel inducat, XENOPHON, ut & DIODORUS SICULUS, docent. Decem mille hominum exercitus, ad Trapezuntum ſtativa habens, alveariis apum, in quibus multum mel collęctum fuerat, indulſerat; ſed hi ſurſum deorſumque moti, & evacuati cum delirio; alii aliter affecti, ita tamen, ut, qui adhuc corpore conſtarent, non conſtarent mente: nam & hi ebriorum, alii maniacorum in morem agebant, ſtratis etiam humi aliorum corporibus, quaſi cadaveribus, non aliter, ac poſt cædes conſpicitur: Nullus tamen, quod mirandum, inde deſideratus: ſed vis veneni circa eandem horam ſequenti die, qua priori aſſumptum fuerat, fracta conſpiciebatur, ita ut poſt tres, quatuor dies, reſurgerent quidem, ſed quaſi violento medicamento purgante fatigati.

Præter plantarum, ex quibus colligitur mel, diverſitatem, unde mellis ſalubritas, odoris, & ſaporis differentia, pendent, adhuc magnum ratione coloris, conſiſtentiæ, puritatis, bonitatis, diſcrimen patitur. In omni ſpecie laudatur virgineum, nulla adhibita arte, ex favis diffractis, craticulæ impoſitis, defluxum; expreſſum, ceram redolens, deterius eſt; elutum, coctum, deterrimum, fuſcum, ad hydromel utile. Adulteratum farina, magis albidum eſt, vix odorum, glutinoſum. Conſiſtentia, color, odor, ſapor, aliarum fraudum criteria ſunt. Mel coctione amareſcit, & igne ut ſaccharum inflammatur. Sapo eſt, ſed aceſcens, aqua,

aqua, ſpiritu vini ſolubilis, fermenteſcens, exquiſitus ſapo, bilem reſolvens, balſamicus, pectoralis, nec inflammabilis, antequam fermenteſcat. ARBUTNOT. *An eſſay concerning the nature of aliments.*

USUS eius iam antiquis, tam in alimentis, quam medicamentis multus, etiam ad longævitatem ducens, teſte POLLIONE, & DEMOCRITO. Cadavera in melle ſepeliiſſe antiquiſſimos Babylonios HERODOTUS reliquit, & vegetabilia melle condita, veteres omnes officinæ. Adverſus venena linctum, & potum mel DIOSCORIDES laudat, utique abſtergens, demulcens, ſaponaceum, oleoſa aquoſis miſcet. Eſt autem abſtergendi mellis vis ſumma, ut etiam ab hoc multum comeſto fauces exaſperentur, alvus ſolvatur; unde faucibus, tonſillis muco obſitis, anginæ pituitoſæ, collutum gargariſatumque medetur, linctum & potum tuſſi, aſthmati obvenit, & cum ſuccis ſolventibus datum, hypochondriacam, & atrabiliariam ſaburram ſine calore liquat, & fundit; etiam lumbricos necat, quod & saccharum præſtat, RHEDI; licet vulgo credatur nutrire, & generare vermes.

Externe in ſordidis ulceribus egregium depurans, digeſtivum, ſaponaceum, antiputredinoſum mel, etiam in furunculis ſimilibusque tumoribus maturans, addita farina ſub cataplaſmatis, aut emplaſtri forma adhibitum.

PRÆPARATA. Mel *deſpumatum*, quod licet ad extemporaneas præſcriptiones naturali deterius ſit, ad magnas tamen officinarum compoſitiones etiam huic, quod minus in fermentationem pronum, præfertur. Officinarum deſpumatio non optima eſt: quæ vaſe

vafe fictili moderato calore lente peragitur, laudatiffima L. B. van SWIETEN. Mel *coctum*, ut frigidum fragile fiat, fuppofitoriis aptum, & variorum bafis. *Aqua ftillatitia*, acidum fuo finu fovens per experimenta, pectoralis, diuretica. *Spiritus* faporis acris, penetrantis, acidi, cum alcalinis effervefcens, fi bonus, dicitur diureticus.

Oxymel fimplex, abftergens, incidens, antiputredinofum, haud laudabiliter in officinis præparatum. *Oxymel fquilliticum* ad compofita fpectat, & de fquilla dicetur.

Hydromel cardiacum ftimulans, reficiens, inebrians, vinofum.

Compofita alia fub fuis claffibus funt. Ut mel *anthofatum*, *Rofatum*, *Violatum &c.* quorum virtutes cognitis fimplicibus patent.

OLEA Vegetabilium preffa, Animalium fufa, cocta; ad Præparata fpectant. *Germ.* Oel. Fette. *Gallis* Huile. Graiffe. *Anglis* Oil, Fat.

Corpus fluidum, lentum, inflammabile, aquæ minus permifcibile, OLEUM: iisdem dotibus gaudens, magis confiftens, ex vegetabili, *butyrum*: ex animali *pinguedo* vocatur. Solidum, nec igne liquatum, *adeps*, liquatum *fevum* dicitur.

Omne demulcens emolliens, laxans adeoque in cafu affumpti veneni indicatum, tum quia acrimoniam involvit, rofas partes demulcet, tum quia fibras omnes laxat, fpasmos, & convulfiones a veneno rodente imminentes tollit. Utrumque quotidiana experimenta docent,

cent, & audaces hinc inde Agyrtarum, etiam venenum assumentium, processus.

Est etiam, ubi in determinata acrimonia immediate olea agunt; sic cum salibus alcalinis, & siccis, in saponem non amplius adeo nocuum confluunt, cum acidis potentioribus in pinguedinem concrescunt experimentis Parisiensium; cum calce plumbi consistunt, coagulantur, maxime pressa, *Exper. Pharmaceuticis* cum calce viva pressa spiritu vini solubilia redduntur iamque imperfecti saponis speciem constituunt, quod caustico debetur. MEYERS *Chymische Versuche von ungelöschten Kalch.* 1764.

Laudantur vero potissimum in hunc scopum olea recentia, ex vegetabilibus pressa, quia mitissima, & pluri aquæ commixta, nec ideo magis aut aquæ, aut spiritui vini miscibilia, GEOFFROY. *Acad. des Sciences* 1741. licet destillata etiam spiritu vini solvantur, IDEM. Ratio MACQUERO dicta est *Acad. des Sciences* 1745. Rancida vero etiam venena sunt. Similibus vero, ex partibus animalium pinguibus desumptis, omni via subministratis multum & assiduo, clysmate, fotu, embrocatione, oleoso potu, sæpe atrocissimi, ventriculi & intestinorum dolores, tum ab his, tum ab aliis causis orti tolluntur; his dolores cardialgici, colici, nephritici, menstruorum periodici, puerperarum tenesmoidei, sopiti. Pingue clysma sæpe excoriatis intestinis, dolenti hæmorrhoidi, vesicæ, utero, subvenit. Calidi omenti fotus quoties non profuit colicis, & puerperis? Embrocatione oleosa convulsiones prævertere in se ipso docuit GALENUS, & tepidi olei balneo convulsiones atrocissimas ex halitu veneni chemici obortas quievisse, & diuturnam aliam convulsionem oleo amygdalino dulci recenter presso loco cœnæ ad uncias duas sum-

ſumpto, *Cl.* MORGAGNI *de ſedibus, & cauſis morborum per Anatomen indagatis* T. I. *Epiſt. Anatom. Medic. X.*

Inter anthelmintica etiam, olea in experimentis diſcipulorum LANZONI, primaria viſa, *Acta Phyſic. Medic. Acad.* N. C. Vol. I.

OPIUM *Offic.* Regni Vegetabilis productum. *Botanicorum* Papaver. Claſſis Multi-ſlam. *Germ.* Schwartzer Mohnſaft. *Gallis* Opium. *Anglis* Opium.

Planta, quæ hunc ſuccum per excellentiam ita vocatum, largitur, definitur Papaver *foliis ſimplicibus, glabris, inciſis* L. Multis in regionibus ſativa, imo etiam ſpontanea, in Aſia tamen maxime obvia, & eminenter narcotica, cuius rei magna in experimentis probatio, quod collectum ex Europæa planta opium, debilius longe, *Acta Edimburg.* extractum ignavius *Hiſt. de l'Acad. des Sciences* pronunciarint.

Veteribus ſuccus papaverinus iam duplex, primus ex inciſo papaveris ſcapo exſtillans, meconos opos, ſecundus ex tota planta contuſa extractus, priori ignavior, meconeium & meconium dicebatur. Opium noſtrum, ſitne verum opium veterum, aut ſolum horum meconium? multi plurimum diſputant; Opium lacrymatum nobis non eſſe, præter ſummos aliarum regionum Botanicos, Pariſienſes credunt. Contrarium vero evidentius KÆMPFERUS, & Edimburgenſes probant; ut, quia vel ſimplex, vel etiam ex lacrymato, & extracto conflari poſſit, quod nobis eſt opium, ſemper ſuccus e papavere orientali vel lacrymatus, vel extractus dici debeat.

In

In panes densos nigricantes coactum ad nos adfertur, fractum ex fulvo nigrum est, aloes colore laudabile, odoris virosi, soporiferi, caput tentantis, saporis amari, linguam urentis, inflammantis. Gummi-resinosa hæc substantia sale tam acido, quam alcalino constans, etiam oleo constatur, ob id inflammabilis: Magna parte in aqua, maxima spiritu vini soluitur. Exigua dosi sumpta dolorem præsentem tollit, vel si non adest, talem voluptatis sensum, ut perfecta is, qui assumpsit, indolentia, animi tranquillitate, felicitate, fruatur, inducit, L. B. van SWIETEN. Dosi aucta somnum conciliat, maiori temulentiam facit, quale nimis certum Turcarum, & Persarum experimentum est; adhuc maiori lethargum, DIOSCORIDES, imo causat apoplexiam, mortem, GALENUS & alii; & ita in hanc rem PLINIUS. „Sic scimus interemptum Licinii Cæcinæ Prætorii viri Patrem in Hispania Bavili, cum valetudo impatibilis odium vitæ fecisset, item plerosque alios;„ ut vel inde clarum sit, quare deleterium omnibus habitum, calorem innatum exstinguere, spiritus figere, conglaciare quasi, in quarto gradu frigidum GALENO pronunciatum, licet per se tamen calidum sit in experimento, & evidens, in sola dosi salubritatis, aut lethalitatis punctum versari, nec ideo unquam correctorio indiguisse, nec hodie egere.

VIS, qua GALENO tranquilla medicina dicitur, princeps est, dum manente doloris causa, doloris in mente ideam sopit; facit id in omnibus doloribus spuriis partus, etiam doloribus post partum, arthriticis, rheumaticis, podagricis, calculosis, colicis, cancrosis, ulcerosis, verbo chronicis & acutis, dum consilium est inducias pacisci, ut aliis remediis doloris causa certius

tius fuffecturo ægro tolli poffit. Ex eadem eft, quod ad conciliandum fomnum in vigiliis nimiis laudetur, & feliciter adhibeatur, excepto cafu inflammationis topicæ in cerebro, de quibus omnibus legi debent *Illuftr.* L. B. van SWIETEN Commentaria.

Laudaverunt præterea opium illis multum in cafibus celebre, ubi fpirituum ataxiæ, ut in hyftericis, hypochondriacis, in quibus non alium domitorem paffionum hyftericarum fuccum, ut & motuum fpasmodicorum convulfivorum habuit SYDENHAM, egregias & fere certas femper ab illo expertus virtutes: hinc etiam illis in cafibus, ubi a quacunque caufa irritatis nervis omnia fusque deque moventur, evacuationibus auctis, in cafu affumpti veneni, etiam vomitorio eiecti, cholera, hyperemefi, dyfenteriis, tenesmo, fic in cholera unum, duo grana opii in unc. IV. aquæ menthæ foluta cochleatim exhibentur, eadem in lacte folvuntur, & pro enemate iniiciuntur incantamenti inftar tenesmum fupprimentia, &c.

Item poft omnes purgantium, vomitoriorum motus, femper exhibuit opiatum SYDENHAM. Neque tamen folum in his cafibus, fed etiam in contrariis, ubi fpasmodice conftrictis partibus inimica corpori evacuanda, retinentur, ut in fimili cafu affumpti veneni, conftricto valide ventriculi orificio, & nihil dimittente, fuppreffis a conftricto utero menftruis, lochiis, aliis ab hac caufa aliarum partium convulfionibus, aut demum ubi a quacunque caufa irritata fibra multum tremit, vibrat, etiam convellitur, ut in tuffi acri, inani, ferina, afthmate, aliis morbis fuffocativis; etiam illis, qui a retropulfa materie variolofa arthritica exorti magnum timorem iniiciunt, his enim in circumftantiis egregium

cardiacum est materiem ab interioribus ad exteriora depellens.

Adhæc alvum supprimit, evacuationes omnes excepta illa, quæ per cutim est, supprimit, sanguinis etiam nimiam compescit, hinc in hæmorrhoidum, mensium, lochiorum, aliis uteri excedentibus fluxibus, in hæmoptoe, vomitu, & mictu cruento multum prodest, malum sæpius suspendens, raro tollens; sed & prius magnum est. Quod quoniam vel maxime verum de illis, quæ gravidas, parturientes habent, hæmorrhagiis uteri, rei dignitas hucusque haud bene perspecta postulat, ut aliquantulum exactius tractetur.

In omni casu hæmorrhagiarum gravidi uteri, opium dandum in initio, donec hæmorrhagiæ causa, quæ sæpe medico abstrusa, recte expiscetur; quodsi intelligi non possit, cum ignoti non possit esse rationalis curatio, vis tamen opii perspecta sit, medicamento insistendum: si vero intelligitur, soluta placenta etiam partum, sive exacto naturæ incubatu maturum, sive violato immaturum, instare, tunc, ni omnia ad extrema iam deducta sint, medicamento locus amplius esse non potest, nec huic mulieris salus concredi; quod si fit, in desperationem deducitur, & rapitur, quod nimium notum. Ne tamen ego recta ratione id aliter obvenire posse intelligo! Pone arteriæ solutionem mechanico instrumento dilatatam, sanguinem pleno gurgite effundere: an qui opium dat medicus, aut qui instrumentum aufert chirurgus, medetur? quodsi etiam hoc ablato moriatur vulneratus, quis in operationem mortem refundet? Chirurgia non magis advenientem iam ex profuso nimio sanguine mortem, quam medicina, propulsare potest. Quare serio moneo, ne aliquis opio in hæmorrhagia uteri, partui instanti, præsente, nimium fidens, necessariam

Chi-

Chirurgicam operationem negligat, & parturientem in mortem, cuius ipse unica & sola causa sit, certo certius deducat, qualia adhuc recentia sunt exempla.

Nec felicius est in suppuratoria Variolarum febre Opium in qua summopere damnosum invictis argumentis probavit Naturae in hoc morbo interpres TYSSOTUS *de variolis*.

Dosis opii a grano semis ad granum unum adulto, non assueto sufficiens. Est tamen etiam ubi secundnm circumstantiarum rationem maiorem exhibere possis, vel priorem saepius repetere, ut in cholera, & aliis morbis, quibus bona totius corporis simul & semel funduntur; ita in cholera duo, tria grana opii in unciis tribus, quatuor, diluit, & cochleatim, donec turbae sedentur, exhibet L. B. van SWIETEN. Mirabile est, opio assuetos aliquantulum, a consueta dosi nullum levamen experiri, sed continuo augendam esse: mulierem nephriticam novit *Illustriss.* L. B. van SWIETEN, quae omni bihorio quatuor granis constantem mixturam, & tales intra nycthemerum quatuor, ebiberet; tum melancholicis, ne sibi violentas manus inferrent, quindecim grana pro dosi data; drachmas duas quandoque de die, & id per octodecim menses, assumi absque noxa vidisse se, CLAUDERUS testatur *Miscell. Natur. Curios.* Orientales drachmam saepe absque noxa sumere KAEMPFERUS, PROSPER ALPINUS, unam vel duas drachmas familiares Turcis, & Persis BELLONUS, quatuor uncias in experimento assumptas Bengalae, sola ablata mentis ratione, post somnum redeunte GARCIN, testantur.

Opii tamen liguritores tristes, somnolentos, elingues, stupidos fieri, invenit KAEMPFERUS; tum non

assuetos perimi maiori dosi, exemplo tristi iuvenis copthæ, Acta Parisina; etiam musculorum deglutitionis resolutorum cum morte, Acta Edimburgensia reliquere, ut merito antidotum quæsitum sit. Proponuntur generalia, vomitoria, clysmata acria, interne acida, diaphoretica, externe sinapismi. Virgo incautior decem grana opii devorans, in altum somnum quadraginta octo horarum incidens, vomitu mechanico excitato servata est, ex HALLERO SPROEGEL. Ex quibus omnibus patet, opium venenorum generale antidotum esse, quatenus omnes motus, turbas omnes, ne in nervum erumpant, sopit, ipsum tamen etiam maiori quantitate sumptum verum venenum esse.

PRÆPARATA. *Extractum* opii crudo purius, non efficacius sed tutius. Habet *Essentia* vim grani unius in guttis decem. Composita vero sunt plurima: hæc opium miris modis vexatum, corruptum, continentia, an ideo meliora? alia adeo exigua quantitate opium recipientia, ut ratione huius vix agant; mithridatii, vel diascordii drachma, pro dosi data, ne granum opii continet, quod fere theriaca habet. Qui opium purum, extractum, essentiam, seu laudanum liquidum SYDENHAMI, adhæc syrupum diacodii, vim grani unius opii in uncia continentem, habet, aliis carere ob vim opii facile potest.

Minime tamen reticendum est *Diacodii* syrupum sæpe minus Medicorum intentioni respondere inefficacem hic loci deprehendi, etiam a TYSSOTO in Helvetia demulcentem potius quam narcoticum visum, qualia etiam in Anglia SYDENHAMUS iam monuerat, hinc nec in eo absolutam rectamque opii vim quærendam.

SAPO

SAPO VENETUS. Classis Artefactorum. *German.* Venetianische Seisse. *Gallis* Savon de Venise. *Anglis* Venetian Saop.

SAPO quid sit, paucis exacte ita, ut una omnes sapones complectatur definitio, pronunciatum, quod ex triplici naturæ regno sapones naturales, qui arte factorum omnes dotes non habeant, demonstrentur, quod naturales sapones multum inter se, ut & arte facti, distinguantur, utrique quoad quantitatem principiorum, etiam eorundem naturam varient; quare quodcunque corpus aqua solubile abstergit, & pingue aquæ miscibile reddit, dici sapo posset, absque eo, ut principiorum hæc constituentium mentio fiat; cum enim in triplici naturæ regno diversum recipiatur pingue, diversus etiam sal ingrediatur, tum & aquæ diversa quantitas, & diversa præcedentium proportio sit, hac una definitione comprehendi non posse, perspicuum.

Divisionem saponum quod spectat, hos primo duplices esse tenendum, naturales & artefactos; naturales iterum ex triplici naturæ regno triplices, vegetabiles, animales, minerales; adhæc artificiales consistentia diversos, dispesci in solidos mediæ consistentiæ, & fluidos; eosdem ingredientibus discrepantes in fixos, semivolatiles, volatiles dividi; ita ut fixi ex oleo presso cum sale alcalino acri fixo in usum medicatum plerumque fiant; semivolatiles vel ex oleo presso, & sale alcalino volatili, vel ex sale alcalino fixo, & oleo æthereo; volatiles vero ex oleo æthereo, & sale alcalino volatili combinentur. In mechanicos vero usus loco olei etiam sevum, pinguedo balænarum, adhibentur, vix vero in perfectum saponem coguntur; at neque omnia olea etiam id patiuntur: oleum enim lini cum

saturato lixivio alcalino nunquam cogitur, GEOFFROY *Acad. des Sciences 1741.* An quia frigore non densatur hocce oleum? ut proponit IDEM.

Neque vero ultimo id ignorari debet salem mineralem æque ac vegetabilem saponem constituere posse, sic dum salem sodæ, dum Boracem oleo unguinoso nuberet *Cl.* BRANDT *Schwed. Abhandl. 1756.* sapones obtinuit.

Sapo Venetus autem est olei olivarum pressi cum sale alcalino, ex cineribus plantarum cum calce viva parato, adeo perfecta unio, ut aquæ mixtus absque separatione partium diluatur, aeri expositus non madescat; postrema hæc duo etiam eiusdem criteria sunt. Ex quibus salia alcalina acria, oleo nupta, in aqua soluta, iam tuto applicari corpori posse, quæ non sine erosione ante applicari potuissent sola, oleum iterum horum ope aquæ miscibile reddi, intelligimus.

Est vero & id tenendum, oleum sali ita mixtum, aliis oleis non commisceri amplius, nec flagrare igni admotum, licet æquabilissime in spiritu vini rectificato, minus æquabiliter in spiritu vini simplici, aqua pura, impura, vino, solvatur, quibus ultimis menstruis sub floccorum forma secedit, quod acidum maiorem affinitatem cum sale alcalino habeat, quam cum oleo. In 180. libris saponis 50. libras salis alcalini, 115. libras olei olivarum, 15. libras aquæ contineri existimat GEOFFROY citante HALES. Saponis alicantini unciæ duæ cum totidem drachmis, aceto destillato aliquantulum digestæ, 12. drachmas cum 54. granis olei olivarum limpidissimi largiuntur, GEOFFROY *Acad. des Scien. 1741.* cum acido vitriolico maiorem adhuc quantitatem in *Comment.* D. HARTLEY *misso*, IDEM.

VIRES

VIRES abstergentes primariæ; in casu assumpti veneni semper utilis aqua sapone veneto medicata; aqua enim licet omnia diluat, enervet, etiam salia solvat, olea non attingit, quod sapo facit; adhæc aqua sola citius præterlabitur, nec adeo detergit, ut sapone dives, quæ tum omnibus viis subministranda. Ob easdem vires, tum incidentes, laudatur in glutinoso spontaneo primarum viarum bili nuptus sapo; in viscerum abdominalium infarctu, obstructione, cum gummi ferulaceis: in saburra atrabiliaria acida, aliis morbis acido ortis, ut scorbuto, arthritide, rheumatismo, podagra, maxime vero in coagulato in primis viis lacte, infantum tumido abdomine, ob priores, & acido contrarias egregius, posteriori in casu semper deprædicatus *Illustr.* L. B. van SWIETEN. Forma pilularis commoda, ut grana sex, novem, plus minusve pro morbi indole sumi possint omni trihorio absente febre; periculosum enim eius usum non esse iam dudum experimentis Anglorum, & *Illustr.* L. B. van SWIETEN notum; infantibus granorum duodecim, viginti pondere, vel aqua simpliciter solutus, vel vitello ovi subactus, & dilutus aqua stillatitia, addito syrupo, prout e re videtur, vel cichorei, vel diacodii, cum lapidibus cancrorum exhibetur feliciter.

In calculo potens remedium magna dosi datum unciæ semis, unius, duarum de die pondere CAR. ALSTON *dissertation sur la chaux vive.* Convenientius est tamen unciam semis solum de die dare, maior enim alvum sollicitat, IDEM. Minime tamen reticendum, plerosque medicamento Dæ. STEPHENS, ut & lixiviis saponaceis usos, in phthisim, scorbutum, hæmorrhagias, dysenterias pertinacissimas incidisse, HUXHAM *essai sur les fievres.* Utique serum sangui-

 nis

nis & urina horum usu alcalina fiunt, per experimenta *Cl.* Virorum HARTLEY, & MORAND. Ultimo etiam id tenendum, obesitatis remedium esse per aliquot tempus sumptum drachmæ unius, duarum pondere, saponem, MALCOLM FLEMYNG *a discourse on the nature, causes, and cures of corpulency, London.*

Externus non minus celebris saponis usus in fomentis ad loca arthritide, rheumatismo, podagra vexata, meraca solutione facta in lacte, ad loca inflammata, mammas lacte coagulato induratas, nihil habetur efficacius: In dilutiore decocto vegetabilis appropriati, soluto sapone, pro iniectione ulcerum sinuosorum, fistularum mammarum a coagulato lacte, nihil pulchrius. Tum spiritu lumbricorum, vel alio simili, in unguenti speciem solutus sapo, est in rheumaticis doloribus, aliis profundis, articulorum tumoribus, etiam extravasato sanguine, proficuus; ultimo etiam in formam suppositorii pro infantibus cogi potest.

Cæterum inter generalia illa antidota, contra ea mala, quæ morsu illata sunt ab animalibus venenatis, etiam plurimum laudatur suctio, punctio, scarificatio, Piedra de la serpente lapis, quem in capite serpentum Indiæ orientalis reperiri nonnulli tradunt, artefactum vero ex cornu cervi leniter usto alii credunt: is vero vulneri applicatus, bibulus quasi, vulneri adhæret, sicque mirabiles effectus sese observasse testatur HULTSTEDT. *Acta Acad. Suec.* Vol. XV.

BEZOARDICI LAPIDES utriusque Indiæ etiam a multis in censum verorum antidotorum recensentur; at hi sive in officinis genuini, quod rarissimum, sive factitii, quod frequenter obvenit, ad hunc sco-

ſcopum, ut ſuſceptum miasma per diaphoreſim expellant, parum apti, utileſque, conſenſu NEUMANNI, SLARE, ALLEYNE, CARTHEUSERI, & aliorum pæne omnium Medicorum deprehenſi ſunt. Equidem illi Bezoardici utriusque Indiæ lapides pretioſi, qui in officinis ſunt, de his enim hic loci potiſſimum agitur, quoniam hos non alios in Regum aut Magnatum Cimiliarchio reconditos, præſcribunt Medici, illi inquam plerumque inſulſi, inodori, terrei deprehenduntur, levi hinc inde eaque ſatis rara amaritie præditi, ut bonum ſuo tempore SCHROEDERUM ratione doſeos granorum trium ſcrupuloſum merito rideat ALLEYNE, qui a drachma ſemis etiam una horum, nullam efficaciam vidit: *it has the credit amongst the ignorant of doing what it never had any ſhare in* l. c. & CARTHEUSERUS illos qui exigua doſi efficaces putant, miratus, „exclamat: ſed quam inanis fiducia, quam cæca opinio! „ubi quæſo famoſæ hæ virtutes in lapide Bezoardico tam „genuino quam factitio latent? quis unquam duo tria „quatuor quinque imo plura grana lapidis absque alio„rum miſcela exhibiti in febribus malignis ac morbis „ſimilibus, nondum ſcilicet imminente excretione cri„tica & ſpontanea abſente ſudatiuncula, imo apud ſanos „neglecto conſueto regimine, cui tanquam cauſæ aptiſſi„mæ ſudoris proruptio crebro tribuenda eſt, ſudorem „provocaſſe vidit? Næniæ profecto ſunt, ac Siculæ „gerræ quæ ratione deſtituuntur, nec ulla unquam ex„perientia vera probari poterunt. *Mat. Med. T. I. p. 194. 195.* Quarum rerum omnium teſtimonium iuxta ac experientia illos omnino pacatiores eſſe iubet, qui ex pauca innocui pulveris præſcriptione cæcum trahentes timorem & ægri ſalutem inflammatam, & totam artem peſſumdatam eſſe credunt boni; quod etiamſi in aliquo experimentulo viſum ſit, inſuſum & nauſeoſum

& amarum fuiſſe, ſciri prius omnino debet antequam rectum iudicium feratur, an non antecedenter & continuo ex bile mota os amarum fuerit tum alia etiam amara & nauſeoſa declaraturum, quæ tamen non ſunt; ita certum eſt non aliam in Medicina rem maiori cautinio obnoxiam eſſe quam quidem experimenta.

Atque hæc Generalia Antidota ſunt, ſpecialia vero etiam cognoſcenda ex qualitate ſingulari ipſorum venenorum, quare de Venenis ex duplici capite agendum, primo quidem ut & innoteſcant, quatenus deleteria eſſe poſſint, tum ut noſcantur quatenus medicata obſervata ſint; ſtricte enim dicendo venenum nullum abſolutum & per ſe datur, omne reſpectivum eſt, & uti iam multa in remediorum cenſum deducta ſunt, ita ſpes eſt adhuc plura ſucceſſu temporis deduci poſſe: reliqui tamen hæc omnia in Claſſe ſuſpectorum, cum & infelices æque exſtent ac felices eventus & ſufficit nonnulla experimentis ſuſpecta declarata fuiſſe, ut cum his ſcrupuloſius mercandum ſit. Promittat ex auro potabili longævitatem Chemicus, ego continuo aurum in acido foſſili ſolutum horrendum venenum declaro.

CLAS-

CLASSIS PRIMA
VENENORUM
ACRIUM.

EX MINERALIBUS.

COBALTUM *Offic. Mineralogorum.* Classis Semimetallorum. Cadmia Vitri Cærulei W. *German.* Kobolt. *Gallis* Cadmie. *Anglis* Brass-Oar.

COBALTUM a Cobalis dæmonibus illis, seu metallicis virunculis forte derivatum, græcis cadmia, vaga omnino, & ad alias res significandas etiam translata voce appellatur: semimetallum est pigmentarium, vitra & crystallos in cæruleum colorem commutans. Semimetallum vero esse in *Actis Suecicis* ex his rationibus docuit omnium primus *Celeber.* BRANDT:

1. Quod externa facie metallum referat.
2. Quod pondus habeat metallicum.
3. Quod igne fundatur, fusum, dum refrigeratur, superficiem convexam acquirat, quod distinctivum substantiarum metallicarum criterium.
4. Quod in aqua forti solvatur, & menstruo colorem ex viridi flavescentem communicet; quod sales alcalini hanc solutionem præcipitent, & nigrum

grum illi colorem concilient, dum alcali volatile illam læte rubicundam reddit.

Cæterum in omnibus acidis mineralibus solubile cobaltum est, CADET. *Memoires de Phys. & Mathematiq.* T. III. 1760. Solutum, atramentum sympatheticum largitur, IDEM. Arsenico imprægnatum est, quod ab eo abstrahi potest, & forma liquidi fumantis exhiberi, IDEM.

Multis in Europæ locis semimetalli huius mineræ adinveniuntur; fertiles his funt Bohemia, Misnia, Anglia & regiones aliæ, atque hæ vaporibus arsenicalibus mineræ sæpe deleteriæ sunt, & ipsum cobaltum vi erodente tanta pollet, ut sæpe nudas fossorum manus, & pedes exulceret, imo & chartam, qua inclusum fuit, erosisse visum, ut vel inde perspicuum omnium animantium generi venenum præsentaneum esse. Puellæ porrigine laboranti cobalti pulverem inspersit mater, at misera post paucas horas rapta est, ex observatione HALLERI. Alios deleterios casus cobalti *Acad. N. C.* Vol. V. recenset.

Cæterum cobaltorum plurimæ eæque distinctissimæ species recensentur mineralogis, ea vero, quæ ad smaltum conficiendum adhibetur, usitatissima, est minera cobalti cinerea, granulis minoribus, ut & maioribus, fragilis, WALLERII, quæ etiamsi cum minera arsenicali confundatur, ab ea tamen aliis notis facile distinguitur. Hæc iam si ustulatur, arsenico, quo imprægnata est, avolante, exhibet terram cæruleum colorem largientem, verum cobaltum, quod zapheram, & smaltum constituat.

ZA-

ZAPHERA a fapphirino colore dicta, nihil aliud eft, quam uftulatum & lævigatum cobaltum, idque purum, aut etiam dupla filicum pulveratorum quantitate commixtum, ope aquæ in lapidem friabilem concretum: hoc utuntur porcellaneis, & aliis vafis pingendis Pictores.

SMALTA feu encauftum, verum cobalti productum, vitrum eft, cobalto calcinato, cum dupla, vel tripla filicum præparatorum, fimili etiam cinerum clavellatorum quantitate, fufum, larga frittæ copia denuo remixtum, fufum, tum lævigatum in tenuiffimum pollen, doliis inclufum, pictoribus, lotricibus, figulis inferviens. Habetur adhuc ex cobalto Regulus.

Cæterum non omne cobaltum æque pulchrum encauftum cæruleum largitur: in calcinatione arcanum eft. Cobalti vero mineræ ita facile in hanc rem tentantur: funditur in crucibulo cobalti examinandi pars una, adduntur boracis duæ, aut tres, quæ prout vel magis, vel minus eleganter colorantur, criteria de minera adhibita fuppeditant.

USUS MEDICUS vix ullus. Smalta in ceratum defenfivum cæruleum recipitur, non fatis intellecto, nec adeo rationali fcopo; eft enim comminutum vitrum.

ARSENICUM. *Mineralogiae* Arfenicum Nativum fimplex. Claffis Naturalis Salium. *Germ.* Arfenio. *Gallis* Arfenic. *Anglis* Arfenic.

ARSENICUM fubftantia eft *falina, fragilis, igne non inflammabilis, fed fufilis, cum rapacitate volatilis, fumo*

fumo albo, odore terribili alliato manifesta. Notas eius characteristicas rapax volatilitas, & odor alliaceus constituunt, non albus fumus, siquidem & zincum, & antimonium, & mercurius, eodem modo fumant.

Quod reliquas huius veneni proprietates spectat, scire iuvat, in omnibus liquidis solvi, aquosis, acetosis, spirituosis, oleosis, lixiviosis, diversa tamen liquidorum proportione, digestione, calore; in quindecupla aquæ quantitate tota die ebulliente solvitur, & evaporatione in cryſtallos flavas, pellucidas, irregularis figuræ, concrescit, in aere in colorem farinosum album commutandas.

Omnibus etiam metallis sociatur, varias his mutationes inducens, auro colorem cinereum, argento ex cinereo obscuriorem conciliat, cuprum dealbat, sed simul malleabilitatem illi tollit, stanno fusibilitatem demit, plumbum in vitrum, ferrum in nigram massam commutat, BRANDT, *Act. Vps.* In depuratione metallorum nobilium arsenicum formidatur; quæsitum diu remedium contra hostem est, & in ferro inventum in Galliis a D. GROSS.

Arsenici nativi plurimæ species sunt, quæ omnes nota characteristica cognoscuntur: præcipuas dicam.

RISIGALLUM & SANDARACHA *vel* REALGAR *Offic.* Arsenicum nativum purum, sulphure mixtum, rubrum vel flavum, *Mineralogiae* WAL. *Germ.* Rauschgelb. *Gallis* Orpin Rouge. *Anglis* Native Gellow, or Red Arsenic.

Est arsenicum nativum, licet & factitium tale sit: rubrum *Sandaracham*, flavum *Risigallum* proprie vocan-

candum esse, aliqui contendunt, quod parum interest, modo notetur, arsenicum nativum rubrum, sandaracha dictum, eo venenatum magis esse, quo rubicundius sit, venenatissimum semper flavum seu risigallum: pellucidum in Transylvania adinvenitur.

Mirum sandaracham iam veteribus notam, tam externo, quam interno usu praescriptam. DIOSCORIDES posteaquam ad externa multa laudasset, dicit: datur ex mulso purulenta tussientibus, suffitur quoque adversus veterem tussim, rapto per fistulam nidore, vocem expedit cum melle delincta, suspiriosis cum resina in catapotio optime datur. HIPPOCRATES in uteri suffocatione cum tussi, sandarachae obuli pondus, id est grana duodecim, sulphuris ignem non experti tantundem, & amygdalas tres vel quatuor repurgatas, commixta, & vino odorato exhibenda praecipit. *Realgar* utilem etiam proponit HELMONTIUS praeparationem, prudenter tamen abstinetur ab omnibus.

AURIPIGMENTUM *Offic.* Arsenicum Sulphure, & lapide spatoso, & micaceo mineralisatum, minera flavescente *Mineralogiae* W. *Germ.* Operment. *Gallis* Orpin. *Anglis* Orpiment.

AURIPIGMENTUM a colore aureo, quem ab eo mutuantur pictores, ita dictum, est proprie arsenicum veterum, quo calcinato parabant adeo illis notam sandaracham. Quod proprietates eius spectat: aegre accenditur, accensum flammam dat ex alba caeruleam, quae abit in fumum crassum, album, allium foetentem. Hic cultrum superpositum, pulchro spectaculo, albo-

albo luteo, subrubro, colore obducit. Post calcinationem quæ superest materies, arenosa viridis conspicitur.

Nativum insipidum, interne etiam magna dosi animalibus datum innoxium, CELSO ad repurganda ulcera adhiberi; fauces eo repurgari, vocem sonoram reddi, tussim compesci PLINIO relatum, dum ab eius usu DIOSCORIDES abstinuit, & huic vim erodentem, urentem, reprimentem, depilatoriam adscripsit; sed licet sandaracham, non auripigmentum, DIOSCORIDEM adhibuisse clarum sit, ancipitem medicinam alii damnant. Fœminam pauca grana ad debellandam febrim assumentem, per triginta annos convulsionibus tentatam, *Illustr.* L. B. van SWIETEN.

Ex auripigmento fit atramentum sympatheticum, seu liquor vini probatorius, admixta saturnina, quibus in mortalium perniciem dulcificari solet, prodens; is vero auripigmenti unciis duabus, calcis vivæ uncia una semis, pulverisatis, & vix dimidio quadrante horæ in aliquot unciis aquæ coctis, constituitur WALLERIO, uncia una auripigmenti, unciis duabus calcis, PEYRE *Assemblé publique de la Societé Royale des Sciences de Montpellier 1749.* Cæterum etiam vinum plumbo adulteratum spiritu salis detegi potest. Est etiam idem atramentum sympatheticum aceto lithargyrii detegendum.

Cum auripigmento & calce viva medicamentum pilos corporis auferens concinnatur, varia dosi plus, minusve tutum: tutissimum fit, si unciæ duodecim calcis vivæ, uncia una auripigmenti, unciæ octo amyli sumantur, adiecta aqua pasta fiat applicanda, donec sic-

ſiccefcat relinquenda, tum vero illico aqua calida abluatur.

ARSENICUM *Offic.* Claſſis Præparatorum Semimetallicorum Cobalti.

ARSENICUM in officinis triplex, nullum niſi arte factum, & plerumque ex cobalto ſublimatione elicitum, licet tamen & ex farina arſenicali, & aliis arſenici mineris parari poſſit, habetur. Modum, ut in Hungaria paratur, in *Tranſact. Philoſoph.* Nro. 293. D. KRIEG dedit.

Album eſt cobalti fuligo, fortiſſimo igne in maſſam ponderoſam duram, vitream liquata, coloris externe calcis, interne vero vitri, ſaporis acris, & exedentis. Maximam vim in nitrum habet, ut quidem ex eo tanta facilitate acidum eiiciat, quanta id vitriolicum expellit, MACQUER *Acad. des Sciences 1746.* Acidum ita expulſum aquam fortem conſtituit cærulei coloris IDEM; caput mortuum vero elutriatum, evaporatum, ſalem, acido arſenici baſi nitri iuncto, neutrum, cryſtallis priſmaticis quadrangulis, rectangulis regularibus conſiſtentem, ab arſenico fixato diverſum, IDEM, etiam ab ipſo hepate arſenicali, facto nitri fixi & arſenici ſaturato lixivio, diſcrepantem, IDEM.

Quanquam vero adeo vehementer ab arſenico impetatur nitrum, in ſalem marinum arſenicum nihil poteſt *Cl.* POTT, quod huic acidum ſalis adverſum, MACQUER *Acad. des Sciences 1748.* Equidem ablato acido viduæ baſi arſenicum nubit, & cum ea ſalem medium conſtituit priori ſimilem, IDEM *ibidem*; ſed neque cum ſale ammoniaco congreditur arſenicum, dum ſalem ammoniacum nitroſum cito petit, IDEM.

Citrinum una parte sulphuris ad decem cobalti addita, mitificatum, mitius, haud securius, & ad eandem cobalti duabus etiam sulphuris additis partibus *rubrum*, non ideo tutius. Omne merito damnatur, album tamen ad veneficia frequentissimum, & crudelissimum, omni animanti venenum, quidquid huc usque laboraverint chemici, & fecerint audaces in corium humanum agyrtæ. Loquuntur clades aquæ *della Toffanina*, cuius antidotum inventum succus citri, limoniorum. TACHENIUS ad extrema, inspirata arsenicali aura, redactus, vix lacte, oleo, vulnerariis decoctis & esu cymarum brassicæ, & succo aurantiorum servatus est; & nuper omni bihorio decem grana bezoardici mineralis exhibendo, cum aqua hordei lacte diluta, & oleo olivarum, miserum servavit de HENNE. *Journal de Medecine*, *Chirurgie*. &c. T. IX. X. &c. Milites scabiosi decocto arsenici sese abluentes, genitalium sphacelo cum intolerabilibus doloribus, febre, vigiliis, sui obortis pessime luêre, DEGNERUS. Arsenicalis pulvis cancro mammæ adhibitus, mulierem intra quinque dies crudelissime rapuit, FERNELIUS. De amuletis non minus funestæ historiæ sunt; ut interno, & externo usu lethale venenum merito, donec & ex hoc medicina inventa sit, habeatur.

Remedio sunt: lac, butyrum, succus citri, limoniorum, decoctum radicis sambuci cum lacte factum, addito butyro euphoriston habent, *Acta Hafniensia*. An alcalina certius domant? Posse salutarem reddi internum arsenici sale alcalino domiti usum, *Acad. Mogunt*. T. I. promittit. Si arsenici pars una, aquæ partes centum sexaginta octo, salis tartari partes duodecim, misceantur, continua ebullitione, ad dimidiæ aquæ consumptionem coquantur, refrigeratis, evaporata

rata pars aquæ addatur cum momento ſpiritus vini; tum exhiberi medicamentum poſſe ad guttas triginta adultis, in febribus, nec noxam obſervari, EADEM aſſerit. Contraria ſunt STOERCKII noſtri experimenta.

LAPIS ARMENUS, & LAPIS LAZULI *Offic. Mineralogiae.* Claſſis Naturalis Lapidum, Ordo Vitreſcibilium. *Germ.* Armeniſcher Stein und Laſurſtein. *Anglis* Lapis Armenus & Lazuli. *Gallis* Pierre Armenienne & Pierre d'Azur.

Non niſi maturitate hi differunt lapides, cæterum ſimiles. Armenus friabilis magis, durior lapis lazuli florum cyani cærulei coloris, aureis argenteisque punctis, & venis exornatus eſt. Ex Armeno cæruleum montanum, ex altero ultramarinum præparatur, in uſus mechanicos. In pulcherrimis de hoc lapide experimentis ne veſtigium cupri, ſed pyritis martialis, invenit *Cl.* MARGGRAF. *Script. Chemic. Berol.* 1761.

VIS MEDICA, ALEXANDRO TRALLIANO ad imaginationes melancholicas, veratro albo utilior, & ſecurior, AETIO etiam ſacro morbo obnoxiis, & furioſis laudata, noſtri ævi experimentis non confirmata eſt: an ob cuprum merito ſuſpecta?

EX VEGETABILIBUS.

ACONITUM *Offic. Botanicorum.* Classis Multi - stam. *Germ.* Giffikraut. *Gallis* Aconit. *Italis* Aconito.

Omnes huius generis species suspectæ sunt, nec ipsum aconitum *salutiferum* B. periculo vacat; non observavit tamen in fele experiment. III. IV. SPROEGEL, *circa varia venena in variis animalibus*, dum anthoram semel ad drachmas duas, semel ad quatuordaret. Anthoram aconiti antidotum hi volunt, alii negant. Inter cæteras species & aconitum *Lycoctonum*, quod *foliis peltatis palmatis*, & aconitum *Napellus*, quod *foliorum laciniis linearibus*, *superne latioribus*, *linea exaratis*, cognoscitur, præcipue criminantur. Venenis iam DIOSCORIDI napellus accensitus, WEPFERO, MEAD, in brutis, MATHIOLO in hominibus infamis visus est; non desunt tamen etiam mitioris effectus exempla, quale in experimento I. SPROEGEL, qualia etiam observavit LINNÆUS, ut inde merito quærat *Clariss.* Vir, an aconiti vis in septentrione frigore dometur? an forte sola deleteria vis in radice, non foliis, præcipue iunioribus, urticæ exemplo? Sed *Cl.* SPROEGEL experimentum primum in radice non semper esse evincit. Tentamina de his, diversis in regionibus, in diversa ætate plantarum reiteranda, dum interea merito omnes hæ species suspectæ habentur.

Nuper

Nuper de hoc ut etiam de Stramoneo & Hyoſciamo nova experimenta protulit A. STOERCK, qui de his videndus.

ANACARDIUM *Offic. Botanicorum.* Claſſis Pauci-ſtam. *Germ.* Elephantenlaus. *Gallis* Anacarde. *Anglis* Malacca Bean.

Fructus compreſſus, aviculæ cordis figura, ex occidente allatus, recens liquorem unctuoſum nigricantem cauſticum, præfocantem, exſiccatus nullum continet. Alter priori ſimilis ex oriente allatus, putamen acerrimum, nucleo dulci nutriente, farctum habet. Uterque ſuſpectus eſt. Ad dementiam ducere RHASES reliquit, quod & alii confirmarunt, ut confectio anacardina merito culpari poſſit, & confectio ſtultorum nonnullis dicta ſit.

ANEMONE *Offic. Botanicorum.* Claſſis Naturalis Multi-ſtam. *Germ.* Anemon Röslein. *Gallis* Anemone. *Anglis* Winde-flower.

Inter omnes, Anemone *Pulſatilla* botanicis dicta, quæ *foliis decompoſitis, pinnatis, flore nutante, limbo recto*, cognoſcitur, acerrima, quod applicata corpori veſicas excitet, etiam aqua ſtillatitia vomitum moveat, TOURNEFORT. Mitiſſima eſt Anemone *Hepatica*, quæ *foliis trilobis integerrimis* inſtructa vi adſtringente utilis habetur LINNÆO.

APIUM RISUS *Offic.* RANUNCULUS SCELERATUS *Botanicorum.* Claſſis Naturalis Multi-ſtam. *Italis* Apio Riſo.

Tota etiam Ranunculorum familia admodum ſuſpecta plurimorum experimentis habetur; & quidem Apium

Rifus *Officinarum*, feu ranunculum *foliis inferioribus palmatis*, *fummis digitatis*, *fructibus oblongis*, iam DIOSCORIDES multum damnavit, nec deeft in *Ephem.* N. C. Decad. III. Anno II. exemplum criminationem DIOSCORIDIS abunde confirmans. Tum ranunculus *Flammula*, qui *foliis ovato-lanceolatis*, *petiolatis*, *caule declinato*, cognofcitur, acerrimus, veficans, mendicis, ut hominum mifericordiam in quæftum vertant, adhibitus. Ranunculus *Acris*, qui *caule erecto multifloro*, *folio pentagono*, *lobis feffilibus* cognofcitur, etiam in veficatorium vocatus fuit; hoc fanatus arthriticus, quem fruftra curaffent FABRICIUS, & CAPIVACCIUS tefte HALLERO. Eft etiam ranunculus *Alpeftris caule aphyllo*, *fubunifloro*, *foliis fubrotundis*, *femitrifidis*, acerrimus; arthritidem veficatorio ex hoc ranunculo facto, curatam habet CONSTANT. *Med. Helv.* & ranunculo nemorofo veficante brachium refpondens dolenti denti, odontalgiam fæpius curatam WOLFF. *Ephem.* N. C. Decad. II. Anno I. Ranunculus *Thora foliis radicalibus cordato fubrotundis*, *caulinis feffilibus*, *lanceolatis*, *integerrimis*, omnium venenatiffimus.

Affumpto Apio Rifus curationem præfcribit DIOSCORIDES, vomitum, aquam mulfam, & lac liberalius epota, tum irrigationem, & perunctionem cum pinguibus.

APOCYNUM *Offic. Botanicorum* CYNANCHUM. Claffis Pauci-ftam. *Germ.* Hundstodt. *Italis* Apocino. *Anglis* Dogsbane.

Quæ canes, lupos, vulpes enecat in cibo data planta, Botanicorum Cynanchum *erectum*, *caule erecto*, *diva-*

divaricato, *foliis cordatis*, *glabris* habetur. An id etiam de aliis vel cynanchi, vel apocyni speciebus verum? experimenta desunt. Apocynum medicamentum sursum deorsum movens Ipecacuanhæ simile HARRIS habet.

ARNICA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Compositarum Radiatarum. *Germ.* Mutterwurtz Fall-Kraut.

ARNICA *foliis ovatis*, *integris*, *coniugatis*, vomitus, cardialgiam cum periculo movet BRESLAVIENSES, etiam valentioribus GMELIN *Fl. Sib.* Saturatius infusum dolores acerbissimos facit, oleosis vix domandos, ut in se ipso expertus COHAUSEN, pugillo tamen uno, etiam duobus infusa planta, pota potenter extravasata resolvit OMNIUM experimentis, ut ante aliquot tempus multum inclaruerit, & adhuc in febribus cum hæmoptoe, etiam exanthematibus enixe recommendet BRUCKNER. *Select. Med. Francof.* T. I. & in paralysi multiplici experimento in Nosocomio suo *Noster* COLLIN.

ARUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Palmarum. *Germ.* Aron. *Anglis* Wake Robbin. *Gallis* Pied de veau.

ARUM *foliis sagittatis*, *cucullo recto* HALL. officinale, recens igneum exurens, maiori dosi noxium, etiam lethale. Ab infuso foliorum vomitum cruentum STÆHELINUS: a maiori recentis radicis dosi cardialgia rapi iuvenem *Cl.* STOERK. Exsiccatum mitius vix periculosum, quandoque effœtum. Recens coctione in aqua multum, in aceto in integrum mitescit, ut etiam edule sit, quod iam veteribus exploratum. Radicem

ari esculentam esse, imo folia aceto decocta mandi posse, THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES reliquere. An inde nutriti milites Valeriani apud IULIUM CÆSAREM?

VIS MEDICA ad morbos a glutinoso spontaneo princeps, ventriculo, pulmoni, mucosis dicata, resolvens incidens, antifebrilis, etiam partibus paralyticis igneo stimulo tam interno quam externo usu utilis. Languidum paralyticum ventriculum restituit sæpe, asthmata desperata sustulit, externe ulcera sordida mundavit, in epithemate etiam arthritidi profuit. Medicamenti recentis in forma pulveris cum aliis præscripti dosis, granorum quinque decem, exsiccati scrupuli drachmæ semis. Convenientissima recentis est forma pilularis, extracto indicato & pulvere ari concinnata. Unciæ semis pondere vinis medicatis additur. Fœcula inutilis est officinis curæ. Pulvis Ari compositus in officinis egregius est.

Aro veneno acetum medicina est.

AZEDERACH *Offic.* MELIA *Botanicorum.* Classis Pauci-stam.

MELIA *foliis decompositis* MATTHIOLO multum criminatur, quod venenatissima stirps sit, cuius foliis interficiantur animalia, fructuum esu moriantur canes, quos nec aves attingant. Flores aperientes, obstructionibus utiles in infuso, aut decocto potos, lego in *Encyclopedie*, an satis tuto experimento? fructum pediculos interficere etiam relatum, *ibidem.*

CATA-

CATAPUTIA Minor *Offic. Botanicorum.* EUPHORBIA. Claſſis Panci-ſlam. *Germ.* Springkörner. *Gallis* Eſpurge. *Anglis* Garden Spurge.

Quæ hæc ſemina cataputiæ minoris officinis dicta largitur planta, Euphorbia eſt *inermis*, *foliis oppoſitis lanceolatis*, *umbella univerſali quadrifida*, *tetraphylla*, *reliquis dichotomis*. Succo lacteo acerrimo planta violentiſſime ſurſum deorſumque movet, non ſine periculo corroſionis, & gangrænæ. Eandem vim ſemina habent, a mulo-medicis ſæpe exhibita hydropicis.

VIS draſtica, cauſtica. An hæc ita laudatur a *Cl.* NORFOLD? *Recueil periodique d'obſervations &c.* in cancro mammarum irritis aliis efficax in unguento, quod ita paratur: Succus cataputiæ expreſſus in vaſe plumbeo ſoli exponitur, usque dum conſiſtentiam unguenti acquiſiverit, ita condenſatus cum mercurii dulcis præcipitati & plumbi nigri ana ſcrupulo uno miſcetur, & ad uſum reconditur. Mercurius dulcis vero obtinetur, ſi uncia ſemis mercurii dulcis cum libra una aquæ calcis vivæ miſcetur, & per duos dies in quiete ſervatur, quo facto mercurius in pulverem nigrum præcipitatur, qui ope filtri ab aqua ſeparatus, ſiccatur. Sed quæ eſt, quæ adhibetur cataputia? Succi condenſati miſcendi, quæ eſt doſis?

CATAPUTIA Maior *Offic. Botanicorum.* RICINUS Vulgaris. Claſſis Incomplet. *Germ.* Purgir-Körner. *Gallis* Ricin. *Anglis* Mexico Seeds.

RICINUS vulgaris, qui, *foliis peltatis*, *palmatis*, *ſerratis*, *petiolis glanduliferis*, cognoſcitur, officinis

hæc semina largitur, quæ cataputiæ maioris semina dicuntur, quod vel ideo magis tenendum, quod etiam ricini maioris semina multis in officinis prostent, cum prioribus non confundenda, quia ex alia planta, Iatropha nempe, foliis cordatis angulatis, desumuntur; utraque tamen admodum ob exurentem acrimoniam, vim inflammantem, suspecta esse debent.

VIS anthelminthica LINNÆO specifica. Dosis scrupulus seminis unus.

CHAMÆLEON Niger *Offic. Botanicorum.* ECHYNOPS. Classis Naturalis Compositarum. *Germ.* Schwartze Eberwurtz. *Gallis* Cameleon Noir. *Anglis* Black Chameleon.

ECHYNOPS *floribus fasciculatis, calycibus multifloris*, succum inflammantis acrimoniæ habet, BELLONIUS, ut male carlinæ viribus accedere perhibeatur, DALE. Non est in usu.

CHRISTOPHORIANA *Offic.* ACTÆA *Botanicorum.* Classis Multi-stam. *German.* Christoph-Kraut. *Gallis* Herbe de St. Christophle.

ACTÆA baccas nigras multum venenatas fert, etiam antiquitati suspectas, quæ tamen in extractum redactæ ab ignaro pharmacopœo, & sub extracti Hellebori HIPPOCRATIS nomine, reposita, duodecim granorum pondere, puellæ præscribuntur absque malo effectu SAUVAGES *Acad. des Sciences 1739.* Externe ad scabiem nonnullis habentur utiles.

CLE-

CLEMATIS *Offic. Botanicorum.* Claſſis Multi-ſtam. *Germ.* Waltreben. *Gallis* Herbe au geux. *Anglis* Climers.

Inter Clematidum plures ſuſpectas ſpecies, maxime *vitalba foliis pinnatis, foliolis cordatis, inæqualiter inciſo-ſerratis* definita, acerrima, & ad inurenda ulcera recepta, HALL. etiam podagricis pro veſicatorio applicata CHESNEAU.

COCCUM GNIDII *Offic. Botanicor.* THYMELÆA. Claſſis Naturalis Incompletarum. *Germ.* Klein Kellerhals Saamen. *Gallis* Garou. *Anglis* Spurge Olive.

THYMELÆA *floribus ſpicatis ſub foliis ellipticis, modice acuminatis, lævibus, mollibusve* HALLER, ſemen hoc officinis largitur, admodum urens, inflammatorium, exulcerans, præfocans, experimento *Illuſtr.* L. B. van SWIETEN. Sunt etiam in hac gente ſociæ ſuſpectæ; in thymelæa enim floribus inter folia acuminata lævia duraque poſitis, fervor, & venenum idem eſt HALLER. Huius cortex ſub nomine mezerai officinis plerumque exhibetur. Peſſimum noſtræ plantæ effectum TRAGUS vidit, cum magno & diuturno ſanitatis detrimento in Dania exhiberi BUCHWALD, cruentam alvum facere DODONÆUS, reliquere.

USUS in hydrope illæſis viſceribus cautus, ad ſerupulum ſemis, unum, GEOFFROY: folia in aqua frigida macerata drachmæ dimidiæ, vel unius pondere, infuſum dant æque purgans hydropicum.

COL-

COLCHICUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Liliorum. *Germ.* Zeitlosen. *Gallis* Mort au chien, colchique. *Anglis* Wildsaffron.

Venenata stirps præfocat experimento *Illustriss.* L. B. van SWIETEN. A radice ad necem purgatus rusticus LUDOVICI. Puella ventris torminibus ab assumpto veneno tertia die rapta, GARIDEL. Ex seminibus mors post horrendos vomitus in duabus puellis, PEYER; etiam gallinis lethale semen, *Acad.* N. C. Vol. X. Turcæ Colchici floribus in vino infusis ad stupiditatem inebriantur. An est in amuleto WEDELII ex colchico, & aliis confecto, laudata virtus? Cæterum legi potest de hac radice A. STOERCK libellus.

CORIARIA *Offic. Botanicor.* Classis Naturalis Incompletarum. *Germ.* Klein Mehlbaum. *Gallis* Blanche Putain. *Anglis* Waxfaring Tree.

CORIARIA, seu *Rhus myrtillifolia Monspeliaca* C. B. vim particularem epilepsiam omnibus animalibus inducendi habet, SAUVAGES *Acad. des Sciences* 1730. ex hoc LINNÆUS citat, negat vero repetito experimento *Cl.* MANETTI *Virid. Florentino.*

CORONA IMPERIALIS *Offic.* PETILIUM *Botanicorum.* Classis Naturalis Liliorum. *German.* Kaiser Cron. *Gallis* Couronne Imperiale.

PETILIUM *foliis caulinis*, venenata vi cicutæ par, succo acri, mordace, exulcerante, gangrænosum. WEPFERI observatione, & CAMERARII experimento infame habetur.

CY-

CYCLAMEN *Offic. Botanicorum* Classis Pauci-flam. *Germ.* Schwein-Brod. *Gallis* Pain de porceau. *Anglis* Sowbrede.

CYCLAMEN *foliis cordatis*, *corolla reflexa*, ob qualitatem acrem fervidam, quæ assatione ita perit, ut radix esculenta fiat, damnatur; audacioribus in succo purgandi scopo drachmarum duarum, triumve dosi, non satis tuto exhibetur; in usum externum cataplasmatis, ut etiam emplastri admittitur; vermes destruere, & scrophulis prodesse inunctum perhibetur.

CUCUMIS ASININUS *Offic.* MOMORDICA *Botanicorum* Classis Naturalis Incomplet. *Germ.* Esels Kürbs. *Gallis* Concombre sauvage. *Anglis* Wild Cucumber.

MOMORDICA absque cirrhis, officinis suam radicem, & extractum, quod Elaterium vocant, largitur. Vis in utroque liquida fundens, carnes liquans, drastica, periculosa, iam veteribus cognita; ut omnia purgantia, si essent valida, vocarent elateria, EROTIANUS. Cæterum elaterii parandi rationem DIOSCORIDES dedit optimam, idque post bimatum tantum exhibendum contendit. Scrupulum, recens sine noxa ab *Illustriss.* L. B. van SWIETEN exhibitum, omnino abstulit.

USUS in morbis desperatis prudens, hydropicis illæsis visceribus egregius. Elaterii dosis periculosa est; a minori incipiendum, grano nempe uno, duobus ad quatuor. Scrupuli unius pondus LINNÆUS habet, forte errore typographi? Radicis cucumeris asinini dosis maior, gran. decem, quindecim. Drachmam dimidiam pulveris dum vini Malvatici, vel Hispanici

nici unciis duodecim infunderet, & in tres potiones, tribus diebus mane fumendas, divideret CAPIVACCIUS, multos curavit hydropicos.

Cæterum tamen ignorari minime debet, drastica hæc purgantia rarius Hydropicos percurare, sæpius vires dejicere, tumorem ipsum non emungere, & hac methodo profligatum sæpissime redire, ut Artis Medicæ Principes diuretica purgantibus semper commisceant.

DRACONTIUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Palmarum.

DRACONTIUM *scapo brevissimo, petiolo radicato, lacero, foliolis tripartitis, laciniis pinnatifidis,* LINNÆUS. Huius spatha, dum aperitur, fœtorem putridissimi cadaveris spargit, olfacientes attonitos, & catalepticos reddit, IDEM *in Hort. Cliff.*

ESULA *Offic. Botanicorum.* TITHYMALUS. Classis Pauci-stam. *Germ.* Teuffelsmilch. *Gallis* Tithymale. *Anglis* Wilde spurge.

Variis in officinis variæ Tithymalorum species in usu sunt: Holmiæ adhibetur Tithymalus *altissimus lævis, foliis sub floribus ternis, cordatis, fructu verrucoso,* HALLERI. Flensburgi, teste BUCHWALD, tithymalus *foliis ad caulem ovatis, sub floribus binis, cordatis, obtusissimis, umbellæ radicis paucis, vagisque,* HALLERI: Alibi tithymalus *foliis ad caulem linearibus, obtusis, radicis umbellæ plurimis, petalis lunatis,* HALL. & tithymalus *foliis ad caulem cruciatis, lingulatis, sub floribus cordatis, longe acuminatis, scutis bicornibus obtusis;* & hic venenatissimus est.

Tota

Tota fere gens caustico scatens lacte, purgante vi infamis, acidis cicuratur, & in hydrope permittitur, BOERHAAVE. Officinæ radicem esulæ habent, non nullæ præparant, & siccant, aliæ vix tantam curam adhibent. Dosis pulveris pro hydropico granorum decem, viginti quinque; corticis radicis decem, quindecim; in infuso drachmæ unius, unius cum semisse, addito syrupo de spina cervina.

EUPHORBIUM *Offic. Botanicor.* TITHYMALUS. Classis Pauci-stam. *Germ.* Euphorbium. *Gallis* Euphorbe. *Anglis* Euphorbium.

TITHYMALUS *aculeatus, nudus, multangularis, aculeis geminatis*, incisus lac fundit causticum inflammans, infelici in horto Lugduno-Batavo exemplo. Hæc lacryma exsiccata, non minus caustica, granulosa, cavernosa, in aqua, & spiritu vini rectificatissimo solubilis, gummi-resinosa est. Ardentissimum hydragogum interno non satis tutum usu, etiam inter errhina infame.

USUS chirurgis ad cariem ossium in pulvere utilis; emplastro exceptum euphorbium vesicans est. Oleum in tumoribus duris nobile, laudatum.

HELLEBORUS Niger *Offic. Botanicor.* Classis Naturalis Multi-stam. *Germ.* Schwartze Niesswurtz. *Gallis* Veratre Noir. *Anglis* Black Hellebore.

Veterum multa hellebororum laudatio, magna contemperata infamia est, etiam nostris temporibus ex medicamenti incertitudine accumulata. Testimonia utrinque multum dubia sunt, etiam contraria PAUSANIÆ, & GA-

& GALENI. Utique compulsis omnium authorum locis, quid veterum helleborus, ignoratur, ut huic vel illi ex veteribus adscripta laus non satis certa videatur; accedit, quod etiam eadem hellebori species in diversis regionibus virtute variet: in Gallia adhibita, anglica valentior, BOULDUC *Acad. des Sciences.* Helleborus anglicus vix multum purgat, QUINCY.

Officinis nostris hellebori nigri *scapo nudo, bifloro, foliis pedatis*, definiti radix, & fibrae receptae sunt, an purgantes? dubitat LINNÆUS, licet validissimum & vetustissimum purgans alii habeant; sed etiam desperato paralytico, in quo & nervi ob longius iam tempus collapsi exstimulandi, & profunde impacta materies solvenda, extracti valida dosis ab *Illustriss.* L. B. van SWIETEN exhibita, alvum vix sollicitavit; plurimum primo angi aeger, singultire dein, vomere, & alvum semel deponere; levatus aeger, non restitutus.

VIS alterans, solvens, princeps, emmenagoga chalybe potior, MEAD, QUINCY, & *Illustriss.* van SWIETEN observationibus, qui aquae stillatitiae Rutae infundit; ad haec in obstructionibus, mania, melancholia, plurimorum experimento utilis. Dosis expiscanda est, nec forte in omnibus locis eadem: Anglici hellebori grana quindecim, viginti, scopo alterante sudorifero dedit QUINCY, grana quindecim scopo emmenagogo, fibrarum concisarum hellebori gallici drachmam semis, in lactis uncia una semis ebullienda IDEM; in infuso drachmam unam, duas, etiam maiorem quantitatem, alii etiam unciam semis in decocto dant, quod egregium ad maniam medicamentum habent: In morbis apoplecticis, soporosis, aliisque gravibus, a causa frigida dependentibus, vel hellebori decocto, vel extracto cum sale gemmae, aut colocynthide, feliciter multi

multi utuntur, L. B. van SWIETEN. Externe ruſtici maiora armenta, transfixa cauda, & inditis huius radicis fibris, a multis morbis liberant: ſed etiam ſic purgat, WALÆUS.

Examen chemicum BOULDUC docuit, reſinoſam partem exiguam valentiſſimam, gummoſam abundantiorem purgantem quidem, tamen mitiorem: Extractum ſpiritu vini ſolo factum ſuſpectum eſſe debere, aquoſum malignum non eſſe ad ſcrupulum, & ultra exhibendum, quod & alii confirmant. Aqua ſtillatitia erat acris, BOULDUC, ſpirituoſa ad unum cochlear alvum duxit, HALLER, ad octo iuvenem efficaciſſime purgavit, BORRICHIUS. Virtus hellebori nigri omnium feliciſſime obtinetur, ſi groſſus eius pulvis cum ſale tartari teratur, trita in aere reliquantur, ut deliqueſcant, QUINCY. Tenue vinum in menſtruum additum helleboro, pulchrum ſolvens eſt, IDEM.

Varia variis in officinis hellebori nigri præparata habentur: Noſtræ ſolum *extractum* aquoſum poſſident, per ſe adhibendum doſi granorum duodecim, viginti, ſtimuli loco aliis addendum, doſi gran: quinque, decem.

HELLEBORUS Albus *Offic. Botanicor.* VERATRUM. Claſſis Natur. Liliorum: *Germ.* WeiſſeNieſswurtz. *Gallis* Hellebore blanc. *Anglis* White hellebor.

VERATRUM *caule ramoſo*, eſt helleborus albus officinarum, diſtinctiſſimus a priori, ut, cur confundi, & eodem nomine inſigniri potuerit, mirandum ſit. Malignus eſt, & ex communi conſenſu noxius. Dum contunderetur helleborus albus, adſtantes purgati ſunt, BOY-

LE: Regius princeps a ſcrupulo hellebori albi aſſumpto intra trihorium convulſus periit, HELMONT: a ſcrupulo convulſiones motæ, *Ephem. Acad.* N. C. canis eadem doſi ad ultima deductus, WEPFERUS: ab hoc multi ſtrangulati, FALLOPIUS: etiam in diſcrimen ab admodum exigua doſi deductus in audaci experimento ipſe GESNERUS: Multos tamen in pratis plantam ſine noxa comedere HALLERUS vidit.

Chemia Helleborum abſque aqua deſtillans, ſpiritum acerrimum, ſublimati corroſivi ſolutionem coagulantem, producit, BOULDUC. *Acad. des Sciences.* Tinctura ſpiritu vini facta, veneno noxia magis, HERISSANT. *Acad. des Sciences.*

USUS in epilepſia, mania, farus, quod non ſatis tutus: ſed aceto cicuratur, & revocandum ad officinas eſt oxymel Helleboratum GESNERI.

HERMODACTYLUS *Offic. Botan.* IRIS. Claſſis Naturalis Palmarum. *Germ.* Hermodactylen. *Anglis* Hermodactyles.

IRIS *corollis imberbibus, foliis, tetragonis* L. an noxia dicta, quod primis botanicis colchici ſpecies haberetur? omnino videtur, nam veneni nullum exſtat exemplum. Recens bulbus, & vomitum, & alvum movet, adultior magis alterans eſt.

VIS ad reſeranda obſtructa in vaſis minimis celebris, in rheumatismo, amauroſi, conveniens laudatur. Etiam ineſt purgans: datur pulvis drachmæ ſemis, unius pondere. Dum infunditur, uncia ſemis præſcribitur. Arcanum ad morbos articulares hermodactylorum pulverem ab omni tempore multi habuere. Nuper

per adhuc cum aliis ut fecurum remedium, quo dolores arthritici levarentur, & fedarentur, præfcriptum legimus in *Comment. Societ. Scient. Harlemenfis* P. II. hoc modo: ℞. Polypodii, Hermodactyli, Rad. Bardanæ, Sarfaparill. ana uncias quatuor: Rafuræ ligni fancti uncias duas. His concifis menfuræ novem aquæ, tres vini albi, fuper affundantur, ftent in digeftione integra nocte, dein tribus horis leniter ebulliant, refrigeratum liquidum per incerniculum crinitum, denfum, filtretur, refiduis fæcibus de novo fuper affundantur aquæ menfuræ fex, vini duæ, ebulliant ad tertiæ partis remanentiam, decantetur liquor, priori affundatur, fumatur pro potu ordinario.

HIPPOMANE L. Claffis Naturalis Incompletarum.

HIPPOMANE *foliis ovatis*, *ferratis*, venenata dat poma, quorum venenum folia Ricinoidis Americanæ folio multifido T. domant, SENACO tefte.

HYACINTHUS *Offic. Botanicorum.* Claffis Naturalis Liliorum. *Germ.* Mertzblume. *Gallis* Hyacinthe. *Anglis* Harebell.

Ex fabula magis, quam obfervatione, noxius dicitur multis; tamen inter hafce huius ordinis radices venenatas, hyacinthi *Narciffi Coronæ Imperialis* LINNÆUS numerat, & tulipæ, & Lilii ab omni fufpicione abfolvit, quod Tulipæ radix in Italiæ quibusdam locis, edulis, lilii martagonis in Sibiria in quotidianum alimentum cedat.

NIGELLA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Multi-flam. *Germ.* Schwartz-Coriander. *Gallis* Barbue. *Anglis* Nigella.

NIGELLA *petalis subtricuspidatis, foliis subpilosis* cognoscenda, nonnullis suspecta habetur, licet luculenta desiderentur testimonia. Semina aromatica acria sunt, oleo, quod exprimi posset, plena, TOURNEFORT. Expressum oleum nardinum per errorem multi vocant.

USUS internus vix confirmatus: an devoratum sesqui drachmæ pondere semen per aliquot dies, rabiem caninam tollit? sternutatorium acre est L. B. VAN SWIETEN.

OLEANDER *Offic. Botanicorum* NERIUM. Classis Pauci-flam. *Germ.* Oleander. *Anglis* Oleandre Rose Tree. *Italis* Leandro.

NERIUM *foliis lanceolatis ternis*, repetitis etiam experimentis venenatum deprehensum est. Narcoticum, carum inducens, LINNÆUS *Vires Plant.* Una tamen species antidysenterica EIDEM audit. Oleander venenum alit, GODFREY *a Treasure of discoveries.*

RANUNCULUS. vide p. 37.

SCAMMONEUM vide Classem purgantium P. II. p. 225.

TAGETES *Botan.* Classis Nat. Compositarum-Radiatarum. *Germ.* Sammetblum. *Gallis* Oeillet d'Inde. *Anglis* Africane Marigolt.

TAGETES *caule subdiviso diffuso*, aliis flos Africanus, ut etiam Tunetanus dicta, odorem gravem, caput

put

put tentantem spargens, experimento DODONÆI multum infamis habita: sed etiam experimentum repetens LEMERY criminari plantam non potuit, quam ultimo anodynam esse LINNÆUS pronunciavit.

THAPSIA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Umbelliferarum. *Germ.* Tapsia. *Italis* Tapsia. *Anglis* Deadly Carrots.

THAPSIA *fœtida, foliis multifidis, basi angustatis*, cognoscenda, radicem officinis concedit, periculosum purgans. Salmanticenses vetulas menstruorum promovendorum causa cum periculo sursum, & deorsum moveri, CLUSIUS. In terra Attica pecudes incolas eam non tangere, peregrinas vero depascentes vel alvo soluta liberari, vel interire, iam THEOPHRASTUS edixit.

USUS in medicina externus olim multus, frequenti NERONIS experimento clarus, dum nocturnis grassationibus converberatam faciem cum Thapsia, thure, & cera illiniret, ut sequenti die contra famam cutem sinceram circumferret, PLINIUS. Sugillata delere, in profundo latentia evocare, veteres omnes perhibent.

TIGLIÆ, seu TILLI GRANA *Off. Botanicorum* CROTON. Classis Incompletar.

CROTON *foliis ovatis, glabris, acuminatis, serratis, caule arboreo*, fert grana, cum periculo sursum deorsumve moventia, admodum suspecta, caustica, mulo-medicis hinc inde frequentia: ad tænias cum effectu tamen usus COHAUSEN, dosi granor. duor. trium.

D 3 TOXI-

TOXICODENDRON TOUR. RHUS LINN. Claſſis Natur. Fructiflorarum.

RHUS *radicans triphyllum*, *glabrum*, inter alias ſpecies IOSEPHO MONTIO *in Bononienſis ſcientiarum & artium Inſtituti Tomo III.* quod ne altori quidem optimo parceret, infame merito declaratum fuit. Mirum venenum planta habet; rudius contrectata, affricata corporis parti, puſtulas nigras cum inflammatione, pruritu excitat, brevi per totum corpus diffuſas; lac magis venenatum eſt, lædit & ipſe halitus: remedium malo nondum inventum; nata in puſtulis & maculis ſuppuratio auxilio fuit: ad dolores leniendos decocto foliorum malvæ cum ſambuci extremitatibus utiliter uſus MONTIUS.

An decocta planta minus venenata? panis hac decoctione ſaturatus, felibus, gallinis, exhibitus innocuus, IDEM. Eſt adhuc in hoc genere venenatum Rhus *Vernix* fructu rhomboide, ipſa etiam, quæ ex inciſo cortice exſtillans cryſtallina lactea lacryma aeris contactu conſiſtit nigra, vernix; tum Rhus *Toxicodendron* proprie dictum LINNÆO, de quo tamen nuper etiam retulit ex plurimis experimentis egregius ROSSI, nec totius plantæ ſuccum nec illum lacteum, nec plantæ radicem ore aſſumptam, nec ſuccum crurali venæ infuſum canem interimere potuiſſe, vividumque perſtitiſſe, etiam aſſumptis duabus radicis Toxicodendri unciis gallum. *De nonnullis plantis quæ pro venenatis habentur obſervationes Piſis.*

CLAS-

CLASSIS SECUNDA VENENORUM STUPEFACIENTIUM.

BELLADONNA *Offic.* ATROPA *Botanicorum.* Claſſis Pauci-ſtam. *Germ.* Dollkraut. *Italis* Bella donna. *Gallis* Morelle Marine. *Anglis* Dwale.

ATROPA *caule herbaceo, foliis ovatis, integris,* ſolanum furioſum maniacum etiam dictum eſt. Radicis minor doſis ſpecies vanas, duplicata mentis alienationes, quadruplicata mortem adfert, DIOSCORIDES. A folii recentis particula oculo appoſita, pupillæ relaxatio, RAIUS, cæcitas, WEPFER. Baccæ vero primum maniacæ, dein lethales, & quidem præter experimenta MATHIOLI, LOBELII, adoleſcentulum unum mortuum ex eſu duarum, triumve baccarum BODÆUS a STAPEL habet; chirurgus medico, ne comederet monenti, illudens, a tribus, quatuorve baccis comeſtis interiit. L. B. van SWIETEN. Lethalis baccarum alter effectus SCHUSTERO *Actis Phyſ. Med. Acad.* N. C. Vol. VI. deſcriptus eſt. Salus in vomitu, & aceto. Et hæc quidem huius plantæ infamia eſt.

Verum etiam in laudem illius nonnulla dici poſſunt: oppoſita eſt diriſſimo cancro, & in eo malo ſpeci-

cifica dicta, ALBERTI, quanquam non femper aut innoxio aut felici eventu, HEISTERUS, HALLERUS; Et licet in lectione inaugurali ephemeridem perfanati carcinomatis ope Belladonnæ fiftat LAMBERGEN, id non obvenit fine terrificis fymptomatibus, ut dein non amplius remedio infifteret. Ultimo probavit novis experimentis eius vim GATAKER, & peculiari adverfus cancrum virtnte valere negavit, *Obfervations on the internal ufe of the folanum or Nicht-Shade* 1757.

Eft tamen ubi etiam nnperrimis in experimentis bene ceffit, VANDENBLOCK *Iournal de Medecine, Chirurgie &c.* T. XIV. 1761. & eo in cafu utilis deprehenderetur, ubi cicutæ vis nulla effet, ut demum iudiciofe concludat *Cl.* Vir, nullum fpecificum univerfaliter tale effe: cicutam ubi in cancro putredo, gangræna adeffet, belladonnæ præferendam: belladonnam contra, ubi acrimonia corrodens adeffet, etiam fungofa caro excrefceret, cicutæ anteponendam: Belladonnam fubiectis fenfilibus, delicatulis, hyftericis, hypochondriacis, fanguineis, biliofis, terrifica inducere fymptomata, vertiginem, caliginem, aliarum evacuationum fuppreffionem, his vero pituitofos, melancholicos immunes effe, omnes oris faucium ficcitate torqueri. Dofis grani unius, duorum: infunditur hæc in vafculo theato aqua pleno; primis diebus ieiuno ftomacho vafculum tantum unum fumitur, dein fi e re videatur duo, tria. Maiori etiam pondere datum medicamentum hocce fuit. Moniali cancrofæ a D. COLLIGNON ad drachmam de die in infufo *Iournal.* c. T. XIV. obfervat. I. *Cl.* MARTEAU vero ita præparatum exhibuit:

℞. Bel-

℞. Belladonnæ uncias quatuor, menthæ crifpæ uncias duas, croci orientalis drachmas duas, minutiffime concifa inde in matratium capaciffimum, fuperaffunde fpiritus vini libras duas, & fpiritus volatilis cornu cervi fine calce eliciti unciam femiffem, rite obturato pellicula ovina aut vitulina matratio, eandem pelliculam acu perfora, digere per quatuor dies balneo mariæ viginti quatuor gradibus ad thermometrum REAUMURII calido, cola, fortiter exprime, expreffum liquorem pondera, quantumque e duabus libris defiderabitur, tantumdem fpiritus vini expreffis herbis fuperaffunde, cola denuo, fortiter exprime, utramque colaturam mifce, goffypio filtra, vafe rite cooperto. Tinctura datur in infufo theiformi botris mexicanæ, vel alterius plantæ cordialis ad guttas octo, quæ grano uni æquivaleant, fic fenfim dofis augetur: ad grana undecim de die fubminiftrata eft ab authore, igitur data ad guttas octuaginta octo absque incommodo.

Cæterum iam olim baccarum fuccum in fyrupum coctum GESNERUS dyfentericis exhibuit, & infufum vinofum *Ephem.* N. C. Nonnulli infufis in fpiritu frumenti baccis afthmata curant. Innocuas in cuniculi ventriculum intrufas baccas, & in venas iniectum fuccum, aqua dilutum, non infamem *Clariff.* MANETTI *Horto Florentino* teftatur, vidit etiam in imum ventrem infufum fuccum infontem effe nec ullo inflammationis aut doloris figno perturbari, aut canes aut gallos aut pullos aut aviculas, dum horum oculi pluma fucco madida tangerentur ROSSI l. c.

CASSAVA Amara, vel MANDIHOCA *Offic.* *Botanicorum* IATROPHA.

Radicis esculentæ succus venenatus experimentis HERBERT, qui dissertationem inauguralem de ea scripsit; planta nostris terris ignota, ut & venenum.

CICUTA *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Umbelliferarum. *German.* Schirling. *Gallis* Cigue. *Anglis* Hemlock, or Common Hemlock.

CICUTA *maculata*, *caule maculato*, *seminibus subovatis striatis.* Huius plantæ confusæ admodum apud observatores descriptiones, scrupulum non exiguum ratione effectuum observatorum iniiciunt: iam enim hi medicamentum criminari, illi non adeo suspicere, alii omni scelere absolvere, ut ultimo plerasque de cicuta historias incertæ plantæ esse post TREWIUM pronunciarit HALLERUS. Sed ea dicamus, quæ propriora causæ sunt.

An omnibus in officinis adhibitæ cicutæ eædem? an officinales omnes venenatæ? quod non examinatum, licet causam diiudicare potuisset exploratum. Cicutæ in omnibus officinis adhibitæ eædem non sunt. In Anglia cicuta *maior* in usu est, DALE, eadem in Germania habetur. *Cl.* VOGEL *Mater. Med. aquaticam* GESNERI officinalem facit, an non ex LINNÆO scripsit? dum cicutam *maculatam* (quam ex LINNÆO conium vocat) non cicutam *aquaticam* GESNERI, inter plantas officinales Germaniæ recenset BLAKWELL. T. 451, & nunc aquaticam GESNERI Gottingæ officinalem non esse mihi relatum est; sed etiam cicuta

maior

maior seu *maculata* adhibetur in Galliis, GEOFFROY, & in Austria: cicuta vero *aquatica* GESNERI seu *virosa* LINNÆI, *umbellis folio oppositis*, *petiolis marginatis*, in Sueciæ officinas recepta est, LINNÆUS. Adhæc cicuta minor petroselino similis C. B. ut & cicutaria aquatica quorundam I. B. effectuum cicutæ multam partem tulere; prior tamen Ethusa *cynapium* est Botanicorum, & alterius generis planta, posterior Phellandrium *aquaticum* ab his duabus distinctum, & hodie etiam in nostris officinis ex Chærophyllo *temulo* Botanicorum, quod caulem maculatam, ut cicuta maior, habeat, extractum parari & pro extracto cicutæ veræ divendi, certus novi, ut vel inde uni eidemque plantæ diversarum effectus adscriptos fuisse patescat.

Neque tamen id vel adeo mirabile videri potest, cum etiam hodie Materiæ medicæ scriptores cicutam *maculatam* cum *aquatica* GESNERI confundant. Quæ res vel ideo maxime notari meretur, quod sic graviter in salutem proximi, si unam alteri substituerent, peccare & medicus, & Pharmacopœus possent, quod VOGEL capere non vult, ne proprium errorem videat, sed etiam id illi per me licet.

Quod secundum spectat, venenatas omnes non esse, non solum mites, sed etiam salutares de cicutis historiæ confirmant. Scrupulum unum, etiam drachmam seminis radicis cicutæ in pulvere, vel infusum drachma una etiam duabus factum, olim ad scirrhos viscerum RENEALMUS propinavit: Drachmæ unius assumptæ dosi in iisdem morbis curationem absolvi vidit ETMULLERUS. Repetito experimento certus unciam mediam dedit PETIVERIUS, & HENLEY integras quatuor uncias devoravit absque noxa *Transact.* *Phi-*

Philosoph. ſunt adhuc alia huius rei exempla, ut a crimine cicutam maiorem vere abſolveret *Cl.* MILLER in *Botanico officinali anglico, London* 1722.

An radix ſolum venenata? confirmat caſus HEE in *Act. Phyſico Med. Acad.* N. C. Vol. X. Etiam proprio experimento *Clariſſ.* STOERCK. Sed an etiam vernali tempore magis anceps pharmacum? dubitari poſſet. An inde excitati, cicutæ vim adverſus elephantiaſim RATHLAVW, adverſus ſcirrhos & cancros STOERCK noſter, noviſſime probarunt? Equidem poſterioris fide digniſſimæ obſervationes, & factæ curæ aliis hodie abunde regionibus confirmatæ, aureis libellis de virtute cicutæ exſtant, quibus neminem carere poſſe putem. Summatim vero utilem eſſe cicutam vulgarem induratis malis, ſcirrhoſis, ſcrophuloſis, quæ vel reſolvit, vel ad benignam ſuppurationem redigit, cancro limites ponere, etiam acre cancroſum emendare, & ichorem in bonum pus convertere, etiam ſanare fiſtulas, & ſinus, ut & alia ulcera claudere, conſolidare; cataractas incipientes ſolvere, earum progreſſus impedire, matratia ſicca planta farcta aquæ, vel lacti incocta, peſſimæ gangrænæ progreſſum inhibere, corruptum etiam a ſano ſeparare, ſimilia fomenta dolores podagricos non ſolum, ſed & podagricos tophos diſpellere, rheumatiſmum, arthritidem curare, obſervavit.

Præſcriptionis pilularum hic modus. ℞. Herbæ recentis cicutæ quantum vis, exprimatur ſuccus, iſque recens lentiſſimo igne in vaſe terreo ſæpius agitando, ne amburatur, coquatur ad ſpiſſi extracti conſiſtentiam, hoc extractum ſ. q. pulveris foliorum cicutæ in maſſam pilularem ſubigatur, ut fiant pilulæ granorum duo-

duorum. A minimâ dosi incipiendum ex prudentia suadet *Clariss.* Vir; mane, & vesperi pilulam unam, sensim ascendendo, observato effectu, etiam ad drachmam unam, vel unam semis de die dedit. Hodie ad unciam semis multi vorant: superbibitur infusum thee, vel aliud medicatum: potest etiam pulvis radicis cicutæ, s. q. mucilaginis gummi tragaganthæ in pilulas redigi, sed efficacius priori medicamentum, cautius dandum pronunciavit. Adhæc grana duodecim, viginti, extracti, aquæ stillatitiæ unc. sex, duodecim, diluta, forma mixturæ propinari possunt, ipsa etiam cicutæ infusio meraca in sinus, fistulas, injici.

Reliquum est, ut in laudem tanti inventi, quale Vienna nullum novit, candidissimo Amico id dicamus, quod olim BOYLE. „I. Esteem the discovering and „divulging useful things in physic, and the recom„mending good remedies, among the most extensive „acts of charity, whereby a man becomes really mo„re serviceable to the World, than by building an „hospital.„ Quodsi & Tua hæc, erga proximum charitas livido petatur dente, an non noscis id HESIODI:

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ,
καὶ πτωχὸς πτωχῷ.

CICUTA Aquatica GESNERI. CICUTA L. SIUM HAL. Classis Naturalis Umbelliferarum.

CICUTA hæc *virosa umbellis folio oppositis, petiolis marginatis, obtusis* LINNÆO, *pinnis laciniatis, pinnulis trifidis, nervo non folioso*, HALLERO distinguen-

guenda, unanimibus fere omnium experimentis infamis, integro WEPFERO descripta libro est. Non est œnanthe cicutæ facie, succo viroso, crocante, ut ex MEADIO forte QUINCY, cui vires nostræ adscribit. Neque etiam observationes *Acad. Reg. Paris.* a D. JAUGON de funesta ex esu cicutariæ trium militum morte, de nostra hac planta esse videntur; essetne de œnanthe *fistulosa?* quæ foliis caulinis fistulosis, teretibus cognoscitur. A cicuta aquatica GESNERI pecudum luem Tornoæ LINNÆUS vidit: Et ex succo e foliis, & floribus expresso, in cuniculo ad semiunciam, & cane ad unciam dato, nullum effectum SPROEGEL. *Exper.* VIII. IX. E radicis vero succo vomitus, & tremores, non mortem, *Exper.* X. & e pulvere radicis salivæ viscidæ effluvium sequenti die in eodem cane. IDEM *Exper.* XI.

CICUTARIA Palustris Tenuifolia B. PHELLANDRIUM *Botanicorum.* Classis Naturalis Umbelliferarum. *Anglis* Cow-weed or Wild Cicely.

PHELLANDRIUM *foliis ad angulos ramosis definitum*, multum habitu, non infamia cicutis affine, medicatum plurimis habetur, scirrhis, cancris, etiam gangrænæ utile, BOERHAAVE, morbis malignis etiam KRAMMERO Patri opponitur. Seminum interne exhibendorum in abscessibus, ulceribus, dosim drachmam unam facit HEISTERI Filius *Acad.* N. C. Vol. V, quæ in initio nimia est. Quod phellandrium equis lethale & paraplegiam causet, LINNÆI est *in itin. West.* 46. testimonium; id bobus exquisitum pabulum *Ibidem* censetur. Tamen etiam huius extractum pro extracto cicutæ nostrarum officinarum datum, homini-

bus

bus nec obfuit, nec profuit, *the London cronicle for Iuin 1761.*

CICUTARIA Pannonica CLUSII vide T. I. p. 34.

DATURA *Offic.* STRAMONIUM *Botanicorum.* Claſſis Pauci - ſtam. *Germ.* Stechapfel. *Gallis* Datura, pomme epineuſe. *Anglis* Thornapple.

STRAMONIUM *fructu erecto, calyce pentagono* cognitum, ſua officinis ſemina, ob vim caput tentantem infamia, largitur. Minima horum doſis inebriat, aliquantulum mediocris memoriam tollit, & inſaniam inducit, maior convulſionem, ſudorem frigidum, mortem infert. Funeſto errore ſæpe pro nigella divenditur, BRESLAVIENSES, & ita datum ad drachmam unam pharmacon fœminam occidiſſe, ex HALLERO SPROEGEL excitat. Poma in lacte cocta etiam vertiginem, aphoniam, cum ſenſuum abolitione, delirio feroci, & aliis peſſimis ſymptomatibus induxere, *Eſſays and obſervations before a ſociety of Edimburgh* Vol. II. Unciam ſemis ſeminum fere abſque noxa devoravit canis, SPROEGEL *exp.* XIII; ne ideo minus ſuſpecta ſemina ſunt. Veneno medicina acetum.

DORONICUM *Offic. Botanicorum.* Claſſis Naturalis Compoſitarum Radiatarum. *Germ.* Gemſenwurtz. *Gallis* Doronic. *Anglis* Leopard's bane.

DORONICUM *foliis cordatis, obtuſis, radicalibus petiolatis, caulinis amplexicaulibus,* hodie vix in uſu

usu est, licet adhuc in Anglia frequenter ad ciendos menses in cerevisia, aut vino propinetur, BLAIR, etiam in nostris Alpibus colicæ adhibeatur. Vanissimum illum rumorem, GESNERUM hac planta ereptum, mascule refutavit HALLERUS. Sed quod suspectum tamen LINNÆUS dixerit, repetenda experimenta sunt.

DULCAMARA *Off.* SOLANUM *Botanicorum.* Classis Pauci-stam. *Germ.* Steigender Nacht-Schatten. *Gallis* Douce amere. *Anglis* Bitter-Sweet.

SOLANUM *foliis aliis trifidis, aliis simplicibus,* lignosum, scandens, reliquis solanis mitius, magis saponaceum mundificans, diureticum. Innocuum medicamentum pronunciavit HALLERUS, quod multum deprædicavit in phthisi, ubi nondum adesset humorum colliquatio, BOERHAAVE, etiam in contusione IDEM, & in lue venerea & ictero LINNÆUS, qui & stipitum dulcamaræ dosim facit unciæ unius, duarum. Adhæc in arthritide BUCHWALD laudavit, & decoctum ex herba paratum in arthritide vaga multum præstare, constantem experientiam esse, HAMNERIN *de viribus medicis plantarum indigenarum* asseruit.

HYOSCIAMUS *Offic. Botanicorum.* Classis Pauci-stam. *Germ.* Dollkraut. *Anglis* Henbayne. *Gallis* de la Hanebane.

HYOSCIAMI *foliis amplexicaulibus* radicem, herbam, & semina officinæ habent, & veterum, & recentiorum experimentis stupefacientia. De radicibus comestis tragicam admodum narrat historiam WEPFERUS,

RUS, hydrophobiam lethalem vidit, BARRERE. A foliorum manipulo femis enemati incocto, iniecto, placidus vir furere, & delirare cœpit. ETTMULLER. A solo vapore temulenti facti, BOERHAAVE & amicus, dum emplastrum pararent. A feminibus comestis desipientiam MATTHIOLUS, vertiginem, deliria, somnum profundum STEDMANN. *Philosoph. Transact.* visus obfuscationem, memoriæ eclipsin L. B. van SWIETEN proprio experimento: præsentem memoriam cum convulsionibus, *Essays and observations before a Society in Edimburgh* Vol. II. observarunt. Tum ab hyosciami nigri semine in quatuor pueris, sitis, vertigo, obscuratio visus, delirium furiosum cum profundo somno, SLOANE *ibidem* T. III. A fumo seminum combustorum mentis alienatio cum furore, imo etiam ab effluviis seminum eadem mala *Ephem.* N. C. visa. Salus in vomitu. Tamen ex succo foliorum ad unciam integram cani dato, nulla perturbatio. *Cl.* SPROEGEL experimento XII.

USUS internus non cognita salutari dosi suspectus, nec etiam externus tutus. Seminum vapor in dentem cariosum admissus, tum Actorum Hassniensium, tum aliorum testimonio noxius. Oleum pressum congeneribus efficacius, LUDOVICI, externo innocuum usu.

LOLIUM *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Graminum. *Germ.* Lulch. *Gallis* Zizanie. *Anglis* Darnel. *Italis* Loglio.

LOLIUM *spica aristata*, temulentum cognominatum est, ob dolores capitis, & temulentiam, quæ causat. A lolio temulentia, & ulcera iam GALENO

memorantur. Somnum, temulentiam, vertiginem ab eo CAMERARIUS observavit. Lolium cerevisiam temulentam reddit, LINNÆUS: hæc vis in pane, qui in annonæ caritate inde efficitur, perit, IDEM; non est venenata, IDEM.

LAUROCERASUS *Offic.* PADUS *Botanicorum.* Classis Naturalis Calycislorarum. *Gallis* Laurier-cerise. *Anglis* Laurocerasus.

PADI *foliis sempervirentibus, lanceolato-ovatis*, aqua stillatitia per plurima experimenta lethalis, BROWNE LANGRISCH integro tractatu *a Course of experiments with the Lauro-cerasus in order to investigate its effects on animal bodies.* Similia etiam experimenta habet DU HAMEL. *Traité des arbres* T. I. Ex quibus omnibus conclusere ambo Clarissimi Viri, semper in nervos venenum agere. Bolus, acetum, auxilio non sunt: in lacte salus *Philosoph Transact.* Nro. 418. in quo gratissima & salubria incocta folia, L. B. van SWIETEN, etiam contra phthisin laudata, LINNÆUS.

NUX VOMICA *Offic.* STRYCHNOS *Botanicorum.* Classis Naturalis . . . *Germ.* Krähenaugen. *Gallis* Noix Vomique. *Anglis* Vomick Nuts.

STRYCHNOS *foliis ovatis, caule inermi*, fructus, certissimum animalibus, canibus, felibus, glyribus venenum, aliis ut & homini dicitur innoxium: tamen a granis quindecim interemptam puellam FR. HOFFMANNUS habet; etiam temulentiam, & vomitum

tum ab electuario de ovo, quo recipitur, SORBAIT. Sed iam ante hos deleterium observavit fructum MATTHIOLUS. Contra hydrophobiam aliqui laudant cum amygdalis amaris, sed dosim, & utendi modum non addunt.

OENANTHE *Offic. Botanicorum.* Classis Naturalis Umbelliferarum. *Anglis* Hemlock-dropwort. *Gallis* Cigüe filipendule.

Etsi tota hæc familia suspecta sit, deleteria tamen maxime observata est œnanthe *foliis omnibus multifidis, obtusis, subæqualibus*, tum illa *cicutae facie, succo viroso crocante distinguenda.* Solo gustu mors hominibus, BOERHAAVE, STALPART van der WIEL. Contrita calido die inter digitos folia, naribus supposita vertiginem inducunt, L. B. van SWIETEN. In acetariis assumentes vix evasere, LOBELIUS. Ex octo iuvenibus triginta annorum hanç edentibus, quinque cum motibus epilepticis mortui, alii misere affecti, vix servati sunt, *Transact. Philosoph.* Nro. 238. item numero 480. alia fata habentur: Eximius chalcographus EHRET, dum plantam in aere incideret, vertiginem passus, *Ibidem*, tum plures alios hac planta raptos, alios in summum discrimen deductos, BLAIRS *Miscellaneous observations London 1718.* in quo libro etiam aliarum plurimarum plantarum infamia dicitur: & recentissime ex triginta septem militibus, radice pastis, unum solum desiderari vidit ROCHARD. *Iournal de Medecine, Chirurgie &c.* Tom. IX. & X.

POMA AMORIS *Offic. Botanicorum* SOLANUM. Classis Pauci-flam. *Germ.* Liebäpfel. *Gallis* Pommes d'amour. *Anglis* Love apples.

SOLANUM *caule inermi, herbaceo, foliis pinnatis, incisis*, cum tota gente suspectum, Italis sale, pipere, oleo conditum citatur; comeditur etiam coctum, BAUHINUS, liberalius vero ingurgitatum periculo non vacat, IDEM. Aphoniam, apoplexiam, induxisse in observatis est. Nonnulli ad epiphoram, erysipelas, ignem sacrum, externe laudant.

SOLANUM *Offic. Botanicorum.* Classis Pauci-flam. *Germ.* Nachtschatten. *Gallis* Morelle. *Anglis* Night-Schade.

SOLANUM *foliis angulosis, undulatis, caule laevi*, pro atriplice in cibum sumptum, venenatum edidit effectum, *Comm. lit. Nor.* Etiam a baccis gallinas periisse, & convulsos pueros fuisse, monet BOERHAAVE. Caeterum tamen externo usu mite, inflammationi, paronychiae, erysipelati, cancro, cataplasmatis forma admovetur; solano furioso interno usu praeferendum, dosi prima grani unius in uncia una aquae ferventis, post duas tres dies repetenda, & solum ad grana quinque, sex, augenda, GATAKER *l. c.* tunc illico desistendum, ni vel perspirationem, vel urinam, aut alvum medicamentum moveat: tali methodo haemiplegia curata fuit, & quod urinam movet, etiam hydrops.

VENE-

VENENUM LAMASCENSE, & TICUNASCENSE. Coctione extractum ex plantis, ab incolis Americanis ad inficienda tela adhibetur. Ingeniosissimus mortalium, de la CONDAMINE, in itinere suo Americano primam huius mentionem fecit, dein experimenta satis periculosa instituit *Cl.* HERISSANT. Necat omnia quadrupedia, aves, carpiones, muscas; saluti saccharum, sal marinum, esse dicuntur: tamen saccharum fefellit in experimento *Transact. Philosoph.* Nro. 482. Sed esum animalium hoc veneno necatorum innocuum, de la CONDAMINE, L. B. van SWIETEN testantur.

CLASSIS TERTIA
VENENORUM
FOSSILIUM ACIDORUM.

Acida mineralia omnium cognitorum acidorum potentissima, & gravissima, concentrata, venena sunt caustica, cum corrosione, destructione partium viventium cito gangraenosa; quod quidem, quia multiplici hinc inde observatione innotuit, non probabo: Nec id inquiram an a gravitate horum specifica, eorumque rigiditate is absolute pendeat effectus, id vero tantum, quod iam saepius dictum, & retinendum, in medium adferam: tres acidorum mineralium diversas species esse, acidum nempe vitrioli, acidum nitri, acidum salis: horum potentissimum vitrioli, quod data uncia una proprii spiritus drachmas quinque grana tria acidi largitur; secundo loco acidum nitri, quod simili dosi spiritus nitri, drachmas duas, grana viginti acidi; tertio salis, quod drachmam unam grana tredecim concedit, ut experimenta docuere HOMBERGIUM. *Acad. des Sciences 1700.* Veniunt igitur in censum huius classis

VITRIOLORUM Acida. *Spiritus & Oleum.*

Quae ex vitriolo ad flavedinem calcinato, destillatione vel descensoria, vel laterali obtinentur: Et quidem spiritus nihil aliud est, quam acidum vitrioli maiori quan-

quantitate aquæ, oleum vero minori, ut sub forma fluida appareat, contemperatum: glaciale enim, dum magis dephlegmatum est, & consistit, dicitur.

ALUMINIS Acidum, Vitrioli idem.

SULPHURIS Acidum, quod flagrante phlogisto solum obtinendum sub campana, spiritus sulphuris per campanam dicitur.

NITRI Acidum. Spiritus fumans, seu aqua fortis, verus nitri spiritus, vitrioli acido, basi nitri ob maiorem affinitatem iuncto, in destillatione expulsus, solemne argenti menstruum, & facile, dum duæ partes spiritus uni parti argenti superfunduntur.

AQUA REGIA acido nitri, & salis, vel nitri, & salis ammoniaci contemperatis exurgens, recens argentum solvens, adulta non attingens, verum auri menstruum. Alia de nitro dicta sunt parte II. *de attenuantibus.*

SALIS Acidum. Spiritus acido vitrioli expulsus efficacior, terris bolaribus ignavior, semper tamen corrosivus, si purus est; alia de sale Parte II. Acidis mineralibus assumptis, spes in oleosis, mucaginosis.

Quantumvis vero hæc acida mineralia per se venenata sint, horrenda tamen magis evadunt, si glebæ metallicæ iuncta sint: atque tales multæ metallorum solutiones habentur, ut auri, argenti &c.

AURUM *Omnium.* Classis Naturalis Metallorum Nobiliorum, *Mineralogiae* W. *Germ.* Gold. *Gallis* Or. *Anglis* Gold.

Metallorum ponderosissimum, simplicissimum, aqua regis solubile, AURUM est: adhæc nec elasticum, nec sonorum, nec aere, aqua, igne destruendum, licet admodum malleabile, & ductile, deprehenditur, simul etiam tenacissimum sub aqua bilance hydrostatica ponderatum vigesimam fere sui ponderis partem amittit. Aqua regia mediante calore solvitur solutione transparente. Solutio auri in acidis fossilibus horrendi saporis omnia erodit, BOERHAAVE, eiusdem notæ etiam sal metallicum auri, aut crystalli solares habentur.

Solutio auri alcali volatili, fixo, aut terra absorbente præcipitata, exsiccata prudenter, *aurum fulminans* audit, quod pondere aurum in compositionem receptum superat, & in magna copia aquæ lotum, omni sale purgatum, non amplius fulminat, etiam simplici fusione in aurum resuscitari potest, MACQUER, nec opus est illi reducendo corpora inflammabilia adiicere cum principium inflammabile non perdiderit SPIELMANN.

Hoc compositum vim fulminandi habet, quam tamen oleum vitrioli affusum inhibet, MACQUER, & sulphur Basil. VALENTINUS, & salis acidum ROLFINCK, & acetum SPIELMANN; quem vero sal ammoniacum in menstruo solvente receptum, aut alcali volatile ad præcipitationem adhibitum, constanter intendunt, WALLERIUS, & alcalina fixa supprimunt STAHL *fund.* an inde ratio virtutis fulminantis quæsita evidens? nuper primus patefecit non satis laudandus

dus Pharmacopæus MEYERS eam a caustico dependere, & nunc facile intelligimus affuso oleo vitrioli salis aut aceti acido, ipso addito sulphure causticum mutari, & vim fulminantem hoc mutato tolli.

Ignorari vero non debet hocce compositum non solum medioeri calore, sed etiam tritu, compressione validiori explodi, GAZETTE SALUTAIRE 1761. N. II. imo cum aliis pulveribus rudius tritum inflammari, HANNÆUS *ibidem* N. XLII.

Sed estne aurum fulminans medicina? facilis responsio. Aurum fulminans menstruis salibus gravidum suspectum, L. B. van SWIETEN, nec unquam Illi adhibitum salibus spoliatum omnibus, humanum corpus non mutat, nec ab eo mutabile metallum, tamen ut in officinis habetur præscriptum, quandoque miras anxietates fecit, periculosa etiam symptomata excitavit, ut non amplius in Anglia adhibeatur.

Croci, magisteria, radicales aliæ auri solutiones, in usum medicatum pariter vanæ sunt.

ARGENTUM *Omnium.* Classis Naturalis Metallorum Nobiliorum, *Mineralogorum*, W. *Germ.* Silber. *Gallis* Argent. *Anglis* Silver.

ARGENTUM *album*, *splendens*, *sonorum*, *elasticum*, *metallum*, in aqua forti crudum, in acidis vegetabilibus, aceti, succi citri, salis acetosellæ, præparatum solvitur, *Cl.* MARGGRAF, præcipitatum etiam sale alcalino, tum fixo cum sanguine confecto referatur, tum volatili spiritus salis ammoniaci aquosi, IDEM.

Post aurum maxime ductile hoc etiam magis elasticum & sonorum & durum est; in igne perstans nec alteratur, nec ponderis diminutionem patitur, potissimum tamen arsenico & sale communi volatile redditur. Cæterum nec aquæ subiacet, in bilance hydrostatica unam undecimam fere ponderis sui partem amittit, spiritu nitri cum effervescentia & calore dissolvitur, solutione acerrima & cito deleteria. Sic etiam crystalli inspissatione ex hac paratæ, causticæ, lotæ sæpius, etiam dein siccatæ, adhuc amarissimæ, argentum hydragogum ANGELI SALÆ constituunt, vix tuti usus.

LAPIS INFERNALIS LUNÆ ex inspissata purissimi per ignem argenti meraca solutione, consistentiam nactus, aut etiam ex crystallis lunæ igne fusis, & in modulos coniectis exurgens, instar ignis caustici, corpus animale in escharam cito comburit, imo marmor destruit, WALLERIUS; est huius lapidis multus chirurgis usus, & quidem omnium:

1. Ubi cultri, aut ignis usum ita abhorrent ægri, ut his visis animo deficiant.

2. In omni casu, ubi tumor exstirpandus ob loci difficultatem ferro tentari non potest, etiam ubi polypi, scirrhi reliquiæ consumendæ, ulceris in profundo siti callus auferendus, cancri venerei medicandi.

3. In phlegmonibus œdematosis lente suppurantibus, in tumoribus inflammatoriis malignis, quibus materies caustica inclusa est, ut bubonibus venereis, pestilentialibus, tum & in aliis a venenatorum animalium morsibus exortis, ut ipsum in labiis vulneris hærens

rens venenum citius, quam in ſanguinem ſuſcipi poſſit, deſtruatur.

4. Etiam in carie oſſium; in carie enim, quam ignis curare non potuit, lapis infernalis eximio ſeſe uſu probavit. Cæterum nec id ignorari debet, ruptorio communi chirurgorum, & oſſibus ad albedinem calcinatis, commixtis, aquam marinam deſtillatione in vaſe convenienti dulcem reddi, & potabilem, hocque inventum eſſe IOSEPHI APPLEBY Angli.

In eundem cenſum aliorum metallorum, aut ſemimetallorum ſolutiones acidæ revocantur; ex his enim plurima in tribus his acidis ſolvuntur: ita oleum vitrioli, ſpiritus nitri, ſalis, diſſolvunt cuprum, ferrum, ſtannum, zincum, plumbum: oleum vitrioli, & ſpiritus nitri adhuc cobaltum, & alias arſenici mineras; referat ſpiritus nitri mercurium vivum, regulum antimonii, quem etiam ſpiritus ſalis ſolvit, & quæ alia chemia docet.

BUTYRUM ANTIMONII *Offic.* Claſſis Præparatorum. Ordo Semimetallorum.

BUTYRUM antimonii eſt regulus antimonii mediante deſtillatione acido ſalis corroſus, conſiſtens, potentiſſimum cauſticum, in ponendo gangrænæ, cariei limite multum chirurgis in uſu, aliquibus etiam arcanum; interne terribile venenum. Vide *Acad.* N. C. Vol. V. Cicuratur alcalinis, oleo tartari p. d. *Acad.* N. C. Vol. VII.

De Venenis Mercurialibus vide Mercurium, Parte II. *de ſialogogis.*

CLAS-

CLASSIS QUARTA.

VENENORUM
ALCALINORUM.

Salia alcalina in genere in fixa, & volatilia, tum priora in naturalia mineralia, vel in artificialia, dividuntur. Alcalina fixa naturalia mineralia in fontibus medicatis Egranis, Pyrmontanis, Sedlizenſibus, Spadanis, thermis Carolinis, Tœplicenſibus, aliisque demonſtrabilia, etiam ex terræ gremio eruuntur: docet minera boracis orientalis Indiæ, quæ ſal alcali fixum ſale culinari mixtum habet, POTT. *Obſerv. & animadvers. de Borace.* tum & in cellis efflorefcit, *Cl.* MARGGRAF *ſcript. chem.* p. 189. docet id aphronitrum. Hæcce ſalia alcalina mineralia, cum, aliis in his aquis nupta ſalubria, etiam ſeparata, non uti lixivioſa, vel acria ſint, vel cauſtica, in cenſum venenorum non veniunt: eductum enim ex ſale communi alcali minerale MARGGRAFIO, & alias longe ab aliis alcalinis vegetabilibus diſtinctas dotes habuit, & acre non fuit. l. c. 170.

Et in genere quidem Minerale alcali ab alcali vegetabili diſtinguitur:

I. quod acre non ſit dum cauſticam acrimoniam aliud ſemper habet.

II. quod in aere non liqueſcat.

III. quod cryſtallifatum cryſtallos exhibeat ſali mirabili ſimillimos.

IV. quod

IV. quod cum vitrioli acido constituat sal mirabile *Glauberi*, cum acido nitri Nitrum cubicum, sal commune cum Acido salis.

V. quod cum acido vegetabili non faciat salem deliquium patientem ut terra foliata tartari solet, sed cum acido aceti salem constituat medium, variis pro diversa ratione factum crystallis, in aere siccis, in igne prioribus fixioribus, dum vegetabile acidum alcali minerali arctius quam lixivioso nubit; tum demum cum cremore tartari salem exhibeat seignetti.

Minime tamen reticendum, quod iam dudum suspicatus sum alcali minerale etiam causticum igne fieri posse, & salem constituere iu aere deliquescentem; utrumque nuper qui novam Chemiae facem intulit, & vulgarem Institutionum Chemicarum theoriam longe superavit laboriosissimus MEYERS, experimentis demonstravit: scilicet primas, & aliquoties purificatas sodae crystallos alcali minerale mite, parum de sulphure solvere, & hoc minorem magisterii sulphuris, quam alcali vegetabili, quantitatem obtineri; ultimum vero inspissatum & causticum sodae salem maiorem largiri: salem causticum purum sodae difficulter crystallisari: inspissatum in aere humescere, quod antequam causticum adderetur, in soda non observabatur, ut igitur quasi ipsa salis alcali vel facilis vel difficilis crystallisatio solubilitasque a caustico dependere videantur.

Alcalina fixa artificialia, etiam lixiviosa vocata, tam ex animalium, quam vegetabilium partibus, etiam ex tartaro, faecibusque vini, ut & nitro, simplici combustione in his, calcinatione, vel detonatione in illis paranda, alcalina ab herba kali, quae haec maximo foe-

noie

nore largitur, dicta sunt, licet tamen diversis in regionibus diversis ex plantis conficiantur: ita ex chenopodio Hispani, ex mesembrianthemo Ægypti, ex salsola Angli, tum ex vegetabilibus fere omnibus, maiori ex his, minori ex illis quantitate, pro suis experimentis chemici parant, vix ulla tamen in omnibus diversitate, si pura, quod ultimi ignis gradus eadem sint producta, BOERHAAVE; quamvis in quæstione prima, pro cathedra vacante Monspeliensi, aliter statuat *Cl.* VENEL. Atque hæcce forma vix cohærente, haud crystallina visuntur; docuere tamen raræ observationes *Act Moguntinorum* T. I. qui etiam in crystallos cogi possint, tum spiritus salis ammoniaci additione, tum simplici, sed frequenti solutione colatione, inspissatione. Sal alcali minerale purum sola solutione & colatione crystallisari posse iam ante MARGGRAF docuerat.

Salium Alcalinorum fixorum, seu strictius lixiviosorum, hæ præcipuæ proprietates sunt:

1. Sicca, inodora, acria sunt, humescunt, in aere deliquescunt, & quadruplo fere ponderosiora redduntur, unde ex spiritu vini aquam attrahunt, & in ea facile solvuntur, etiam pertinaciter haustam retinent, nec omnem in calore ebullientis mercurii dimittunt.

2. Cum oleosis pinguibus commixta in saponem abeunt, peculiari tamen arte cum alcohole.

3. Etiam cum iisdem diutius digesta, tum igni fortiori exposita, volatilia fiunt. Convictio est in cineribus clavellatis, cum sevo in vase clauso tractatis: inde enim sal volatile, quod in neutro ingredientium erat, elicitur. Simile ex omni sale alcalino fixo, cui olei cuiuscunque duplum, vel triplum admiscetur, si

ſi ſubactis ſublimatio inſtituatur, obtinetur; ita etiam volatiliſatio ſalis tartari fit, & ex quocunque ſapone aliquid ſalis volatilis per deſtillationem elicitur, WALLERIUS in HIERNE, imo ſi cum ſimplici terra tractantur olea, ſublimatione ſal volatile producitur.

4. Cum ſale ammoniaco trita, adiecta aqua calida, odorem urinoſum fundunt, *Cl.* MARGGRAF iam ex hoc criterio indicavit, ſalem alcalinum fixum Rhinocerotis, qui illi examinandus ab Academia dabatur, ſalem alcalinum fixum non eſſe, *Acad. des Sciences de Berlin 1756.*

5. Præcipitant ſalia media in aqua ſoluta LEMERY *Ac. des Sciences 1727.* terras alcalinas in acidis ſolutas, non vero alcali minerale, contra WALLERIUM, & VOGEL, *Cl.* vir MARGGRAF *Script. Chem.* p. 171. Minerale vero id alcali æque efficaciter in priores agit, IDEM. p. 177.

6. Cum acido vitrioli in tartarum vitriolatum, nitri in nitrum regeneratum, ſalis communis in ſal regeneratum abeunt, quæ alia alcalina non faciunt: alcali nitri cum acido vitrioli arcanum duplicatum vulgo, alcali minerale ſalis cum eodem ſal mirabile GLAUBERI, alcali urinoſum cum eodem ſal ammoniacum ſecretum GLAUBERI facit. Item alcali minerale cum acido nitri nitrum cubicum, alcali volatile cum eodem nitrum flammans; alcali minerale cum acido ſalis ſal commune, alcali urinoſum cum eodem ſal ammoniacum conſtituit.

7. In igne admodum fixa ſunt, vehementiori tamen in fluorem rediguntur, & protractiori pro parte diſſipantur;

pantur: cinerum clavellatorum unciæ quatuor per quinque horas ustæ, amisere integram unciam, IUSTI.

8. Gummosa resinosaque omnia aperiunt corpora, tum & sulphurea, quæ tamen non diu sustinent soluta.

9. Cum alcali sanguinis bovini præparata varia metalla solvunt, ut aurum, argentum, mercurium, zincum, bismuthum, *Cl.* MARGGRAF. *Scriptis Chemicis*, ultimo etiam omitti non debet, cum calce viva caustica magis fieri.

Hæ principes, aliæ aliis etiam communes dotes sunt, effervescere enim cum acidis terrea, lapidea, testacea pariter, tum solutiones aluminis usti, vitrioli albi, tartari emetici, præcipitare, adhæc etiam syrupum violarum movere, & viridi colore inficere solent.

PRINCIPIA horum I. multa terra, II. paucum sal acidum, III. phlogiston. Primum quidem sale tartari alcalinorum, si bene præparatum sit, principe, in meram terram abeunte, in experimento manifestum est: scire tamen etiam iuvat, impurum salem tartari, in aqua pura solutum, evaporatione facta sal medium crystallinum sæpius exhibuisse CARTHEUSERO, *Acta Mogunt.* T. I. Secundum ea tentamina declarant, quæ maiorem alcali fixi quantitatem ex iis educunt, quibus copiosior acidi vis, minorem ex illis, quibus aut nulla, aut de industria ablata, tum & illa, quæ commonstrant ipsum nitrum fixum, aperto vase carbonibus præparatum, ex superfuso oleo vitrioli fumum emittere nitrosum, WALLERIUS in HIERNE. Tertium inde petitur, quod phlogisto destituta corpora alcali fixum non suppeditent. Cæterum proportio dici non potest. Diversitas horum maxima est in effectibus, etiam figura, ab

ab admixtis. Sal sodæ aquæ forti admixtum, eam in aquam regis commutare visum; ratio quæsita est in sale communi, illi, ut & aliis sæpius immixto, & inventa.

Salia alcalina fixa in usum medicum adhibenda, eodem modo præparata omnia, pura, parum distincta sunt, ut adeo magnus horum in dispensatoriis catalogus superfluus; sed ne officinæ, quem intendunt, ex diversis salem alcalinum fixum parant, cum acido sulphuris vitient, & salem medium potius moliantur, sapore amaricante magis, quam urinoso cognoscendum, & crystallina forma discrepantem: Methodo TACHENIANA facti differunt omnes, *Acta Petropolit.* T. V. GMELIN, non ideo tamen specificam virtutem plantarum, unde parata, aut retinent, aut habent, IDEM.

SAL TARTARI, alcalinorum fixorum princeps, sola tartari puri calcinatione obtentus, non illico in minima aquæ quantitate solvitur, licet exsiccatus in aere deliquescat brevi, ex eoque continuo humiditatem attrahat, dum tamen neque in eodem totus solvatur, remanente semper aliqua portione etiam in crystallos cogenda, quæ ad salem communem magis quam ad tartarum vitriolatum inclinet SPIELMANN *Instit. Chem.* 1763.

Solutus in aere Tartari sal OLEUM TARTARI per deliquium satis improprie officinis vocatur. Hoc liquamen alcalinum ex pauca attracta ex aere humiditate exurgens, acrius longe est, quam illud, quod ex plurima aeris humiditate etiam exigua aquæ quantitate confectum est; atque id ipsum ratione virtutis & dosis huius medicamenti considerandum est, quod etiam iam olim HENCKELIUS monuerat, prius tartari oleum acre magis Pharmacopæis recommendans.

VIS MEDICA deinde dicetur.

CINIS CLAVELLATUS COMMUNIS acido vitriolico impraegnatus, falis medii plurimas dotes habet, pro maxima tamen parte adhuc alcalinus eſt, BOERHAAVE, NEUMANN. In ſale centaurei minoris, hyſſopi, ſalviae, & aliorum plurium, ſal commune repertum, in ſale fumariae tartarus vitriolatus, in ſale agrimoniae, chaerophylli, ſalis urinoſi momentum, GMELIN, tum nuper in foeniculo nitri non parum & in Cochlearia ad ſalinos lacus creſcente multum ſalis marini invenit MEYERS l. c. Salia etiam fixa animalium, ſale communi, quod cubica eorum figura demonſtrat, impraegnata ſunt.

USUS aliorum alcalinorum.

SODA pariter multum impura & variis inquinata eſt; Alexandrina optima cenſetur, hanc Alicantina excipit, ultimo Carthaginenſis loco eſt. Genuina vix unquam ſale communi libera deprehenditur, ſaepiſſimeque ferro attenuatiſſimo oneratur, ut etiam filtra caeruleo Berolinenſi gravida deprehendantur, & cryſtalli obtineantur transparentes ſaphyrinae, dum vitrioli acore ſoda ſaturatur in ſalis mirabilis confectionem.

Ex hac per elixiviationem ſal ſodae paratur minerale, CARTHEUSER *Act. Mogunt.* T. I. inſpiſſatione, cryſtalliſatione, cryſtallis nitidis, haſtularum triangularium figuram referentibus, KAHL *Diſſ. de Sale Sodae.* priſmatum triangularium dimidiatorum, lateribus non acutis, *Cl.* MODEL. Sal ſodae purum, non, ut ſalia alia lixivioſa, in aere deliqueſcit, nec humiditatem ex illo extrahit, CARTHEUSER, quod ſi facit, illi ſal commune ineſt, KAHL, ſed ſolum, uti alcalium fixorum mineralium

ralium natura exigit, in materiem friabilem delabitur, IDEM, igne fixum eſt, & aucto eius gradu liquefcit, in aqua paulo tardius ſolvitur lixivioſis aliis, & maiorem quantitatem aquæ poſcit, IDEM.

Solutum cum omnibus acidis effervefcit, & in ſal medium concreſcit: cum acido vitriolico in ſal mirabile GLAUBERI, CARTHEUSER, KAHL, cum aliis in alia abit, cum acido aceti vaſis vitreis deſtillati in ſpeciem terræ foliatæ, ſed alcali minerali factæ, quæ vera terra foliata tartari non ſit, etiam minus acris, minus pungens, ſaporis grati cum leni amaritie, in aere non deliqueſcat, & pulveris forma exhiberi poſſit.

Sal ſodæ purum acidis iunctum ab alcalinis fixis vegetabilibus præcipitatur facile, quod minus firmiter cohæreat, KAHL. Cum ſale ſodæ, & ſale ſedativo borax regeneratur. BARON d'HENOVILLE *in Tractatu de Principiis Boracis, Cl.* KAHL *laudata Differt.* & ſal ſodæ æque bene, ac ſal alcali vegetabilis ſulphur recipit SPIELMANN l. c.

VIS MEDICA ſalium alcalinorum fixorum, acidum domans, in morbis ab acido utilis, glutinoſa dividens in glutinoſo ſpontaneo: eſt in hydrope eximia, SYDENHAM, qui infundit cinerum geniſtæ libram unam, libris quatuor vini Rhenani. Externo uſu ſolutio ſalis tartari fomento applicata tumoribus lymphaticis, gelatinoſis ſcrophuloſis ſæpe, lacteis ſemper profuit; etiam hic ſal tumorum venereorum verus lapis lydius inventus, LEVRET.

Interno uſu ſal ſodæ aliis præferendum, lentius agit, & pulveriſari poteſt: doſis gran. quinque, decem, quindecim.

decim. Tinctura salis tartari in torminibus tenellorum ab acido, ad convulsiones usque increscentibus, ad guttas sex in lacte nutricis data, habetur anodyna DETHARTINGINIO *Ephem.* N.C. Eadem cum balsamo copaivæ maritata digestione, egregia in calculo & renum affectibus inventa: sic si tincturæ tartari unciæ uni semis, balsami huius drachmæ tres sensim instillentur, digerantur, & guttæ octo sumantur, mira sæpe præstat *Ephem. Decad.* 3. Anno 3.

Alcali fixum purum, venenum est rodens, causticum, inflammans, calce viva paratum acerrimum, venis susceptum sanguinem dissolvens, & in putredinem disponens. Salus ab acidis, oleosis. Sal tartari cum tripla copia calcis vivæ factus, in aquæ stillatitiæ florum rosarum, aut sambuci &c. tali quantitate solutus, ut solutio gustata nullum linguæ dolorem faceret, vel notabilem saporis molestiam, pulchri contra podagricos tophos, & exostoses, & alios difficiles tumores, effectus inventus L. B. van SWIETEN. *Comment.* T. IV.

SALIA ALCALINA VOLATILIA, etiam urinosa dicta, e triplici naturæ regno, vel putrefactione, vel igne elicienda in nostros usus, a prioribus ratione principiorum haud distincta sunt; horum enim sola eaque a prioribus recedens proportio, eam, quæ tum a mobilitate, aliis proprietatibus, & effectibus dependet, varietatem inducit: experimenta dicta sunt, nec tædiosa probatione opus, alcalina volatilia maiorem vim oleosi principii, fixa terrei habere.

Ex animalium omni parte putrefactio & ignis, ex vegetabilium omnis putrefactio, raro ignis, ex mineralibus ignis fere solus sal volatile producit. Insuntne natu-

naturaliter quibusdam ſubſtantiis vegetabilium? hi affirmant, alii negant; fracta ſinapi ſemina ſalem volatilem alcalinum ſpirant, cum aceto acerrimo trita efferveſcunt, BOERHAAVE, ſed etiam ſedi minoris ſuccus ſine igne volatilis ſalis alcalini indicia præbet, WALLERIUS in HIERNE, iſatis absque ignis adminiculo ſola fermentatione ſalem volatilem largitur, GEOFFROY *Acad. des Sciences 1717.* Eadem in ſanguine, urina, ſale foſſili ammoniaco, eſſe principia naturaliter, eſt in omnium experimentis.

In ſalibus alcalinis volatilibus etiam id, quod in alcalinis fixis, mirabile; ex diverſiſſimis enim ſubſtantiis, diverſis etiam præparationibus, iidem ſunt, nulla differentes nota, ſi ſublimatione defæcati, ut alcali volatile tantum unum, in rerum natura, quoties ſincerum; quod in quæſtione pro cathedra vacante propoſita, *an alcalina volatilia, e quacunque ſubſtantia eliciantur, ſint una eademque ſubſtantia*, etiam aſſumpſit *Cl.* ESTEVE. Unde officinarum multiplex in ſpiritibus, ut & ſalibus volatilibus peccatum, venia tamen dignum, quod exquiſitam *Cl.* GEOFFROY, & BOERHAAVE rectificandi methodum non adhibeant. Sal volatile ammoniaci omnium volatilium puriſſimum eſt, etiam fixa volatiliſans.

Specificæ horum volatilium dotes ſunt:

1. Quod volatiliſſima, etiam calore corporis fugacia reddantur.
2. Acidis mixta non ſal ſalſum, ſed volatile conſtituant.

3. Solutum mercurium sublimatum in aqua, in pulverem album præcipitent puri, impuri in rubrum.

4. Solutionem cupri cæruleam reddant.

5. Olea ætherea in ceræ consistentiam fere cogant.

Cæterum vi ignea, caustica, exulcerante, infamia, assumpta, diluentia, oleosa, terrestria, pinguia, acida postulant; diluta vero etiam medicamentosa evadunt, sudorifera, stimulantia, discutientia; quanqum humores lymphaticos gelatinosos coagulent, *Acad. de chirurgie de Paris*. T. I. Sunt in gangræna sphacelo venenata, PRINGLE *experiments upon septic and antiseptic Medicines.* specifica in morsu viperarum *Acad. des Sciences* 1747. forte etiam in rabie, LE CAMUS. DARLUC, *Journal de Medicine &c.* T. XIV. Avril. 1761.

USUS MEDICUS in affectibus soporosis, apoplexia, asthmate, aliis etiam morbis pituitosis, paralysi, convulsionibus, ab iisdem causis ortis, proficuus: item in omni causa acida; sic & in podagra ab hac labe laudat WINTRINGHAM *Works London 1752.* T. II. *de Podagra, latine.* dosi exigua, cum vehiculo aqueo largiori semper, data, in eodem morbo ab hac causa dudum *Illust.* L. B. van SWIETEN exhibuit granor. VI. dosi in theato Sassafras, omni mane bene tectis pedibus.

Sunt etiam, qui in scorbuto salia alcalina volatilia adeo specifica habeant, ut corticem peruvianum in febribus, sulphur in scabie, Mercurium in lue venerea. *Gazette Salut.* 1762. Nro. XLIII. sed quia hæc sententia non omnibus recepta est nec in omni scorbuti specie recipi potest, de hac hic ulterius nihil dicemus.

Cæ-

Cæterum diversa salia alcalina volatilia diversis dosibus dantur.

Salis ammoniaci volatilis a granis duobus ad sex, aliorum impuriorum ad grana quindecim in vehiculi unciis tribus quatuorve dosis est; spirituum vero, ut salis ammoniaci, a guttis duabus ad guttas decem, aliorum paulo maior: Oleosorum balsamicorum, quod stimulantiora, longe iterum minor, ut salis oleosi SYLVII, & similium: oleoso-acidorum vero, ut liquoris cornu cervi succinati, guttarum decem, quindecim, viginti, triginta, liberalior. Externe etiam naribus admoventur excitandi fine.

CLASSIS QUINTA.

VENENORUM DRASTICORUM.

AES seu CUPRUM *Offic. Mineralogorum.* Ordo Metallorum post ignitionem liquescentium W. *German.* Kupfer. *Gallis* Cuivre. *Anglis* Copper.

CUPRUM *metallum est imperfectum coloris rubri, sonorum, ferro mollius, admodum ductile, in omnibus fere menstruis solubile, in acre, aqua, spiritibus, succis, oleis pressis*, quale memorabile exemplum *Cl.* MONTET *Acad. des Sciences 1750.* ut viride æris obtinuerit; patet etiam oleis stillatitiis, salibus alcalinis, acidis, & mediis, ut non immerito chemicis venus dicatur. Inter omnia tamen menstrua, quod præsentiam cupri indicet nullum est, quam sal alcalinum volatile cum aëre agens; experimentum attentione dignum est, si limaturæ æris phialæ inditæ superfundatur ad plenitudinem spiritus salis ammoniaci, vasque claudatur, spiritum nullo colore infici, aperto vase, demptaque spiritus aliqua portione, reliquam massam illico cærulescere; aliud phænomenon itidem satis curiosum est, cuprum acido solutum præcipitari salibus alcalinis exigua quantitate additis, maxima minime. Ratio adeo evidens, ut dici non debeat.

Inter reliqua vero metalla ferrum & cuprum hoc habent, quod dum una pars limaturæ horum, cum duabus salis ammoniaci misceatur, & igne urgetur, ut in con-

confectione florum salis ammoniaci martialium, & entis veneris obvenit, una saltem, licet minima salis ammoniaci portio in spiritum fugacem, & causticum salis ammoniaci concedat, ut addita calce solet; ratio genuina non satis laudando MEYERS dicta est, dum VOGELIUS solum phænomenon recenseret, nec rationem indigitaret. Cæterum inter manus tritum cuprum etiam odorum, & sapidum est, præ aliis metallis maxime sonorum, post aurum & argentum maxime ductile & malleabile, quod sub aqua bilance hydrostatica ponderatum nonam fere sui ponderis partem amittat.

PRINCIPIA sunt

1. Vitrescibilis brunno-rubra terra, specifica cupri vocata: convictio est in experimento speculi ustorii solaris.
2. Phlogiston. Calx æris addito phlogisto in verum æs resuscitata documento est.
3. Principium mercuriale, quod hydrargyrum ex hoc semper elicitum, multi statuunt, an evictum?

Venenata vi infame ab usu medico semper remotum fuit: Artifices hoc metallum tractantes asthmate, phthisi obnoxii deprehenduntur, quin in usus domesticos vasa ex cupro confecta stanno obducuntur, ne adeo facile solubilis salibus venus rodatur, noxiaque evadat. Horrendas ab hac strages omnes recensent: postremo damnavit QUELMALZ, & novissime eius noxas narrat COSNIER *Recueil periodique* T. III. & demonstravit *Cl.* TRAVIS cuprea vasa præcipuam in navibus scorbuti caussam existere, licet vasis cupreis utentes metu liberare iam voluerit LEMERY *Acad. des Sciences*, tum nuper *Cl.* ELLER *Acad. de Berlin.*

Etiam rasuram cupri ad grana decem panis frustulo, cui butyrum esset illinitum, inspersam, & per tres continuos dies assumptam in morsu canum rabidorum, hydrophobiam arcere absque noxiis symptomatibus medicamenti, vidit *Cl.* COTHENIUS, dummodo læsio ante tres horas accidisset.

Ex cupro Adeptos efficacissima remedia parasse *Illust.* L. B. van SWIETEN asserit, artemque solam in eo esse, ut quodam menstruo, vel peculiari encheiresi, educatur ex cupro medicamentum, quod emeticum non sit, valide tamen corpus commoveat. Recenset talia in chemia BOERHAAVE, recensent & alii. Dum granum vitrioli Cupri in uncia media aquæ solutum per nares attraheretur, insecta, in sinubus frontalibus nidulantia dolores sævos, & vertiginem molestissimam producentia, enecta, & expulsa fuisse, vidit L. B. van SWIETEN *Comment.* T. IV.

Ens veneris BOYLEI, sunt flores salis ammoniaci venerei, seu sulphur anodynum vitrioli. Tincturam veneris cum sale alcalino factam summe aperientem, & diureticam, a guttis tribus ad viginti quatuor in oxymelle exhibitam, hydropicum curasse, NEUMANN, etiam externe adhibendam in gonorrhœa, cum præcautionibus infallibilem, QUINCY.

PRÆPARATA sunt

CALX ÆRIS seu CALX VENERIS vel CROCUS, est æs in calcem metallicam, vel in furno reverberii simpliciter, vel adiumento sulphuris, vitrioli, salis marini, in crucibulo magno igne exustum.

USUS

USUS internus, licet DIOSCORIDI laudatus, suspectus: externus ad reprimendam luxuriantem carnem, ad absumendos fistularum callos, ad stringendum plorans ulcus, adiectis aliis stipticis utilis, & forma unguenti commodus.

AERUGO calx est æris per acidum vegetabile corrosi, atque hæc factitia est; est enim & nativa alia, cuius non satis cognitum menstruum sit.

USUS externus idem escharoticus ingreditur unguentum ægyptiacum, viride apostolorum, Felic. Wurtzii: sed etiam contra luem veneream laudatam æruginem invenio *in Ephemeridibus* N. C. *Centur.* VI. Fit ex ærugine, improprie dicta *ærugo destillata*, seu sal veneris, dum ærugo soluta, inspissata, ad crystallisandum reponitur. Ex his crystallis spiritus æruginis seu *acetum esurinum* destillatur, particulis venereis, quod sedimentum demonstrat, dives, miris laudibus elatum, etiam contra epilepsiam laudatum *in Dispensatorio Brandeburg.* Sunt adhuc *flores* æris, *squamma* æris, æs *granulatum*, hodie haud usitata præparata.

AQUÆ CUPREÆ per se venenatæ sunt.

ANTIMONIUM seu STIBIUM *Off. Mineralogiæ* Classis Naturalis Minerarum. Ordo semimetallorum. *Germ.* Spiesglas. *Gallis* Antimoine. *Anglis* Antimony.

STIBIUM fibris capillaribus separatis, semimetallum est friabile, ponderosum, igne volatile, rapax; factitium omne est, quod in usus nostros adhibetur, licet & naturale sit. Quod vitrum largitur pallide flavescens, non hyacinthinum, ferro mixtum est, quale hodie

hodie ex Arvennia habetur, *Cl.* GEOFFROY *Acad. des Sciences 1751.*

PRINCIPIA. I. Sulphur. II. Pars metallica regulina: Primum quidem, quod prunis inspersum antimonium odorem, & flammam sulphuris communis præbeat: in aqua regis solutum verum sulphur exhibeat: combustum spiritum largiatur acidum, spiritui sulphuris per campanam simillimum, *Acad. des Sciences*, tum quod sulphur vulgare regulo additum in fusione iterum regeneret antimonium, satis superque demonstratum habetur. Verum sulphur hoc a vulgari sulphure vix diversum est, BOERHAAVE. HOFFMANN. GEOFFROY.

Alterum principium regulus ostendit. Sed adhuc ipse regulus suo gaudet sulphure metallico, quo si in integrum spoliatur, iners, non amplius virulentus est, actuandus tamen de novo addito phlogisto, & adeo virulentum & emeticum iam constituens pharmacon, quam ille, qui nunquam calcinatus fuit. Est hoc phlogiston, quod regulum facit, antimonio malleabilitatem tollit, & eius naturam velat. Quodnam metallum regulum Antimonii constituat? huc usque dici non potuit.

Calcinatus lente solari antimonii regulus pondere augetur *Acad. des Sciences 1666.* etiam augetur igne chemico, *Cl.* GMELIN in *Actis Petropol.* T. V. ita tamen, ut ultimo dubitet IDEM. Sed etiam in diversis operationibus pondus diversum est, *Cl.* SECONDAT. *Obser. de physique & d'Histoire Naturelle.* Quæsita phænomeni ratio est, nondum inventa. In bilance hydrostatica se habent gravitates specificæ aquæ, & reguli

guli antimonii non calcinati, ut 1000 ad 6200. aquæ & reguli calcinati, ut 1000. ad 4428. hinc gravitates ſpecificæ reguli non calcinati, & calcinati, ut 6200. ad 4428. IDEM. Verum etiam aliis phænomena diverſa viſa: antimonio igni expoſito ſolenne eſt decrementum pati. *Cl.* VOGEL in programmate *de incremento ponderis corporum calcinatorum Goettingæ 1753.* Repetenda experimenta ſunt.

Sed eſtne antimonium crudum venenatum? purum uſtulatum allii odorem non habet, HUXHAM. Antimonii crudi pulvere, ſe ſe rheumatismo, & quartana liberavit KUNKELIUS, in paralyſi, podagra, fluore albo, ſcabie, hodie alii feliciter exhibent, & in doloribus rheumathicis, arthriticis iſchiadicis, ſcorbuticis, antimonii effectus miratur *Clar.* COHAUSEN, & vidit HEINSENIUS *Nov. Act. Acad.* N. C. Vol. I. Contra ſcabiem ſuum, & cancrum armentorum, farinæ hordei remixtum, linguæ impoſitum, & loco affecto applicatum PROMPTUAR. HAMBURG. T. X. & ſanguinem purificare, & equos pinguefacere *Transact. Philoſoph.* Nr. 59. Teſtatur etiam HUNDERTMARK, antimonii crudi in curanda arthritide, ſi corpus bene præparatum fuerit, ſtupendam quandam, & quam vix quis niſi ipſe expertus, crederet, eſſe vim atque efficaciam, præcipue, ſi id cum calce certa quadam coniunxeris, eiusdemque per aliquod tempus continuaveris uſum; ſed cur arcanus? Adhæc innocuum BOERHAAVE, HOFFMANN, dicunt, etiam drachmæ unius pondere pro doſi HUXHAM. Arſenicale antimonio principium ineſſe, eius virulentiam inde dependere, demonſtratione aſſerentibus probandum.

Eſt tamen ubi ſummæ virulentiæ effectus edit, acido in primis viis ſtabulante ſolutum, unde ex prudentia

tia minimam dosim, eamque adhuc triplo aut quadruplo absorbentium pondere temperatam, primo præscribendam PARISIENSES contendunt, experimento & periculo *Cl.* MALOUIN, qui antimonii crudi in vino digesti solutione austera, degustata vexatus fuit. Præscribitur etiam absque absorbentibus cum aliis; ita minimis dosibus cum cortice Winterano feliciter datur, COHAUSEN.

Solvaturne in aquosis, multa disputatio. Principia desunt, & nescio an surrogata in decoctis præscribentium satis fida observatio? Sed compulsis experimentis, veritas patebit: In decocto exhibendi antimonii crudi modum experimento improbavit MENGHINI in *Comment. Instit. & Acad. Bonon.* T. II. P. II. aqua enim ad tertiæ partis consumptionem cum antimonio cocta tantum pauxillum terræ calcareæ, nihil sulphuris continebat. Aqua solvit nihil, solvit nihil spiritus, HUXHAM. Saponacea plantarum aciditas in ambo principia agit, & levem tartarum emeticum extrahit, IDEM, etiam aqua pluvia, tum fluviatilis, in calore moderato digestionis, cum antimonio lactescit, & sulphur sapit, IDEM. Sic quæstio indicata est. Quid? quod cum aqua diu tritum, agitatum antimonium, salem dederit acidum, *Chymie Hydraulique.*

USUS MEDICUS a minima dosi incipiendum præcipit, grana exhibens tria, quatuor, ad decem, viginti, cum lapidum cancrorum scrupulo, drachma semis: Valet in scabie, gonorrhœa, arthritide, morbis saturninis &c. in petia ligatum suspenditur in decoctis antivenereis, HOFFMANN.

PRÆ-

PRÆPARATIONES.

ANTIMONII VITRUM, antimonii calcinati cinis eſt, in vitrum fuſus, vehementiſſimum emeticum, quod cum vino digeſtum aqua benedicta RULANDI audit, addito ſaccharo inſpiſſatum ſyrupus emeticus ANGELI SALÆ. Aquæ huius benedictæ doſis a drachma una, duabus, ad unciam ſemis. Eſt eadem ſyrupi.

Hoc vitrum antimonii hyacinthinum colorem a ſulphure habet, quem in foco ſpeculi uſtorii calcinatum perdit, & innocuum evadit antimonium diaphoreticum HUXHAM. Tum ex vitri antimonii pulvere, cum oleo vitrioli fumante & aceto frigore concentrato, acetum lithargyrii, quod alteri compoſitioni ex ſulphure aurato antimonii, primæ, & ſecundæ præcipitationis, cum oleo papaveris ad ſufficientem ſolutionem cocto, ſeparatis, cum emplaſtro diapompholigos mixtis, unguentum nutritum confecit cancroſis utile *Cl.* IACOBI *Nov. Act. Acad.* N. C. Vol. I. Cicutæ extractum ſimplicius eſt.

ANTIMONII VITRUM CERATUM, paratur, dum ceræ flavæ drachmæ uni in cochleari ferreo fuſæ uncia una vitri Antimonii in pulverem tenuiſſimum redacti, additur, & totum leni igne liquatur, & ſpatula continuo actuui per ſemi horam in pulverem tabacæ hiſpanicæ æmulum redigitur. In operatione nec ad ignis gradum attendendum, nec ad tempus reſpiciendum eſſe YOUNG, non bene.

USUS MEDICUS in dyſenteriis omnibus ſpecificus, omni ætati, conditioni, etiam prægnantibus, & pueris utilis: lactantibus, doſis granum ſemis, trium,

aut

aut quatuor annorum pueris, grana duo, tria, *Society of Edimburgh*, infantibus grana quatuor, adultis quinque ad decem, duodecim *ibidem*. Sed lactantibus, & aliis infantibus, cum circumspectione exhibendum, hi enim acido sæpius laborant. Difficile etiam admodum in aliis rectum doseos punctum assequi, PRINGLE edixit. Effectus violentos, & cautelas lege in *Actis Edimburg.* Ignorari vero non debet lapidum cancrorum pulverem huic additum violentos effectus plerumque præcavere, sicque tutissime in dysenteria exhiberi, nilque duarum triumve horarum spatio superpotandum esse, esse etiam ab omnibus acidis maxime abstinendum, hinc etiam admodum male cum oximelle dari, brevi nauseas, vomitum facturum non criticum.

In officinis asservatum de novo haud terendum, HUXHAM, nec cum aliis multum comminuendum, IDEM. Saccharo tamen, quod constanter admiscet, vim antimonii temperari, suspicatur *Cl.* BASTER *Comment. Societ. Scient. Harlemens.* p. II. In aliis morbis adhuc varii varie laudant, ad omnes alias evacuationes GMELIN, in hæmorrhagiis quibuscunque GEOFFROY *Acad. des Sciences 1745.* in colica Pictonum IDEM. Nuperrime etiam in epilepsia, & mania tentatum, cum successu quinquaginta vicibus exhibitum, *Gentleman's Magazine*, & quinque granorum dosin catharri suffocativi paroxysmum sustulisse observavit *Illustr.* BUCHNERUS *dissert. inaugur. de viribus vitri antim. cerati 1757.*

ANTIMONII REGULUS ex antimonio, vel per se sola fusione, vel salibus fusoriis additis factus, duplex, prior ex sola præparatione nomen habet, alter

ter a figura ſtellatus audit. Uterque potenter emeticus, aceto adhuc actuandus. Fiunt ex aliis antimonio additis, reguli alii: addita limatura ferri cum nitro martialis, ſtanni cum nitro iovialis, & his commixtis regulus metallorum, adiecto vero ſale communi cum ſale tartari medicinalis, vix certæ omnes efficaciæ. Regulus martialis de marte habens nihil, edulcoratus diaphoreticum martiale LUDOVICI audit, haud prioribus præſtantius. Similem proponit *Cl.* HUXHAM, ex antimonii puri partibus duabus, limaturæ ferri parte una, nitri puri parte fere una; ſcorias pulveratas edulcoratas efficaces habet in fluore albo & leucophlegmatia.

ANTIMONII HEPAR ex antimonii crudi, & nitri anaticis portionibus per detonationem exurgit. Hoc hepar edulcoratum, ſiccatum, CROCUS METALLORUM, ſeu terra ſancta RULANDI, audit, non ſemper bene præparata, ut tuto exhiberi poſſit; hinc in tanta præparatorum antimonialium incertitudine, longa edoctus praxi vinum emeticum ex puro elicitum vitro præfert HUXHAM, quod ſequenti modo faciendum ſuadet: Bene præparati vitri antimonii uncia una pulverata, infundatur libris duabus boni vini Hiſpanici albi calidi, digerantur decem, duodecim diebus, interdum concutiantur, ultimis diebus ſubſidentibus partibus, decantetur vinum, per chartam emporeticam coletur, vaſe clauſo ſervetur. Doſis pro infantibus unius, duorum annorum, a guttis decem ad triginta, pro adultis uncia ſemis, una, ad duas, ſcopo vomitorio; alterante vero, aperiente, & ſudorifero, adultis a guttis triginta, quadraginta, ad ſexaginta in ſero lactis, potu theiformi, idque bis vel ter de die in morbis cutaneis, inteſtinorum, viarum urinæ, & ner-

nervorum, præcipue in fcorbuto frigido, afthmate, leucophlegmatia, ictero, cephalalgiis rebellibus, vertigine, epilepfia, mania, febribus intermittentibus tergiverfantibus, catarrhalibus, etiam inflammatoriis, pulmonum fuppreffis fputis, felici cum fucceffu fæpius exhibuit Anglorum Æfculapius. Reiterata Viennæ experimenta funt, infufione facta in vino Tocavienfi, fcopo alterante guttæ fex datæ, & hæ fatis efficaces inventæ: nonne in vinis eft differentia? etiam vis emetica increfcit pro tempore, quo infufio potrahitur, BRADLEY *a Courfe upon the Materia Medica.*

ANTIMONIUM DIAPHORETICUM detonante tripla parte nitri fupra unam antimonii producitur. Vera reguli antimonii calx nitro facta, & nitrofo fale imprægnata, quæ fi non abluitur, edulcoratur, ftibium diaphoreticum, non ablutum audit, fin contra, antimonium diaphoreticum, non abluto ignavius longe, quod lixivium evaporationi, & cryftallifationi traditum, præter alia manifeftius docet, cum cryftallos fuppeditet nomine nitri antimoniati notas: Ne ideo tamen omnimode effœtum, quod acido nitri fale adhuc dives inveniatur, atque id ipfum clarius huius cum duabus faponis nigri partibus detonatio, flammaque *Acad. des Sciences*, auctum compofiti poft edulcorationem pondus, MEUDER, tum ex inftillato vitrioli oleo rubri vapores *Cl.* VOGEL, declarant, obfervationes etiam practicæ confirmant. An ab aere arcendum antimonium diaphoreticum? qui vim emeticam illi conciliare perhibetur, BRADLEY *a Courfe of lectures upon the Materia Medica*, rara obfervatio!

An-

Antimonium diaphoreticum purgantibus mixtum, ſenſibiliter horum vires acuit, manifeſto in pulvere cornachini argumento, BOERHAAVE, abſorbens eſt IDEM, & diaphoreticum: doſis a granis decem ad quadraginta. Stibium diaphoreticum non ablutum incidens, expectorans, in glutine pulmonum utile, & in morbis cutaneis non ſpernendum. Doſis a granis decem ad triginta, etiam maior.

ANTIMONII AETHIOPS *Cl.* HUXHAM fit ex crudi antimonii tenuiſſime pulveriſati tribus partibus, depurati argenti vivi quatuor, & florum ſulphuris partibus duabus, in tenerrimum pulverem commixtis; laudatur in morbis cutaneis, obſtructis colli glandulis, defluxionibus. Doſis eſt a granis decem ad quadraginta.

TARTARUS EMETICUS diverſis in locis ex diverſis antimonii præparatis confectus, ex croco metallorum, & cremore tartari apud nos, operatione non in integrum probata, quod adhuc calidus liquor filtretur, & ad cryſtalliſationem reponatur, paratur. Cæterum ope cremoris tartari, & croci metallorum paratum, optimum putat *Cl.* ESTEVE in *Quaeſtione* IV. *pro vacante cathedra Monſpelienſi*, ſed ſolum ad ſiccitatem evaporandum, non vero cryſtalliſandum, quod imbecillior longe fiat, ſuadet IDEM. Sal etiam non cryſtalliſatus in aere quandoque humeſcere ſolet, quod non leve incommodum.

Reguli in diverſis tartaris emeticis quantitatem reſuſcitatione docuit in *Acad. des Sciences* GEOFFROY. Tartari emetici debiliſſimæ virtutis unciam unam, reguli drachmam unam, & grana octodecim, mediæ

virtutis drachmam unam cum femiffe, maximæ drachmas duas, & grana decem continuiffe vifum, ut regulinæ partis in tartaro emetico dofis patefcat.

Sed adhuc alia operationis momenta ignorari non debent; vitrum antimonii in pulverem impalpabilem redactum abundantius folvi groffiori, BAUME *Journal de Medecine* &c. *Avril* 1761. libras duas cremoris tartari folvere ex anatico pondere impalpabilis pulveris vitri antimonii, uncias viginti tres & drachmas fex, & fuppeditare uncias tres fulphuris aurati, IDEM. Longa nimis ebullitione tartarum emeticum inertiorem reddi, HOFFMANNUS: Tartarum emeticum ebullitione antimonii crudi cum cremore tartari tentari poffe, & fic confectum debilem admodum effe, GEOFFROY, in vafe ferreo excoctum deliquefcere, vix cryftallifari, contra vero in vafe argenteo, BAUME; anaticas partes cremoris tartari & vitri antimonii aquam viridem efficere, deficiente una citrinam fieri, IDEM. Noftratibus dofis granum unum ad tria per fe, actuandorum aliorum caufa granum femis, unum, adjicitur.

SULPHUR AURATUM ANTIMONII, nihil aliud eft, quam fulphur antimonii alcali folutum, acido præcipitatum, regulo dives, idque obtinetur detonatione hepatis antimonii ex nitri, & antimonii æqualibus partibus conflati, vel fcoriarum flavefcentium reguli antimonii fimplicis coctione, & præcipitatione per acetum, & id quidem fulphur antimonii auratum primæ præcipitationis vocant; dum vero denuo inftillato aceto demittitur pulvis, is præcipitationis fecundæ, & fic porro habetur.

Primæ,

Primæ, & fecundæ præcipitationis fulphur auratum, violenter emeticum, tertiæ vero mitiffimum, deprædicant in catarrho fuffocativo præftantiffimum, licet tamen etiam primæ præcipitationis tale confecerit ex regulo, nec vomitorium, nec purgans BRENDELIUS, & huius quidem encheirefis cardo in eo verti dicitur, ut ad confectionem reguli antimonii parva nitri quantitas fumatur, prioribus rebus non commifceatur, fed his fuperinjiciatur. Repetenda experimenta funt, & quærenda inventorum ratio.

Cæterum virtus fulphuris antimonii aurati antivenerea probata in *Ephemerid. Acad.* N. C. KLAUNIG, & fulphur antimonii auratum ultimæ præcipitationis multum UNZERUS *Biblioth. Raifon.* in catarrho fuffocativo, in fpafmis, convulfionibus, hypochondriacorum hyftericarum, in tuffi infantum, in febribus intermittentibus laudat.

Ex fulphure aurato antimonii, & calomel multoties fublimato alterantem fuum pulverem in porrigine capitis, aliis morbis cutaneis, faciei, bubonibus, gonorrhœa, gran: quindecim de die partitis dofibus mitem, componit *Clar.* PLUMMER *Society of Edimburg.* T. I. in ifchiade pertinaci, & morbis ex impuris, & vifcidis humoribus *Nova Acta Acad.* N. C. Vol. V. laudant; non minoribus ornatur encomiis a *Cl.* WERLHOFF in *Act. Medic. Edimburg. fpeciminibus duobus, Hanoveranae 1735.* fed minori dofi dandum monet, a grano uno ad tria pro dofi, continuato per plures hebdomades ufu, additis etiam pro re nata aliis, fiquidem maiorem fulphuris antimonii dofim facile vomitum, calomelitis continuati falivam ciere dudum expertus fit; adhæc iam *Illuftriff.* HUGO-

GONEM tineam chronicam, achores, ſcrophulas, ſimili medicamento ex ſuccino, exigua doſi mercurii dulcis, & ſulphure antimonii GLAUBERI, curaſſe, ita etiam martialia cum ſulphure antimonii miſcuiſſe HOFFMANNUM, & auctam horum efficaciam in morbis chronicis adinveniſſe, *Diſſert. Epiſtolari Actis nexa* p. 26. monet IDEM.

SULPHUR AURATUM ANTIMONII liquidum in *Actis Acad. Mogunt.* T. I. præparatum eſt, quod in leproſo profuiſſe dicitur.

KERMES MINERALE alias etiam pulvis carthuſianorum, eſt ſulphur antimonii auratum, alcali ſolutum, ſola ebullitione paratum, ſulphuri aurato antimonii ſimile, licet alia operatione paratum, HUXHAM: obtinetur, ſi antimonii crudi una pars, olei tartari p. d. una quarta, & duplum aquæ pluviæ per duas horas ebulliant, filtrentur, & de novo eadem quantitas aquæ & nitri fixi addatur, GEOFFROY *Acad. des Sciences.* Totum antimonium fere in kermes redigi poteſt, IDEM, & poſt ſeptuaginta octo vices adhuc extraxit IDEM, quod etiam repetens experimentum *Illuſtr.* L. B. van SWIETEN, ad finem demum perducere non potuit ita, ut nullum amplius kermes obtineret, ut ex facili in *Quaeſtione* VI. *pro Cathedra Medica Monſpelienſi vacante: an tota ſubſtantia Antimonii in Kermes Minerale verti poſſit?* affirmet *Clar.* ESTEVE. Drachma una ſic præparati, & edulcorati kermes mineralis continuit ſedecim, ſeptemdecim grana reguli, tredecim, quatuordecim grana ſalis alcalini, quadraginta, & quadraginta unum ſulphuris communis, in experimento *Cl.* GEOFFROY *Acad. des Sciences.* Maiori quantitate reguli impraegnatum, violentius emeticum,

ticum, coctione rectificandum in phiala ampla, nova aquæ, & olei tartari per deliquium dosi, IDEM; potest etiam kermes minerale fusione parari, IDEM.

USUS MEDICUS in glutinosis, pituitosis, pulmonum affectibus, universalis, in pleuritide, peripneumonia ubi aut lentius sputa procedunt, aut suppressa sunt, in tussi ferina infantum cum spermate ceti eximius, in morbis cutaneis, aliisque ex emunctoriorum obstructione ortis, in ipsis febribus autumnalibus, chronicis, HOFFMANNUS, sunt, qui etiam in epilepsia, & spasmodicis affectibus, vel a glutinoso, vel a dyscrasia sanguinis exortis, plurimum deprædicent: Infantibus granum unum cum lapidum cancrorum scrupulo uno, in tres doses dividitur, etiam mellis unciæ semi immiscetur, & de die propinatur: pueris eadem dosis bis de die datur. A granis duobus ad quatuor conceditur adultis, & diei naturalis spatio triginta sex grana pleuritico dedit LEMERY filius: si vero kermes nauseas facit, oleosis, anodynis, balsamicis temperatur, quibus semper maritandus, HUXHAM. Scopo autem diaphoretico in morbis cutaneis omnium optime in vehiculo calido theiformi matutino tempore datur, HOFFMANNUS.

Verum adhuc scire iuvat a minori semper dosi incipiendum; variat enim multum medicamentum pro varia præparatione, HUXHAM, abstinendum ab acidis decoctis, vel acescentibus, IDEM. Kermes mineralis drachmam unam cum farinæ liquiritiæ viridis optimæ drachmis sex, exacte miscet, & hunc pulverem granorum viginti, ad viginti quinque dosi, omni trihorio,

aut quadrihorio exhibet, & laudat in *Comment. Soriet. Scient. Harlemens.* p. II. *Cl.* BASTER.

TINCTURÆ ANTIMONII variæ diverſis in officinis uſitatæ, nobis illa ZWOELFFERI ſolum habetur.

FLORES ANTIMONII cum ſale ammoniaco factos, in potu aquæ ſimplicis, per intervalla adhibito nitro antimoniato cum radice hellebori nigri, rabioſos plurimos ſanare, STEURLINUS *Ephemerid.* N. C. *Cent. I. Obſerv. 84.*

CLAS-

CLASSIS SEXTA
VENENORUM
MECHANICORUM.

Quæ acutis ſuis ſuperficiebus ſolutionem continui efficiunt, parteſque deſtruunt, venena mechanica dicuntur.

ADAMAS *Offic. Mineralogiae* W. Claſſis Naturalis Lapidum. Ordo Gemmarum. *Germ.* Demant. *Gallis* Diamant. *Anglis* Diamand.

Nullis remediis emendari rigidiſſimum hoc venenum poſſe, quod THEOPHRASTUM PARACELSUM e medio ſuſtulit, diſcipuli aſſerunt; primum quidem verum, poſterius forte dubium cenſeri poteſt. Alia exempla haud exſtant.

ALUMEN PLUMOSUM.

CRYSTALLUS MONTANA *Offic. Mineralogiae* W. Claſſis Naturalis Lapidum. Ordo Gemmarum. *Germ.* Bergkryſtal. *Gallis* Cryſtale de roche. *Anglis* Cryſtal.

Groſſiuſcule contrita vulnerat, in pollinem redacta innocua eſt, MONTI proprio experimento: præpa-

rata inutilis; laudat tamen contra infantum epilepfiam CRUGERUS *Ephemerid. Acad.* N. C. violenter calcinata acidum bibit, quod igne non vexata refpuit, GEOFFROY *Acad. des Sciences 1746.* Sed neque obfervare primum MONTIUS potuit *Bononiens. fcient. & art. Inftitut.* T. I. An tanto molimine quærendum remedium abforbens?

VITRUM *Offic.* Claffis Naturalis Artefactorum. Ordo Lapideorum. *Germ.* Glas. *Gallis* Verre. *Anglis* Glafs.

Vitra ex lapide, vel arena vitrefcente cum fale alcalino colliquatis conflata, diffracta fuperficies inftar cultrorum fcindentes habent, unde etiam rudius trita corpus deftruere affumpta poffunt.

CLAS-

CLASSIS SEPTIMA

VENENORUM

EXSICCANTIUM &c.

CALX VIVA vide P. II. p. 145.

GYPSUM *Offic. Mineralogorum.* Classis Naturalis Artefactorum. Ordo Terreorum. *Germ.* Gips. *Gallis* Platre. *Anglis* Parget.

De lapide gypseo, igne exusto, præparatum hoc terreum, album, a calce admodum distinctum est; in aere enim non fatiscit in pulverem, nec in aquam demissum effervescentiam excitat, sed illico in lapidis speciem, *plastrum* vocant, concrescit, quod nulla calcinatione in priorem calcem redigi possit, *Cl.* IUSSIEU *Acad des Sciences 1719.* & tamen huic calci nihil nisi aqua accessit. Gypsum nostris visceribus irresolubile venenum esse, intelligimus ex ingenti totius Germanorum exercitus strage, qui gypso farinæ admixto periisse fertur. Salus in aceto. Podagricos dolores suos solo pulvere alabastrino leniisse, PAULLINUS, KELLNERUS, testantur.

PLUM-

PLUMBUM *Offic. Mineralogorum.* Classis Naturalis Metallorum. Ordo Molliorum ante ignitionem liquescentium. *Germ.* Bley. *Gallis* du Plomb. *Anglis* Lead.

Metallorum omnium cognitorum infimum, *maxime malleabile, non elasticum, nec tinniens, coloris ex caesio griseï* PLUMBUM, fusum in superficie nebulam contrahit, quam adeo pertinaciter regenerat dum ablata est, ut etiam totum in hanc fatiscat; haec *calx plumbi* dicitur, quae vehementiori igne flavescens *Cerussa Citrina*, intensiori rubra facta *Minium*, & de novo maiori igne vexata, fluens, & refrigerata, *Lithargyrus* vocatur.

Ab aere, aqua, rubiginem non adeo facile contrahit plumbum, ut ferrum, & cuprum, sed tantum magis nigrescit, & temporis diuturnitate in cerussam vertitur: oleis non solvitur, licet cerussa, & minium oleis pressis, oleo terebinthinae, coctione solvantur, & balsamum saturni, vel vernisci constituant. Caeterum patet plumbum tum in coctione, tum in fusione salibus alcalinis fixis, etiam sine his adminiculis salibus urinosis, spiritui salis ammoniaci, cum quibus in mucaginem albam deliquescit. Acida vero maxime hoc metallum reserant, quod corrodunt in calcem, solvunt, unde plurima praeparata saturnina fiunt dulcia, & in genere omnibus patet menstruis plumbum etiam adipi.

Caeterum imperfectum hoc metallum odorem & saporem habens omnium mollissimum est & sub aqua bilance hydrostatica ponderatum duodecimam fere sui ponderis partem amittit.

PRIN-

PRINCIPIA

1. Terra vitrescibilis; docet vitrificationis facilitas.

2. Phlogiston, quod ex calcinatione plumbi manifestum, uti etiam cineris addito phlogisto resuscitatione.

3. Mercuriale, quod specifica plumbi gravitas, in igne fluxus, perniciosi vapores, mercurii ex plumbo eductio, confirmant; ut vel ex hoc posteriori principio venenati plumbi effectus clarius intelligantur, & iam facile dictu, cur huic metallo multum illaborantes colicam Pictonum, paralyses, contracturam, tabem patiantur: cur vasis plumbeis utentes, ut etiam vina nefaria arte per lithargyrium mangonizata sumentes, similibus afficiantur. In prophylaxi salus in pinguibus, oleosis: In curatione in lacte, emollientibus, nervinis, anodynis, ASTRUC. Acida obsunt. Externe lamellæ plumbi vel solæ, vel mercurio obductæ, cancris occultis a nonnullis imponuntur.

PRÆPARATA præcipua sunt:

MINIUM, calx plumbi igne reverberii in pulverem coccineum, cinnabari æmulum acta; atque in hac præparatione, & minii in plumbum reductione, duo satis curiosa obveniunt phœnomena, quod ponderis absoluti in calcinatione incrementum minium assumat, ex centenario viginti librarum WALLERIUS, decem librarum MULLER; id ipsum vero in reductione iterum amittat. Ignis, aut eius pabulum hoc augmentum facit, HIERNE, bene, quod hodie a caustico s. acido pingui repetit egregius Vir MEYERS.

Mi-

Minium ad usus externos in unguenta, & emplastra recipitur, ulceribus prurientibus, humidis, scopo exsiccante, refrigerante, constringente, utile. Est emplastrum de minio officinis.

LITHARGYRUS spuma plumbi semivitrificata, a purificatione metallorum residua, a colore, quo ludit, vel auri, vel argenti, chrysitis, vel argyritis dicta, lævigatur, edulcoratur, exsiccatur in usus medicos; moderate exsiccans, adstringens, ad loca excoriata, femorum intertrigines, laudatur. Prostat in officinis unguentum de lithargyrio, quod alias etiam nutritum audit, quia epuloticum, est cum aceto lythargyrii & oleo olivarum factum; ad ambusta laudatur.

Cæterum & hic loci dici merentur ex lithargyrio, & aceto concinnata ea medicamenta, quibus egregius GOULARD rebelles urethræ morbos curavit, *in libello Memoire sur les maladies de l'urétre, & sur un remede specifique pour les guerir, a Montpellier 1751.* Recipit vero medicamentum lithargyrii totidem libras, quot pintas aceti, quæ in aheno per horam vel quinque horæ quadrantes, continuo, agitata spathula lignea, ebulliunt: ab igne seposita quiescit materies, liquor supernatans sedimento per inclinationem effunditur, & lagenis servatur; huius uncia semis ceræ fusæ libræ uni continua agitatione incorporatur, miscelæ debite factæ tenuia lintea in formam linguæ exsecta immerguntur, convoluta in candelulas effinguntur, urethræ insinuanda.

Sunt vero, quæ in hoc processu notes, plurima; primo quidem, lintea debere esse tenuis texturæ, Hollandica, extensa, lente liquido, nec nimis calido, nec ni-

nimis frigido immergenda, immerſa lente iterum & per gradus educenda, obducta rite, nec guttas amplius ſtillantia, ad refrigerandum reponenda, tum in obliquas linguas conſcindenda, longitudine varia, novem pollicum maxima; convolvuntur in candelulas exiguas, quæ carnoſitatibus ordinariis fundendis ſufficiunt.

Quodſi vero annoſiores, calloſæ etiam ſint, aut fiſtula perinæi ſtipatæ, actuari ſequenti medicamento candelulæ debent. Id vero recipit ceræ uncias ſex, præcedentis liquoris unciam unam ſemis, duas; Huic iam, ſub continua, ut prius, cum ſpatula agitatione, immiſcetur cera, tum remotis ab igne, ut prius, candelarum extremitatem tenuiorem aliqua altitudine immerge, refrigeratam inter duo marmora in cylindrum coge, & utere. Eſt adhuc candelularum ſimplicium, iis in caſibus præmittendarum, ubi urethra ſenſibilior, dolentior, formula alia, quæ præcipit, ut ceræ granulatæ libris ſex, ſevi vervecis libræ ſemis, fuſis, olei amygdalini ſine igne preſſi libra ſemis, agitata ſpatula commiſceatur ad perfectam miſcelam, ab igne remotis lintea ut prius intingantur.

Ex aliis conficere cereos docuit L'OLIVE Chirurgus Barcelonenſis; prima pro carunculis conſuetis formula eſt: ℞. Mercurii dulcis drachmas duas, antimonii crudi unciam ſemis, tutiæ præparatæ drachmam unam, rite mixta cum oleo amygdalarum redigantur in formam unguenti. Secunda pro durioribus: ℞. Pulveris ſabinæ drachmas quatuor, aluminis uſti drachmam unam, exacte miſcendo fiat pulvis ſubtilis, in quem cereus aqua gummi tragaganthi gravidus immergitur, qui ſiccus oleo amygdalarum oblinitur, & in urethram immittitur. Candelulæ D. GOULARD præferendæ ſunt.

CE-

CERUSSA, plumbi rubigo, seu acido rosa calx alba plumbi, aliis plumbi præparatis valentior, iam DIOSCORIDI vi refrigerante, excrescentias reprimente nota; est cosmeticum familiare mulieribus, nec longo usu tutum, nec, quod faciem magis denigret, & corruget, utile: Ungnentum album simplex, aceto soluta cerussa, addita axungia exurgens, locis excoriatis, ambustis, prurientibus proficuum.

ACETUM SATURNI est acetum cerussa dives.

SACCHARUM SATURNI. Est *inspissatum in chrystallos saturni acetum*, verum sal plumbi, saporis dulcis, & adstringentis. Saccharum saturni ex cerussa factum facile crystallisatur, ex Minio aut Lythargyrio confectum vix si unquam rationem caustici suppeditat. MEYERS. l. c.

USUS externus chirurgis semper multus in purganda a maculis cute, ulcusculisque varii generis abigendis, BOERHAAVE *Chem*: tollenda partium inflammatione, IDEM; repercutit enim, & refrigerat in ophthalmia, ST. YVES; in ambustionibus, MICHAELIS; in coercendo scirrho, ne in cancrum eat, BOERHAAVE, HEISTERUS: at hodie cicuta felicius opitulatur. Saccharum saturni gangrænam partibus, quibus applicatum, sæpe inducit. QUESNAY *de la supuration.* Internus semper suspectus usus; datur tamen hinc inde sub finem in gonorrhoeis. Sunt qui in phthisi laudent, sunt qui in febribus inflammatoriis cum camphora, nitro, aliis, extollant, vide HUNDERTMARK de *saccharo saturni.*

BAL-

BALSAMUS SATURNI. Eſt ſaccharum ſaturni oleo terebinthinæ ſolutum, in ulceribus ſordidis, atque cancroſis utile, ETMULLER, IUNCKEN, imo & plumbi balſamum cum oleis expreſſis vel ſtillatitiis valere in his, BOERHAAVE in *Chem.* contendit.

PLUMBUM USTUM. Eſt calx plumbi cum ſulphure, calcinatione parata, edulcorata, ſiccata.

STANNUM *Offic. Mineralogorum.* Claſſis Naturalis Metallorum. Ordo ante ignitionem liqueſcentium. *Germ.* Zinn. *Gallis* Etain. *Anglis* Tin.

Metallum imperfectum *cum livore ſplendens, fragile, ſonorum, omnium leviſſimum* STANNUM, ut plumbum in calcem, vitrum, etiam in auras abit, accenſum odorem ſulphureum, alliaceum habet, aliis metallis, recipit vero omnia, ductilitatem demit immixtum.

Etiam hoc inter manus fricatum odorum, tum ſapidum eſt & ſub aqua bilance hydroſtatica ponderatum unam ſeptimam ſui ponderis partem amittit.

PRINCIPIA ſunt

1. Terra alba, alcalinæ indolis, OMNES, ſpecificæ WALLERIUS in HIERNE, difficulter vitreſcibilis, docet vitrificatio.

2. Principium ſulphureum inflammabile, quod etiam per ſe abſque addito inflammetur, GEOFFROY *Acad. des Sciences 1738.* quod cum nitro fuſo detonet & deſtillatione ſulphur addito vitrioli oleo largiatur. Cæterum vix non ſemper ſtanno arſenicum ineſt HENCKEL.

GEOFFROY, *Acad. des Sciences 1738.* licet de eius natura non sit, datur enim etiam arsenico liberum, MARGGRAFF *Acad. de Berlin* T. III. sed vix ad usum communem tale adhibitum invenitur. Uncia semis stanni Indici vix non drachmam dimidiam arsenici continet, in Anglico maior, maxima in Saxonico eius proportio est. IDEM. *Acad. de Berlin.* Ut merito concludatur perpetuum vasorum stanno obductorum usum noxium esse, maxime si acida per noctem in his vasis serventur. Stannum enim venale, semper plumbo infectum, acidis etiam debilioribus patet, tum ob plumbum, tum ob propriam substantiam, purum enim stannum etiam his solvitur, IDEM. Luculentissima experimenta stanni Indici, Anglici, & Germanici acido soluti, vide *Ibidem.*

USUS in medicina vix multus. Stanni purissimi rasi drachmam unam, bis de die cum conserva vorandam, ad taeniam expellendam nonnulli laudant. Stanni rasi, coralliorum rubrorum, ana drachmam unam, cum conserva absynthii, bis de die sumendam. MEAD, & stanni pulverem ad unciam semis bis in die dari posse *Pharm. pauperum in usum Nosocomii Edimburgensis,* praecipit, tum contra taeniam primam PLATERI stanni unciam unam, theriacae uncias quatuor pro prima dosi, pro secunda altero die exhibenda unciam stanni dimidiam, theriacae uncias duas & pro tertia eandem quantitatem recommendavit & probavit ALSTON *Society in Edimburgh* Vol. V. P. I. In hac vero praescriptione id ex utilitate & necessitate animadverto, *Cl.* virum theriacam Andromachi intelligere non posse, siquidem in prima dosi unciarum quatuor continentur opii grana viginti novem ad minimum, ipso *Cl.* viro docente in commentario *de opio* eodem volumine contento, sed intellige-

ligere theriacam Edimburgenſem poſſe, quod, ne alii in errorem inducerentur, addi debuerat. Item militem leproſum brevi tempore ſcrupulo uno amalgamatis ſtanni, ſingulis diebus ſumpto, curatum in noſoc: milit: Londinens. in *Recueil Period.* habetur. Datur etiam contra hydrophobiam, perperam tamen, L. B. van SWIETEN.

PRÆPARATIONES ſunt:

SAL IOVIS. Cryſtalli calcis ſtanni aceto potentiſſimo ſolutæ, inſpiſſatæ, inutiles.

MAGISTERIUM STANNI. Stanni pulvis acido ſolutus, alcali præcipitatus, abſurdus.

ANTIHECTICUM POTERII calx antimonii iners cum calce ſtanni, omni abſorbente deterior, periculoſior, STAHL.

SYNOPIS ſeu RUBRICA FABRILIS *Offic. Mineralogor.* OCHRA. Claſſis Naturalis Terrarum Ferrearum. Ordo non mineraliſatarum. *Germ.* Röthel Kreide. *Gallis* Craye Rouge.

OCHRA *rubra cretacea* WALL. Martialis, ſiccans, & adſtringens eſt; vires in ea laudavit DIOSCORIDES emplaſticas, conglutinantes, vulnerarias: Ovo ſumptam, ut & clyſmate iniectam, alvum ſiſtere etiam reliquit. Uſus hodie ſolum externus, & is parcus. Venenata qualitas experimentis non adeo confirmata eſt.

His adde venena alia moleſta, glutinoſa,

VEGETABILIA.

CYNOSBATI ſpongia *Offic.* ROSÆ Sylveſtris *Botanicorum.* Claſſis Naturalis Calycifloratum. *Germ.* Dürre Hieſſen. *Gallis* Eponge d'Eglautier. *Anglis* Spunge of Heps.

CYNOSBATI ſpongia nidus inſectorum eſt, villoſus, hirtus, aqua maceratus tumidior, canum ordinarium venenum, quod aſſumptus expanſus ventriculi orificium ſuperare non poſſit, ſic anxietates, mortem inferat. Multi tamen etiam medicatum faciunt; experimenta deſunt. Fructuum dilutius decoctum in iſchuria, *in Actor. Helv.* Tom. II. laudat HOFERUS, dubio tamen, ut ipſe fatetur, experimento.

FUNGI. *Offic. Botanicorum* Claſſis Naturalis Cryptantherarum. *Germ.* Schwämme. *Gallis* Champignon. *Anglis* Mushrom.

FUNGORUM natura iam veteribus ſatis perſpecta fuit; teſtatur DIOSCORIDES, qui fungos alios noxios, alios eſſe eſculentos pronunciavit, & PLINIUS, cibo hoc ancipiti integras familias periiſſe, & iam tum veneni loco uſurpatos fuiſſe reliquit: Tum CLAUDIUM Cæſarem boleto interfectum narrat, NERONEMque Deorum bromam, ſeu eſcam, fungos vocare ſolitum, quia CLAUDIUS, cuius ſucceſſor NERO fuit, inter Deos, a fungo peremptus, eſſet relatus. Noſtrorum temporum monumenta plurimas de venenatis fungis ſtrages habent, imo ex ſolo odore venenati fungi convulſiones, & motus epilepticos, dein mortem, enar-

rat

rat FORESTUS, ab eſu ſtultitiam IDEM teſtatur, diriſſima mala alii. Salus a vomitu, ſaponaceis, mellitis, anodynis.

PSYLLII Semen *Offic.* Semen PLANTAGINIS *Botanicorum.* Claſſis Pauci-ſtam. *Germ.* Flohſaamenkraut. *Gallis* herbe aux puces. *Anglis* Flee ſeed.

PLANTAGO *caule ramoſo erecto;* Nigrum, pulicibus ſimile ſemen, admodum mucilaginoſum eſt. Vis venenata haud poſt DIOSCORIDIS ſententiam certa, mucilaginoſa ad loca excoriata, ambuſta, ad rigidas, induratas partes emolliendas, utilis. Raro interne datur.

VISCUM QUERCINUM *Offic. Botanicor.* Claſſis Naturalis Incomplet. *Germ.* Eichel Myſtel. *Anglis* Miſeltoe of the oak.

VISCUM *Album, foliis lanceolatis obtuſis, caule dichotomo, ſpicis axillaribus.*

Paraſitus frutex ex fraxino, tilla, maxime quercu enaſcitur, delato in has arbores ſemine. Baccas habet candidas, tranſparentes, ſucco tenaciſſimo præditas, unde gluten aucuparium conficiatur, nobis indomabile venenum. Viſcum emollire, diſcutere, extrahere parotidas, tubercula, cæteraſque collectiones ad maturitatem ducere, reſinæ & ceræ mixtum, DIOSCORIDES. Uſus huius in medicina nullus, ſed ligni ad epilepſiam plurimorum repetitis experimentis deprædicatur, & nuper adhuc ſex epilepticos hoc remedio percuravit IACOBI.

Dosis in pulvere gran. triginta, etiam maior, omni trihorio, superbibendo uncias aliquot infusi eiusdem; laudatur infusum adhuc in arthritide, laxitate, solidorum languoribus *Act. Physic. Med.* N. C. Vol. I. In hystericis affectibus, & nervorum morbis, convulsione, paralysi, stupendi effectus, BRADLEY; in gravedine, morbis catarrhosis vis visci quercini errhina multum deprædicatur, *Act. Physic. Med. Acad.* N. C. Vol. VIII. Per os pota urinam turbidam reddit, & sudorem particularem excitat. *Ibidem.*

CLAS-

CLASSIS OCTAVA
VENENORUM HETEROCLITORUM ANIMALIUM.

ARANEA *Offic. Entomologorum.* Classis Naturalis Insectorum Apterorum. Ordo, pedibus pluribus, capite cum thorace unito, donatorum. *Germ.* Spinnerin. *Gallis* Araigne. *Anglis* Spider.

Venenatæne sint in nostris regionibus Araneæ? vix certis evictum experimentis: HARVÆUS nihil invenit, desunt aliorum tentamina: In araneæ punctura tamen, & hanc sequente gangræna, essentia castorei, & spiritus salis ammoniaci BORNERO laudantur. Ex telis sericea opera tentata in Galliis, non approbata REAUMUR, easdem ad recentia vulnera, sanguinis sistendi causa vulgus adhibet. De aranea viva ex amuleto suspensa in febre quartana, ut & de lapide araneæ, non certa fama est. De aranearum telæ accensæ, tumentes extus hæmorrhoides dissipante vapore, experimenta certiora. An quia sale volatili gaudet? Sed quibus dissipandæ, videndum.

TARANTULA araneæ species, cuius maxima in Apulia, Barbaria, Oriente, frequentia est, quæ sub canicula furiosa assultim aggreditur homines, & morsu pessime nocet, & cum lethalibus symptomatibus taran-

rantismum inducit, musica sanabilem. Ita quidem BAGLIVIUS, alii factum negant, & hunc morbum hodie Calabriam afficere, nomine *coccio maligno*, alii statuunt. Est adhuc aranea avicularia, quod aviculis infectis morsu diro serpentino minetur, dicta, haud tuta.

BUFFO *Offic. Amphibiolog.* RANA. Classis Naturalis Amphibiorum. Ordo Reptilium. *German.* Kroth. *Gallis* Crapaud. *Anglis* Toad.

RANA *Buffo* venenata est, tactu, halitu, potu, maxime vero verrucis lactescentibus, LINNÆUS. Cognoscitur corpore ventricoso, verrucoso, lurido fuscoque: Rana esculenta vero, corpore angulato, dorso transverse gibbo, abdomine marginato. Posterior recte in cibum, prior præpostere in medicinam vocatur, licet in pharmacopœa Leidensi æthiops animalis pulvis buffonis usti dicatur, & specificus contra variolas deprædicetur.

CANTHARIS *Offic. Entomologorum.* Classis Naturalis Insectorum Cleopterorum. Ordo Antennis setaceis. *Germ.* Spanische Mucken. *Gallis* Mouches Cantharides. *Anglis* Spanish Flies.

CANTHARIS *cæruleo-viridis*, *thorace teretiusculo*, *fœtens*, etiam nostrarum regionum incola, omnium temporum medicis suspecta, iam DIOSCORIDI infamis fuit, & septicum venenum, viis urinariis quam maxime infestum, plurimorum morte notatum, monumenta hodierna satis superque testantur. Omni insecti parti vis caustica urens, & capiti, & alis, & pedibus, & corpori.

Estne

Eſtne camphora huius antidotum? laudat GREENFIELD, multis perſuadet; ſuntne acida? ita TULPIUS & *in Acad. des Sciences* HOMBERGIUS, & hi ſuos fautores habent. At ſal illud cauſticum, quod reſinoſæ parti maxime ineſt, per experimenta nondum determinatum eſt, etiam poſt tentamina COCKBURN in *Transact. Philoſoph.* quid! quod etiamnum multi acidum habeant: an forte inde cum ſale alcalino dedit hydropico grana aliquot cantharidum GRAINGER? Mirum eſt, cantharides cum acidis foſſilibus efferveſcere diu, ſæpe etiam poſt annum concuſſo liquido efferveſcere de novo, nec unquam ſaturationis punctum aſſequi, aut eius productum dare. L. B. van SWIETEN. Cæterum cantharides ſanguinem coagulant multiplici experimento, *Cl.* VERATTI *Bononienſ. ſcient. & art. Inſtituti* T. II. P. I. ſerum vero ſanguinis non mutant; extractum veſicans non eſt, nec eſt veſicans ex infuſione reſiduus pulvis: Eſt tamen ubi extractum ſpiritu vini ſolutum rubefacit, IDEM *ibidem.* Sed neque arte chemica ex Cantharidibus obtentus ſal volatilis, ſeu extus ſeu intus detur proprias Cantharidum vires exerit PROBST *diſſert. 1759.*

Cantharidum libra una ſpiritus alcalini uncias tres cum dimidia, olei rufi drachmas ſex, ſalis volatilis uncias duas dimiſit in examine chemico SPIELMANN. l. c.

Internum uſum multi horrent, alii arcanum habent; GREENFIELD tuta praxis Anglis plurimis hodie probata eſt, etiam familiaris in ulceribus viarum urinariarum, harum calculis, in podagra, lepra ob vires diureticas & aliis morbis; tincturam cantharidum extemporaneo uſui proſtare in Noſocomio Regio Edimburgenſi video, & pulverem tenuiſſimum cantharidum, a granis

 quatuor

quatuor ad decem, in aceti optimi unciis duabus coctum, calide epotum, specificum in hydrophobia a KRAMMERO *Commerc. Norimb.* 1735. laudari intelligo; sed experimenta desunt! Quatuor grana cum dimidio, demptis capite, alis, pedibus, cum totidem camphoræ, & conservæ momento, duobus in bolis dedit in urinæ suppressione YOUNG, *Transact. Philosoph.* Nro. 280. tum ibidem aliis in casibus, ℞. cantharidum præparatarum Nro. III. Trochisci e myrrha scrupulum semis, seminis Amei grana quatuor, Rob Cynosbati q. s. laudant & in hydrope alii infusas, præscriptione scrupuli unius in unciis quatuor, quinque vini diuretici, iuniperini, addito colaturæ syrupo simili assumptione dimidiæ unciæ pro dosi.

Externo usu ad rubefaciendum, vesicandum, omnibus receptus pulvis revellendi scopo in apoplexia, lethargo, cephalalgia, hemicrania, anginis, doloribus arthriticis, ischiadicis &c. Asthmaticorum salutem in vesicatoriis semper invenit in subiectis pituitosis & senibus KLAUNIG *Ephem.* N. C. Eadem delirantium hypochondriacorum certam medicinam esse, Anonymus Obs. I. *Prod. Act. Havniens.* tum & in morsibus venenatis applicata vesicatoria laudantur *Act. Nov. Acad.* N. C. Vol. I. & crudelissimo rheumatismo inter scapulas nihil magis prodest, quam vesicatoria superimposita, HUXHAM *de morbo Colico Damnoniorum;* etiam in ulceribus manantibus capitis exsiccatis, & inde orta epilepsia, mitiora, v. g. ex emplastri de meliloto vel laudano uncia una, vesicatorii drachma una, raso capiti applicata laudat *Illustr.* L. B. van SWIETEN.

Cæterum Cantharides contusæ rubefaciente, vesicante scopo varia dosi per se miscentur pastæ, fermento panis, emplastris variis, tali tamen proportione ut in summa

ſumma ad emplaſtri unciam dimidiam Cantharidum drachmam, in media drachmam dimidiam, & in minima grana quindecim recte præſcripſeris. Ipſa vero veſicantia emplaſtra adplicantur diverſis corporis humani partibus, & ſuris, & femoribus, & brachiis, & nuchæ, & tergo inter homoplatas, quandoque etiam utrique proceſſui maſtoideo, & olecranio; quibus in caſibus ſuper varias corporis humani ſedes dari debeant, hæcque illa convenientior ſit, & reſcindi queat, ex iudicio practico peti debent:

Et indicantur

I ubi generali ſtimulo ad augendam ſanguinis circulationem opus.

II ubi retrocedentibus variolis orthopnœa, anxietas delirium, aut ſuppreſſa evacuatione alia mala oriuntur, hinc ubi in partem nobiliorem metuendus humorum decubitus.

III ubi decumbens iam in parte materia evocanda ut in fluxionibus rheumaticis, pleuritide &c.

Contra indicantur

I ex vehementia febrilis ignis.

II in ſopore variolarum, qui ex vi febris & turgore vaſorum oritur TYSSOT *de variol.*

III in vehemente ſuppurationis varioloſæ febre. IDEM.

Cæterum in hac tractatione id adhuc ſcire convenit ſimul emulſiones, vel decocta emollientia, mucilaginoſa, intus danda, ne viæ urinariæ, quas frequenter læ-

lædunt, offendantur, alias enim urina cum fummo dolore redditur, & nonnunquam cum ea fanguis defcendit, quibus rebus & lac & emulfiones antea dictæ pariter opitulentur, certiffime vero eæ levamen ferant emulfiones, quæ cum camphora factæ BALDINGER *de militum morbis 1763.*

LACERTA *Off. Amphibiologorum.* Claffis Naturalis Amphibiorum. Ordo Reptilium. *Germ.* Salamander. *Anglis* Lizard-Salamandre. *Gallis* Salamandre.

LACERTA *Salamandra* Europæ incola, cognofcitur *cauda tereti, brevi, digitis muticis, corpore porofo nudo:* In igne vivere antiquitus ferebatur; confirmaverat experimentis Eques CORVINUS. Sed *Cl.* MAUPERTUIS in *Acad. des Sciences* omnes rifit. Animal corpore porofo lac fundit, quod igne in formam perlæ induratur, IDEM. Hoc lac acrimoniæ eft ftypticæ, & tithymalum animale vocat *Cl.* MAUPERTUIS, pro pfilothro haberi LINNÆUS perhibet. Animal venenatum non eft.

LACERTA *Gecko* in Indiis habitans, pedibus fuis venenum exhalat in efculenta.

LEPUS MARINUS *Offic.* TETHYS *Syft. Natur.* Claffis Naturalis Vermium. Ordo Molluscorum.

TETHYS *Leporina corpore rubro, margine membranaceo, auriculis duabus*, in mari mediterraneo habitans, gravidis ob fœtorem infefta PLINIO, GESNERO obfervata, alias venenum peculiare non alit.

SCOR-

SCORPIO *Offic. Entomologorum.* Classis Naturalis Insectorum Apterorum. Ordo pedibus pluribus, capite cum thorace unito, donatorum. *Germ.* Scorpion. *Gallis* Scorpion. *Anglis* Scorpion.

SCORPIO *Europaeus pectinibus octodecim dentatis, manibus ungulatis*, caudam sub aculeo mucronatam habet, venenatus, ictu non semper lethali *Acad. des Sciences 1731.* Vulneri oleum scorpionum applicatur, quod etiam in suppressione urinæ, dolore nephritico, illinitur lumbis, pubi, perinæo etiam inicitur. Ignorari tamen non debet, multarum harum bestiarum venenum non in omnibus locis idem, sed varium, dici; scorpiones Italicos innoxios, magis tamen iis in Apulia periculosos, in Africa vero summe venenatos habet RHEDI, nec tarantulas æqualiter omni anni tempore venenatas BAGLIVIUS, & innocuam ictu viperam vidit CAMMERARIUS *in Differt. Epist.* &c. Ultimo demum repetitis experimentis innoxios scorpiones MAUPERTUIS pronunciavit *Acad. des Sciences 1731.*

SERPENS *Offic. Amphibiologorum.* Classis Naturalis Amphibiorum. Ordo Serpentum. *German.* Schlange. *Gallis* Serpent. *Anglis* Snake.

Pessima tetraque animalia, horrendo veneno, in diversis diverso, gaudentia; quod humanæ stultitiæ cumulus, adhuc hodie divinis honoribus honestantur!

CROTALLUS *horridus* dictus, in America degens, venenatissimus est. Lædit etiam Dryinas, Durissus. Horridi antidotum Senega habetur.

CO-

COLUBER *Aspis* nullo percepto dolore somnum inducere creditur, & ita periisse CLEOPATRAM novissimam Ægypti Reginam. An Galliarum illa aspis veterum sit, multa dubitatio. Sed etiam Coluber *Chersea* venenatissimus, & morsu sæpius lethalis in Suecia, LINNÆUS, ab aspide non satis diversus, IDEM. Cerastes tetanum, Seps, gangrænam, Dipsas inexplebilem sitim, Prester emphysemata, faciunt. Coluber *Naia* Indiæ Orientalis omnium est venenatissimus. Antidotum Ophiorrhiza. Coluber *Vipera* Ægyptiis in officinis adhibitus etiam morsu lædit, ut *Berus*.

TORPEDO *Offic. Amphibiologorum* RAIA. Classis Naturalis Amphibiorum. Ordo Nantium. *Germ.* Zitter-Fisch.

RAIA *Torpedo* proprie veneno emisso non nocet, sed motu adeo ingrate tremulo, attacta stuporem facit. *Acad. des Sciences 1714.*

RAIA *Pastinaca corpore glabro, aculeo longo, anterius serrato, in cauda apterygia*, cognoscitur, ULYSSIS fato infamis. In cauda aculeum venenatum gerit piscis, gangrænam inmedicabilem, DIOSCORIDI descriptam, inducentem.

VIPERA *Offic. Amphibiologorum* COLUBER. Classis Naturalis Amphibiorum. Ordo Serpentum. *Germ.* Viper. *Gallis* Vipere. *Anglis* Viper.

COLUBER *scutis abdominalibus* CXLV. *squammis caudalibus* XXXVI. Hodie ex Italia ad nos pro usibus medicatis allatus, hominem, aut alia animalia non

non nisi læsus aggreditur, mordet, quod etiam a trunco solutum caput multo cum periculo fecit. Anatomen animalis, sedem veneni, RHEDI primus patefecit; morsu virus habent, & fatum dente minantur, pocula morte carent. Antidoton sal volatile viperarum invenit CHARRAS: Alcali volatile aliud oleo succini unitum profuit, IUSSIEU, *Acad. des Sciences* 1747. Oleum olivarum, *Philosoph. Transact.* depraedicatur, quod tamen inutile deprehensum in experimentis sociorum *Acad des Sciences.* Axungiam viperæ etiam proponit MEAD.

VIS MEDICA iam antiquissimis temporibus nota: ab his theriaca Andromachi dicta; & duobus elephantiasi laborantibus poculum, in quo vipera extincta fuerat, epotum saluti fuit, GALENUS; & pertinacissimam lepram vino viperino sanatam, posteriori tempore vidit MEAD. Sed etiam ANTONIUS MUSA AUGUST medicus, cum incidissent insanabilia ulcera, viperas edendas dabat, miraque celeritate persanabat, teste PLINIO. Iuscula hæc emollientia sunt, inviscantia, alcalescentia, in causa acida proficua; nimis forte universaliter magnatibus omnibus recepta. Viperarum exsiccatarum pulvis absurdum pharmacon est. Trochisci insulsi. Sal volatilis viperarum tolerandus, alteri haud superior. Pinguedo morbis oculorum amica & salubris, in India orientali multi usus. HANS SLOANE *Acad.* N. C. Vol. X.

RABIOSORUM ANIMALIUM VENENUM etiam huc referendum; atque id mirabile venenum diversis animalibus rabidis proprium, corporibus etiam inanimatis inhærens, mortuum, viventibus communicari potest, & in universum morsu, vel levissi-

vissimo, per sola vestimenta adacto, tantum radente, & eliciente sanguinem, spiritu in pulmonem ducto, spumæ recentis, vel etiam iam dudum exsiccatæ contactu, labiis, linguave exceptæ, osculo rabidi, infectione instrumenti vel contrectatione vulneris, rerum infectarum, esu lactis carnisve animalis rabiosi &c. communicatur.

Antidotum certum nondum inventum; laudatur moschus, camphora, asa fœtida; multum extollitur pulvis antilyssus Anglorum, quem tamen minime *Illustr.* WERLHOFIUS probat, sic & mercurio elicita deprædicatur salivatio; & nuper casu fortuito se recommendavit acetum liberaliter haustum; cantharidum pulverem plurimi laudant a granis IV ad X in aceti optimi unciis duabus coctum, calide epotum KRAMERUS *in Commer. Norimberg*; quam vocat divinam medicinam CATANI *rifleffioni Fisico-Mediche sopra di un nuovo antilysso. Napoli 1756.* Sic compositam exhibet:

℞. Pulv. piper. long. elec. drach. duas semis.
Canthar. optime pulverat. scrup. duos.
M. F. P.

Valet ad omnem morsum canis, aut alterius animalis rabidi, ita tamen, ut solum duabus, ad summum tribus vicibus consecutivis exhibeatur: & quidem granorum septem dosi, annum septimum ad decimum agentibus, granorum novem a decimo ad decimum octavum provectis, adultioribus vero granorum decem ad summum undecim: imperando simul ut duabus a singula medicamenti assumptione horis, scutella una alterave iusculi ciceram rubrorum ex tota eorundem substan-

fubftantia fine fale confecti, fuperpotetur, ab omni vero carne maxime porcina abftineatur. Illuftris autem WERLHOFIUS *in Wichmanni differtatione* medicamentum fequens maximi effectus & fucceffus comprobavit

℞. Canthar. granum unum.
Mercur. dulc. gran. unum femis.
Turbith. miner. gran. femis.
Camphor. grana decem.
Mucilag. Gummi Tragaganthi q. f. ut fiant Pilulæ.

Quæ fumantur pro dofi, & repetantur fingulis diebus per fex feptimanas.

In aquam frigidam immerfio hydrophobiam fæpe fuftulit, quam tamen hodie multiplici argumento, eoque convincente, improbat NUGENT. *An effay on the Hydrophobia*, vulneri vero a morfu canis rabidi facto falitum halecem per 24 impofitum, dein aliquoties renovatum nonnulli recommendant; cauterifare vulnus, idque profunde fcarificare, & unguento mercuriali intingere alii folent.

Iratorum aliorum animalium, quibus in dente venenum, morfus lethales fæpe vifos vix miramur, fed etiam illorum, in quibus nullum eft, ftupemus. De morfu anatis irati venenato, & mortifero obfervationem communicavit LE CAT *in Recueil periodique d'obfervations de Medecine, de Chirurgie, & de Pharmacie Paris.* T. I. An vero ex ira animalis, an ex

ſimplici oris labii ſuperioris vehementi morſu & vellicatione, mors ruſtici? diſquiri adhuc poſſet. Iratus canis multos dente ſæpius, haud venenato vulnere, ferit.

VARIOLOSUM VENENUM adeo ſæpe generi humano funeſtum, dum in conſtitutione epidemica confluentes facit puſtulas, ſalutiferum evadit inoculatis multiplici & irrefragabili experientia, loquuntur Noſocomia Anglica, Gallica, Italica, & alia, integræ Regiones de ſervatis civibus lætæ, & hodie inoculatio Theologorum approbatione, principum iuſſu, civium voto ſecura eſt. De methodo inoculandi vero legendi Authores.

CLAS-

CLASSIS NONA
VENENORUM
SPECIE HALITUS
PERIMENTIUM.

ARSENICALIUM AURA vide p. 33. &c.

CARBONUM accenforum in loco claufo VAPOR omnibus hominibus, & animalibus lethalis per plurimos triftes cafus deprehenfus fuit; an evaporat noxii aliquid de carbonibus? aeris fupra carbones accenfos undulatio, ponderis iactura, id fuadent, cum ex carbonum libris fedecim vix libra una cinerum obtineatur, ut igitur illius noxii, quod cauflicum vocat MEYERS, libræ quindecim exhalent; atque id etiam in iisdem experimentis evidens eft, quæ comprobant falis alcalini folutionem cauflicam reddi magis ardente aut recenter exftincto, iniecto carbone. Altera quæftio eft, an id exhalans aeris elafticitatem deftruat, hac deftructa perimat, aut per fe lethale fit? an illico ipfam captivat mentem? Natura huc ufque dicta non eft, effectus funefti tum ab his, tum a glebarum uftilium Belgis familiarium ufu obfervati.

Remedio eft aeris permutatio, adiungit venæ fectionem, vomitum, fpirituofa LODBERG, FRIIS *Prod. Act. Havniens.* In omnibus fuffocationis generibus, in quibus in pulmones fanguis congeritur, ut a fumo carbonum, & fulphuris, & candelæ, ab antrorum peftiferorum vapore, ab aere non renovato, a vapore

 fo-

fodinarum carbonariarum, ex aere in pulmones vi inflato magnam spem alit *Maximus* HALLERUS *Element. physiolog.* T. III. exemplum addens ex *essays of a society at Edimb.* T. V. n. 55. *Phil. Trans.* n. 475. *Art.* XI. A frictione irritatione partium nervosarum, a corporis agitatione, volatilibus naribus admotis, venæ sectione, etiam aquæ frigidæ perfusione salus, teste *Cl.* BOUCHER *Iournal. Encyclop. Iulliet.* 1760. Præservationis scopus adimpletur salis in carbones ignitos veteri de more inspersione.

LITHANTRACUM VAPOR. Omnium infensissimus, maxime is, qui totam fodinam carbonanariam obsidet; cum enim & accensum lumen, & ardentes carbones extinguat, eodem, ac in antlia pneumatica educto aere, phænomeno, respirantes illico afficit, & brevi extinguit.

Miseris remedium proposuit in *Actis Upsal.* 1740. TRIEWALD, vultque protractum in apertum aerem in ventrem reponendum, osque foramini, in terra effosso cespite patenti, obvertendum, cespite caput tegendum; inde ut plurimum levari, superstite sola quandoque capitis gravitate, asserit IDEM: iam in *Philosoph. Transact.* propositum legimus idem remedium. Etiam in *Actis Upsal.* alia, ut & in *Edimburgensibus* methodus curandi habetur.

Præter priorem hunc fodinarum carbonariarum vaporem, alier sub forma telarum aranearum visibilis, lampadis flamma inflammabilis, effectus tonitrui, & pulveri pyrio similes producens, observatur, de eoque sequentia experimenta in *Philosoph. Transact.* instituta habentur. Eques LOWTHER raro successu vesicam bovinam hoc vapore implevit, & Academiæ Londinensi misit; post mensem adaptato ex fistula tabacaria tu-

tubulo veficæ orificio, & accenfa candela admota, vapor fenfim expreffus inflammabatur, ut fpiritus vini, nec, quam diu in vefica vapor fuperfuit, flamma extincta eft; hac occafione arte fimilem vaporem produxit *Cl.* MAUD, dum uncias octo aquæ communis drachmis duabus olei vitrioli mifcuiffet, & in matratio longi colli his adderet limaturæ ferri drachmas duas; ex effervefcentia enati vapores, vefica excepti inflammabantur ad candelam, ut priores, quæ res deìn clariffimis viris, tum in naturam huius vaporis, caufam motuum terræ, montium ignivomorum, ut & fubterraneorum incendiorum, inquirendi anfam dedit.

Verum quia etiam hic fodinarum carbonariarum vapor lethalis eft, qui luftrandus fit, in *Actis Upfal.* iterum edocet *Clar.* TRIEWALD. Iubet defcendere aliquem in fodinam linteo madido obvolutum, tum in terram pronum baculo, cui in extremitate accenfa candela alligata eft, eum quærere locum, quo hic erumpit; quo invento flammam toto loco accendi tumultu horribili tonitruante, quo ceffante aerem depuratum effe afferit. Ventilator SUTTONII hodie in Anglia, & Gallia in eundem fcopum adhibetur.

Sitne lithantracum fumus utilis, ut contendit HOFFMANNUS? Sitne confumptionis in Anglia caufa, ut plurimi alii ftatuunt? Carbonum foffilium fumum aptiffimum purificando aeri, & huic elafticitatem conciliando, maxime fi is humidus, & fpiffus fuerit, inde patefcit, quod Halæ Magdeburgicæ fcorbutus, febres exanthematicæ, malignæ, tum etiam phthifis, morbi admodum frequentes fuerint ante ufum lithantracum in fodinis falinis huius urbis, ab illo vero tempore quo his copiofe admodum utuntur, difparuerint quafi, HOFFMANN. *Opufcul. Phyf. Chemic.* Aer vapori-

I 3 bus

bus ſulphureis ſcatens etiam phthiſicis plurimum utilis, ut Tabi montis prope Neapolim FROMOND *Riſpoſta apologet.*

Octo libræ carbonum foſſilium ex Scotia allatarum, e retorta ferrea, igne per gradus aucto, dein vehementiſſimo, dedere ſpiritus volatilis urinoſi, odore ſpiritum fuliginis referentis, uncias tredecim, unciam ſalis volatilis unam, olei odore & colore olei petræ uncias ſex, URB. HIERNE l. c. *Tent.* IV. *de ſale volatili urinoſo in regno minerali.* Sed etiam acidum continent, IDEM *Tent.* V. licet neget *Cl.* POTT. veſtigia enim acidi in carbonibus & fuligine, demonſtrari poſſe in oleo, his in corporibus latente, WALLERIUS credit.

Ultimo nec id ignorari debet duum generum lithantraces eſſe, hos aut manifeſto ſulphure aut pyrite inſtructos, illos puriori bitumine infectos, quia accenſi ſulphurei nihil exhalent POTT *Send-Schreiben 1760*, & in univerſum in duas componi carbones hos foſſiles poſſe, in eam, quæ in combuſtione cineres, & eam, quæ ſcorias largiatur. LEHMANN. l. c.

AER DIU INCLUSUS. Etſi is iam per ſe omni viventi lethalis ſit, etiam flammam candelæ extinguat, ut triſtes primum caſus, iique numeroſiores, quam recenſeri poſſint, ſecundum tentamina, & experimenta phyſica evidentius commonſtrant, eſt tamen exhalationibus aliis inquinatus adhuc longe deterior & certius mortiferus. Quæ res quemadmodum claris ſtat experimentis, ita ſub diverſo capite ordinis cauſa dicenda. Sed cur demum ipſe concluſus, purus, adeo lethalis aer? an deſtruitur incarceratus? an illud adeo neceſſarium in illo emoritur vitæ pabulum? an perit elaſticitas? difficilis quæſtio.

AER

AER DIU CONCLUSUS ANIMALI EXHALATIONE GRAVIDUS. Si corporum animalium effluvia admodum corruptibilia fint, docet aqua balneorum aliquantulum fervata, cadaver olens, ARBUTNOT, *of air*, hæc aerem conclufum corrumpentia magis, maiorem ei labem conciliare debent. Aer puteorum, cyftarum, cadavera continentium, quoties non fubitas induxit mortes? Carcerum aer mortales fæpe produxit ægritudines; ut amplo cafu, licet trifti, evincit BACO VERULAMIUS. Sepulturarum aer, maxime cavernarum fubterranearum, in ecclefiis plurimis lethalis, numerofis obfervationibus *Cl.* SAUVAGE *Act Upfal. 1742 Cl.* HAGUENOT. *affemblée publique de la focieté Royale des fciences de Montpellier 1747. Cl.* BRUHIER *de fignis mortis*. Aer Xenodochiorum ab omni tempore admodum infalubris deprehenfus, dum inclufus, unde varia confilia corrigendi aerem Xenodochiorum a *Cl.* DU HAMEL proponuntur *Acad. des Sciences 1758.* & loco aperto, & aere perflato, Xenodochia ædificantur, & extra urbes, fepulturæ exftruuntur. Imo ne hodie quidem mortuus in ecclefiis fepeliri unquam deberet; vide omni numero abfolutam differtationem *combien il eft dangereux d'enterrer dans les eglifes, & d'habiter près des cimetieres.* GAZETTE falutaire 1761. N. IX. X.

AER CONCLUSUS EXHALATIONIBUS MINERALIUM CORRUPTUS. Etiam admodum noxius eft. In fodinis promontorii Bonæ Spei adeo teter exhalat vapor arfenicalis, ut nullum animal circum circa vivere poffit. In Carniolia ex fola hac caufa morbi regnant epidemici. In infula Ternata mons eft ignivomus aerem mire corrumpens, & incolarum fanitati infeftus, BOYLE. Sulphurea ex lapicidinis ad aquas Pyrmontanas effluvia, aves interimunt, *Cl.* SEIP. *Trans.*

Philosoph. Nro. 448. Etiam a sulphureis exhalationibus vegetabilia infici, & gramen gregi id comedenti insalubre factum *Trans. Philos.* tum fodinarum aliarum noxiæ exhalationes recensentur *ibidem*. Etiam ad thermas Boulidou Perol sterilitatem camporum observari, nec sata crescere cerealia, & illa, quæ crescunt, veneno succo impraegnata deprehendi, *Cl.* HAGUENOT. *Assemblée publique de la societé Royale des sciences de Montpellier 1743.* An ad hunc, vel primum numerum, revocari debent pestifera illa effluvia in Grotto del Cane iuxta Neapolim? illa noxia putei Perol? HAGUENOT. l. c. putei Holsatiæ? quem describit *Cl.* HANNAEUS *Gazette Salut.* Nro. XLII.

CONCLUSUS FODINARUM AER, VAPOR. Qui etsi in antecedentibus pestifer pronunciatus, hic magis, quia conclusus, criminandus venit. Et quidem ut res clarius illustretur, in nonnullis fodinis quatuor vaporum species inveniuntur. 1. est communis dicta, quæ, accensæ candelæ flamma in orbem coacta, sensim dein extincta, cognoscitur: effectus huius in corpus humanum sunt, animi deliquia, convulsiones, suffocatio; raro mors, si aer externus concedatur. 2. est floris pisi, ob odorem sic dictus vapor, vix lethalis. 3. Omnium pestifera, forma sphærica, cute cincta, in summa fornicis parte magnis aditibus patente, suspensa, omnes suffocans diffusa; hæc igne lustratur accenso. 4. Species fulminans est, comburens, lethalis sæpe, & hæc fodinis carbonariis etiam familiaris est. *Trans. Philosoph.* Nro. 117. In fodinis Hungaricis similes lethales sæpe vapores observantur, ut quotidiana convincit experientia.

Saluti est tubus satis capax, & amplus, adversus loco, ubi is erumpit, ventilator, tormentum missile, sunt etiam alia. Igne non semper bene aer in fodinis lustratur, *Philosoph. Transact.*

FU-

FUSORIARUM PLUMBI FODINARUM VAPOR. Plurimis mortalibus lethalis, inductis post sævissima symptomata comate, aut apoplexia, WILSON. *Society of Edimb.* T. I. Aves occisas, necata pecora, circa has pabulum quærentia, IDEM. Præservativa remedia sunt, oleosa, pinguia fercula pro ientaculo, IDEM. curativa, vina emetica, purgantia, clysmata, IDEM.

FUMUS ACCENSI SULPHURIS. Omnia animalia respirantia necat; demonstravere hinc inde hanc veritatem incauti chemici, & doliarii; idem profitetur incruentum phaseanorum furtum: pulices ita necari, raro experimento BROWNE LANGRISH, *Experiments with sulphur.*

VINI FERMENTANTIS HALITUS gas sylvestre, quod ob vim heteroclitam capi non posset, HELMONTIO dictus, apoplexiam, morte absolutis fatuitatem, paralysim, hemiplegias, & alia mala causat imprudentius haustus, ut ubique locorum, ubi mustum in cellis vinariis fermentat, annua observatione confirmatur.

ATMOSPHÆRA ANIMALIUM PUTREFACTORUM. Cadaverum fœtor sæpe vomitus, febres excitavit, quod infinitis confirmatum exemplis. Hominum non sepultorum strages pestem teste LIVIO. *Ambros.* PAREO, fecere. Sed etiam ex ingenti locustarum acie, accumulata, putrescente, similia narrat DIODORUS SICULUS, & *Magni* POMPEII exercitum ex equorum non tumulatorum vi peste correptum, HISTORIA.

ATMOSPHÆRA PUTRIDARUM AQUARUM. Ex hac peste vexata SELENIS, quam EMPEDOCLES sustulit teste PLUTARCHO, dum continuum

illis defluxum conciliaret. Alia vide apud *Cl.* CLIFTON WINTRINGHAM. *a Treatise of Endemic diseases explainig the different Nature and proporties of airs, situations, soils, Waters, Diet, London* 1752.

ATMOSPHÆRA ÆDIFICIORUM RECENS EXSTRUCTORUM RECLUSA. Ex calce extincta, in ædificiis recenter exstructis, venenati aliquid exhalat; rheumatismos; arthritidem, & varia alia mala inde observavit CHENEAU, hemiplegiam immedicabilem L. B. van SWIETEN, alii alia.

ATMOSPHÆRA VEGETABILIUM NOXIORUM. Anagyridis nemora fœtidissima cephalalgiam sæpe induxere, LINNÆUS *de Viribus plantarum.* Dracontium odore intolerabile, IDEM. Lethalis etiam fungorum noxiorum odor, BOERHAAVE. Hippomane Europæos quam plurimos Surinamum appellentes solo halitu occidit, LINNÆUS. Iuglandis, sambuci umbræ, ex veterum traditione etiam nobis suspectæ sunt, & febrem synochum induxere, LINNÆUS, & gravis iuglandis umbra etiam alvum sistit, IDEM. Lini, & Cannabis effluvia, ut & maceratorum in aqua vegetabilium horum potum, lethalia esse, & ea instinctu naturali animalia omnia aversari *Cl.* NEUHOLD. *Nov. Act. Physic. Med. Acad.* N. C. Vol. III. Nerii flos cubiculo inclusus, morte dormientium sæpe infamis fuit, LINNÆUS *de Odoribus Medicamentorum.* Possent adhuc dici quam plurima.

MA-

MATERIA
CHIRURGICA.

MATERIÆ CHIRURGICÆ PRIMA CLASSIS.

REPERCUTIENTIA.

Exterius applicata Remedia, humores vel in vasis contentos, vel extra vasa effusos repellentia, etiam ulteriorem impellendorum decubitum in parte adaucta solidorum in fluida actione, impedientia, REPERCUTIENTIA proprie dicuntur, licet quæ posterius efficiant, DEFENSIVA Chirurgis strictius vocentur.

INDICANTUR. *I.* In periodico in partem blandorum humorum decubitu, prophylaxios scopo. Sic gelu vitiatis partibus maturius nix applicatur: Continuus in oculos humorum affluxus ut impediatur, oculi aqua singulis diebus prudenter foventur, ALARY *dans la question proposée de l'Acad Royale de Chirurgie pour le prix de 1740. determiner les differentes éspeces des Remedes repercussifs &c.*

II. In

II. In doloribus, extensionibus aponevroseos, ligamentorum, nervorum, tendinum distensionibus. Dolor dentium frigida quandoque tollitur, frigida saepe distortum membrum restituitur IDEM.

III. In anevrismate vero, varice, applicata glacies saepe auxilio fuit.

IV. In prolapsu ani, uteri, post reductionem.

V. In vulneribus recentibus, ut inflammatio, fluxio, tumor, praevertantur; quam in rem ipsa continui solutio aqua aluminosa saepe irroratur, etiam vicinae partes repercutientibus muniuntur, IDEM.

VI. In inflammationibus recentibus, ut in phlegmone, apostemate, ophthalmia, odontalgia, angina, carbunculis, ambustione, *Cl.* KULBEL. ***in eiusdem Quaestionis propositae Resolutione.***

VII. In suppurationibus cancri, aegylopis, haemorrhoidum caecarum impediendis, IDEM. Suppuratio tamen in cancro externo, cicuta tentato, impedienda non est, quae in interno cavenda.

VIII. In nimio humorum effluxu, ut in haemorrhagiis, ulceribus continuo plorantibus.

CONTRAINDICANTUR vero *I.* In humorum acrium, malignorum decubitu, in tumore, vulnere, ulcere malignis, in carbone, bubone, tam pestilentiali quam venereo, scabie, erysipelate, podagra, intertrigine.

II. In decubitu critico.

III. In

III. In plethoricis, cacochymicis.

IV. In rheumaticis, arthriticis, podagricis doloribus, tum aliis vehementioribus QUESNAY. *de la suppuration.*

V. In omni inflammatione obfirmata ut etiam in idiopathica; fi aliquid praecedentium vetat, KULBEL. in inflammatione maligna, QUESNAY, tum glandulofa, IDEM.

VI. In evacuatione nimia fanguinis, naturali, vel naturae folemni, ALARY.

Sunt vero repercutientia ex multiplici, ratione qualitatis, materie deprompta, haec refrigerando, illa adftringendo, tum & nonnulla anodyno effectu, repellunt, unde claffis horum triplex.

I. REFRIGERANTIA.

EX REGNO AQUEO.

Aqua fimplex frigida.
Nix.
Glacies.

EX REGNO VEGETABILI.

Acetofa.
Alfine.

Ana-

Anagallis.
Endivia.
Fabaria.
Lactuca.
Lens paluſtris.
Nymphea.
Portulaca.
Pomorum pulpa.
Sempervivum maius.
minus.
Sem. IV. frigidorum maior. } Pultes.
minor. } Emulſiones.

EX REGNO ANIMALI.

Albumen ovi.
Lac.
Lactis cremor.
Serum.
Sperma Ranarum.
Succus Cancrorum.

EX REGNO MINERALI.

Nitrum. } Soluta.
Sal ammoniacum. } Soluta.
Plumbum. } Soluta.

OFFI-

OFFICINALIA COMPOSITA.

Acetum ſimplex.
Oxicratum.
Emplaſtra. Diapompholig.
De ſpermate Ranarum.
Saturninum &c.
Unguenta. Album.
Alabaſtrinum.
Comitiſſæ.
De Ceruſſa.
De Lythargyrio.
Infrigidans GAL.
Populeum. &c.

II. ADSTRINGENTIA.

EX REGNO VEGETABILI.

Acacia. *Cort. Succus.*
Alchimilla.
Anſerina.
Balauſtiorum *Flores.*
Biſtorta.
Berberis.
Equiſetum.
Fructus, omnes immaturi.

EX REGNO ANIMALI.

Sepiæ atramentum.
    os.

EX REGNO MINERALI.

Alumina.
Bolus Armena.
    Bohemica.
Calces bibulæ adſtringentes.
Ceruſſa.
Croci.
Cretæ.
Lapis Calaminaris.
    Hæmatites.
Lythargyrium.
Lutum fornacum.
Minium.
Saccharum ſaturni.
Thermarum martialium ſedimentum terreum.
Terræ Sigillatæ.
        Albæ.
        Rubræ.
Terra pavimentorum nigra.
Tutia.
Viride Æris.
Vitriolum.
Vitrioli Colcotar.
    Terra dulcis.
Zinci flores.

OF-

OFFICINALIA COMPOSITA.

Olea. Liguſtrinum.
Myrtinum. &c.

Emplaſtra.
De Lapide Calaminari.
Diapalmæ.
Defenſivum.
Stypticum Crollii &c.

Unguenta.
De Lythargyrio.
Diapompholigos.

Vina.
Auſtera.
Rubra.

Vinorum Rubrorum Fæces.

III. NARCOTICA.

EX REGNO VEGETABILI.

Bella donna.
Crocus. Eius *praeparata.*
Hyoſciamus.
Papaver. *praeparata.*
Solanum.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Olea. Hyosciami.
Papaverinum.
Emplastra.
De Cicuta.
Narcoticum Mynsichti.
Unguenta.
Anodynum.
Populeum compositum.

Et hæc quidem ea sunt, quæ potissimum in hanc causam recenseri possint; est tamen iudicio in his omnibus chirurgico opus, cum enim in triplici hac classe nonnulla potentiora sint, sint & imbecilliora alia, quibus utendum, præsens casus semper instruere debet: Est ubi ex binis classibus diversa feliciter coniungas, tum ubi hæc potiora, illa deteriora observes: Sed hæc per regulas tradere nimis longum. Non reticendum tamen, quod iam olim HIPPOCRATES bene monuit, similia inveteratas inflammationes denigrare, tum quæ GALENUS edixit, vehementi iam in parte inflammata incuneatione facta, repercutientibus non amplius utendum esse, quibus & ea addi pulcherrima possunt, quæ in hos textus *Illustr.* L. B. van SWIETEN commentatur.

Narcotica quod spectat, ea quidem ex sua natura non adeo damnosa, modo sopito per hæcce dolori, non nimium fidat medicus, L. B. van SWIETEN, *Comment.* T.I. p. 366.

CLAS-

CLASSIS SECUNDA.

RELAXANTIA.

Quæ in fibris tenſionem, irritabilitatem, dolorem tollunt, easque elongant, RELAXANTIA habentur.

INDICANTUR vero hæcce.

I. Ubi maior in parte inflammata irritabilitas, elaſticitas nimia, aut vibratio, hinc ubi per repercutientia reſolutio ſperari non poteſt.

II. Ubi in parte nimia ſiccitas.

III. Ubi in eadem nimia rigiditas.

IV. Ubi nimia contractio.

Contraindicantur in contrariis.

Cum vero nonnulla relaxantium ſolum humectando, alia emolliendo, alia iterum temperando agant, etiam horum triplex ſtatuenda claſſis eſt.

I. HUMECTANTIA.

Aqua moderate calida.
Aquæ Calidæ vapor.
Balneum.
Fomenta plantarum aquoſarum moderate calida.
Similia ſaponacearum plantarum.

II. EMOLLIENTIA.

EX REGNO VEGETABILI.

Vide T. II. p. 3. seq.

EX REGNO ANIMALI.

Adeps.
Axungiæ omnes.
Butyrum.
Medullæ.
Olea pressa.

Et hæc quidem pinguia circumspectius adhibenda, ut & emplastra his facta, quod fervidam inflammationem illico denigrent, alios casus vero potentissime iuvent, quod illico relaxant.

COMPOSITA OFFICINALIA.

Olea omnia mollia.
Unguentum de Althæa.
Populeum.
Emplastra.
Diachylum simplex.
De mucilaginibus.

III. TEMPERANTIA.

EX REGNO VEGETABILI.

Farinæ Cerealium. Secalis &c. Leguminum Fabarum Lupinorum &c.	coctæ in Aceto vel Lacte, decocto emollienti.

Furfures.
Cerealium.
Pulpæ. Cassiæ
Pomorum.
Mica panis.

EX REGNO ANIMALI.

Lac.

Stercora animalium, Vaccinum &c.

Postrema huius ordinis remedia quandoque emollientibus, quandoque anodynis magis combinanda, ut sævities symptomatum leniatur. Omnia tamen relaxantia, præprimis emollientia, vix diu parti imposita, ne inde suppuratio certius cieatur, relinquenda; dolore, irritatione, tensione, remittentibus auferenda.

IV. ANODYNA.

Antea recensita. p. 147.

CLASSIS TERTIA.

RESOLVENTIA.

Quæ humores inter solida stagnantes in minores partes solvunt, inde obstructionem, partis tumorem, motus impotentiam auferunt, RESOLVENTIA: quæ eosdem attenuant, dividunt, ATTENUANTIA, quæ diluunt, DILUENTIA strictius dicuntur.

Materies his haud adeo diversa, est tamen quæ magis in solida, est quæ in fluida magis agat salina.

INDICANTUR I. Prioribus secundum exigentiam applicatis, inflammatione tamen nondum resoluta, etiam in phlegmone oedematosa.

II. In oedemate.

III. Tumoribus cysticis.

IV. Tumoribus scirrhosis.

V. Tumoribus aereis.

VI. Obstructionibus aliis.

Verum quia humoris profunde impacti resolutio obtineri solum potest, vel elasticitate, irritabilitate, tensione solidorum minutis, si aucta sint, vel solidorum actione adaucta, si imminuta sit, vel demum adauctis diametris, ut obstruens molecula transire, vel humorum minuta mole, ut per angustias tranare possit, in totidem classes hæcce distribuenda resolventia sunt; cum

eum vero, quæ elasticitatem, irritabilitatem tollunt, tensionem in solidis minuunt, relaxantia, emollientia sint, eadem vasorum diametrum adaugeant, contrahi hæc duo capita in unum possunt.

I. RESOL. RELAXANTIA.

Ex Humectantibus.
Emollientibus.
Temperantibus.
Anodynis.
} conflata, priori capite dicta sunt.

II. RESOL. STIMULANTIA.

LENIORA.

EX REGNO VEGETABILI.

Apium.
Artemisia.
Betonica. *Herb. flores.*
Chamomilla. *Herb. flores.*
Chamæpitys.
Chærophyllum.
Cicuta maior. *interne, externe, omni forma.*
Daucus.
Fœniculum.

Hedera Terrestris.
Hypericon. *Herb. flores.*
Marrubium.
Melilotus.
Sambuci *flores.*

FORTIORA.

Absynthium.
Vulgare.
Romanum.
Anisum.
Arnica.
Arum.
Asarum.
Bryonia.
Carvum.
Coriandrum.
Cuminum.
Ebulus. *Folia, cortex.*
Eupatorium.
Hyssopus.
Iris. *Rad. Succus.*
Imperatoriæ *Radix.*
Iuglandis folia.
Iuniperus. *Folia. Baccæ.*
Lavendula.
Lauri. *Fol. Baccæ.*
Lupulus. *Herb. Turiones.*
Maiorana.
Melissa.
Mentha.

Peta-

Petaſitis.
Polium.
Pulegium.
Roſmarinus.
Ruta.
Sabina.
Thuya.
Sambuci *cort. med. Fol.*
Saponaria.
Semina IV. calida Maiora.
Minora.
Scordium.

EX REGNO ANIMALI.

Cantharides.

EX REGNO FOSSILI.

Alumen plumoſum.
Arena calefacta oedemati applicata.
Ammoniacum ſal. *Flores.*
Petroleum.
Salia fere omnia maxime, vero alcalina in morbis frigidis.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Ex Gummatibus ſimplicibus.
Ammoniaco.
Bdelio.
Euphorbio.
Galbano.
Opopanace.
Sagapeno.
} *Aceto Solutis.*

Ex aceti ſimplicis aut medicati vapore.
Oleis. Plantarum aromaticarum
Acrium.
Euphorbii.
Cucumeris aſinini.
Nicotianæ.
Philoſophorum.
Ceratis de cumino &c.
Emplaſtris
Diachylo.
De galbano.
De vigo ſimplice.
Cum mercurio.
Gummato.
Ireato.
Unguentis
De Artanita.
Neapolitano.

III. RESOL. ATTENUANT.

EX REGNO AQUEO.

Aqua.

EX VEGETABILI.

Debiliora in cauſa calida, vide *Refrigerantia.* 143.

Ci-

Cichorii.
Endiviæ.
Tragopogoni.
Taraxaci.
Scorzoneræ. *Decocta, ſucci.*
Sambuci flores &c. infuſi.

EX VEGETABILI.

Fortiora in cauſa frigida.
Allium.
Alliaria.
Armoracia.
Beccabunga.
Cochlearia.
Cepa.
Eruca.
Eryſimum.
Naſturtium.
Piperitis.
Porrum.
Raphanus. *Herb. Pulpa. Succus.*
Scordium.
Sinapi. *ſemina.*
Thlaſpios *ſemen.*

EX

EX REGNO ANIMALI.

Serum lactis in inflammati resolutione utile.
Millepedes. *Pulvis*, *Succus*, in pituitoso magis.

EX REGNO FOSSILI.

Sales.

Ammoniacum.
Borax.
Nitrum.

Mercurius, & Mercurialia.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Ex Camphora. Camphoratis plerisque
Mellitis.
Saccharatis.
Cineribus clavellatis.
Saponibus *tam liquidis quam solidis*, solutis.
Tartari *sale*. Oleo per deliquium.

Omnia hæc resolventia non omnibus conveniunt casibus, ut ingens pro indole morbi in his selectus. In inflammatione resolutio ut obtineatur, relaxantibus incidentia feliciter adduntur. Fortiora stimulantia oedemati, tumori cystico, aereo, scirrhoso, opponuntur. Incidentia stimulantibus fortioribus etiam iuncta in tumore aquoso, paslaceo præscribuntur, relaxantia potissimum in erysipelate.

CLAS-

CLASSIS QUARTA.

SUPPURANTIA.

SUPPURANTIA, ſeu pus moventia, etiam maturantia, & concoquentia aliis dicta, illa habentur auxilia, quæ ſuppurationem, vel arcentia, vel retardantia impedimenta removent, eaque, quibus puris generatio perficiatur, requiſita ponunt. Equidem aliter hæcce definiri non poſſunt, quod ipſa natura concoquat, & puris generatio a ſanitate ſuperſtite dependeat, BOERHAAVE, *Illuſtr.* L. B. van SWIETEN. Cum igitur ſuppuratio naturæ, non medicamenti, effectus ſit, totum quod arte fieri poteſt, eſt, ut tollantur illa impedimenta, quæ boni puris, vel in vulnere, vel in abſceſſu, generationem prohibent, reliqua natura ſibi ſemper ſufficiens perficit. IDEM.

Indicantur ubi omni reſolutionis ſpe excisa, tumor, calor, dolor, rubedo, & reliqua ſymptomata in parte inflammata augentur, non quidem ſumma cum velocitate, ſed continuo tamen incremento, IDEM. In hoc vero naturæ medicæ negotio, ſcrupuloſiori attentione opus, ut ea, quæ ſuperaddi debent auxilia, rite intelligantur. Eſt enim ubi invari non poſtulat: eſt ubi refrænari, eſt etiam ubi incitari velit, tum ubi quandoque binas poſtremas indicationes repletas deſideret; unde quatuor ſuppurantium Claſſes.

I. Quidem ubi natura ſibi ſufficit & pars ſolum ab aere externo arcenda, ſovenda mollibus, humidis.

II. Ubi

II. Ubi relaxanda est eadem.

III. Ubi stimulanda.

IV. Demum ubi, & emolliri, & stimulari simul pars debet.

I. HUMIDA. MACERANTIA.

Dum artis auxilio, nec fræno, nec calcare indigens natura, carere potest, sed inimicus solum arcendus aer est, calor, & humiditas in parte suppuranda conservanda sunt, quæ omnia ex moderamine symptomatum intelliguntur, tum demum hæc indicantur. Forma remediorum, somenti, cataplasmatis.

EX REGNO VEGETABILI.

Acetosa.

Armeniaca mala *cocta.*

Avena *cum aqua cocta, farina.*

Beta.

Brassica.

Cerasa.

Chondrilla.

Cichorium.

Dens leonis.

Endivia.

Fraga.

Hor-

Hordeum.

Lactuca.

Mercurialis.

Mora.

Parietaria.

Pomorum *pulpa.*

Raparum, *assatarum*, *coctarum* pulpa.

Secale *farina*, *panis*.

Spinachia.

Triticum.

Uvæ.

EX ALIIS.

Aquæ calidæ vapor.

Cera.

Pix.

Stercora animalium *blanda*, *humida*.

II. RELAXANTIA.

Quando tensæ in parte inflammata carnes, membranæ emolliendæ, humorum minuendus impetus, impacti acris rodens vis corrigenda, vel demum gangrænæ metus adest, indicantur, maxime autem in anthrace, furunculis, QUESNAY. In contusionibus nulla solutione continui facta, præsente magna inflammatione, dolore, urgentibus pervigiliis, & imminente partis suffocatione, GRASHUIS. His tamen sæpe re-

ſolventia miſceri debent, IDEM in quæſtione ab inclyta Academia Regia Chirurgica propoſita pro præmio 1746. *determiner ce que c'eſt que les remedes ſuppuratifs &c.* A ſpecie tamen relaxantium oleoſa, & oleis omnibus in vigore inflammationis pertinacis abſtinendum, ne pars nigreſcat citius, QUESNAY. Tum & hæc in parte corporis elaſtica ſcrupuloſius vitanda, ut in tendine, MUNNICKS, in nervo, IDEM, nec inflammato oſſi ſuperponenda, quia corrumpitur, HILDANUS, HEISTER. Sed huic irritantia conveniunt, ut euphorbium, ESCHENBACH, eadem in quæſtione ab *inclyta* academia regia chirurgica propoſita *Determiner ce que c'eſt que les remedes ſuppuratifs* &c. Forma horum, vaporis, fomenti, cataplaſmatis, unguenti, emplaſtri.

EX REGNO AQUEO.

Aquæ calidæ vapor.
Vapor decocti emollientis.

EX REGNO VEGETABILI.

Althæa. *Folia, Radix, Mucilago, farina.*
Alcea. *Folia, Radix, flores.*
Arabici *Gummi, Mucilago.*
Brănca Urſina.
Caricæ pingues.
Ficus.
Lilii albi *Radix.*
Lini. *ſemen, farina, oleum.*
Malva.

Paſ-

Passulæ Maiores.
Minores.
Semina mucilaginosa
Cydoniorum.
Lini.
Psyllii.
Symphyti radix.
Verbascum.

EX REGNO ANIMALI.

Animalium stercora mollia.
Hominis.
Vaccarum.
Animalium pinguedines.
Anatis.
Caponis.
Porci &c.
Pinguia alia.
Butyrum.
Ceti sperma.
Lactis cremor.
Medullæ.
Vitellus ovorum.

Pus ipsum maxime suppuratorium, MONRO *Society in Edimburg*. Vol. V. P. I. & in carie ossium sicca gangrænosa utile balsamum, IDEM, unde etiam partium glandulosarum suppuratio exspectanda, & cruda nunquam incidenda glandula est, ut aliqui inflammatis mammis faciunt.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Gummata

Ammoniacum } oleo
Bdelium } soluta.
Galbanum &c.

Olea varia Pressa

Amygdalarum dulcium.

Lini.

Olivarum.

Raparum.

Cocta, emollientia, quæ cæterum a Chirurgis laudantur, inutilia sunt.

Oleum ceræ.

Unguenta

Althea.

Basilicon.

Populeum.

Cataplasmata, de mica panis cum lacte.

Herbar. acescent. sub cin. assat.

Emollientium.

Emplastra

Diachylon simplex.

De Gummatibus.

Mucilaginibus.

Malacticum.

De spermate ceti.

III. STI-

III. STIMULANTIA.

Indicantur *I.* ubi inflammatione non resolvenda natura exstimulanda, ut incitato parum motu felicius succedat suppuratio, praecaveatur scirrhus L. B. VAN SWIETEN, ubi in parte suppuranda tensio nulla adest, sed potius indolentia, ESCHENBACH *in quaestione de suppurantibus pro praemio ab Inclyta Academia Regia Chirurgica proposita.*

II. In inflammatione oedematosa.

III. In inflammatione in gangraenam tendente, ex causa maligna principium vitale debilitante, QUESNAY. l. c.

IV. In inflammatione in gangraenam terminata, ESCHENBACH Q. c.

V. In glandulosis obstructionibus, non resolubilibus, nec tamen scirrhosis, GRASHUIS. Q. c.

In hac ampla remediorum messe magna delectus esse cura debet, exigua tamen illi, qui naturam inflammationis, intensitatem eius, & aliorum morborum conditionem exactius introspexerit. Sic rubefacientia, & corrosiva huius speciei, partibus gangraenosis iam tutius, quam adhuc inflammatis admoventur, ut & tumoribus saccatis, excrescentiis carnosis, fistulosis, ulceribus suppurandis.

Forma varia cataplasmatis, unguenti, pulveris.

EX VEGETABILIBUS.

Abrotanum. *Herb.* } Summit.
Absynthium. *Herb.* }
Alliaria.
Allii bulbus. *assatus*, *coctus*.
Aristolochiæ radix.
Cepa, *cocta*, *assata*.
Cicuta, magis resolvens, minus calida.
Cortex medianus
  Ebuli,
  Sambuci.
Crocus.
Iuniperi *baccae*.
Ruta.
Seminum IV. Calidorum Maiorum } farina.
  Minorum } cocta.
Sinapi *farina*.

EX ARTEFACTIS.

Camphora.
Farinæ melle subactæ.
Olea stillatitia.
Salia
  Ammoniacus.
  Borax.
Terebinthina.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Oleum. Euphorbii.
  Myrrhæ per deliquium.

Un-

Unguenta

Bafilicum.

Maturativum.

Emplaftra

Diabotanum.

Diachylum cum gummatibus.

De galbano crocatum.

Veficatorium.

FORTISSIMA RUBEFACIENTIA.

Alumen uftum.

Ari Radix.

Bryoniæ Radix.

Cantharides.

Euphorbium.

Fermenta animata.

Olea Empyreumatica

Cornu cervi &c.

Oleum Philofophorum.

Tartari per deliquium.

Spiritus acidi concentrati.

Sulphuris.

Vitrioli &c.

Spiritus falis ammoniaci.

Butyrum antimonii.

Lapis infernalis.

Lapis caufticus.

Mercurius fublimatus.

IV. EMOLLIENT. IRRITANTIA.

Indicantur potissimum in inflammatione partium glandulosarum, siquidem hæc in his in scirrhum ex facili transit, L. B. van SWIETEN, QUESNAY.

Forma unguenti. Emplastr. Cataplasmatis.

EX VEGETABILIBUS LENIORA.

Gummi

Ammoniacum Bdelium. Galbanum Opopanax Sagapenum &c.	Soluta aceto magis, vitello ovi minus stimulantia.

EX ALIIS ACRIORA.

Caseus putridus.
Fel taurinum.
Fermenta.
Olea Rancida.
Sapo niger.
Theriaca.

COMPOSITA OFFICINALIA.

Emplastra

Diabotanum.
Diachylon cum gummatibus.
Divinum.
Ireatum.

Tum

Tum medicamenta Nro. II. & III. varia combinata forma, huc faciunt omnia.

Et hactenus quidem de omni fuppurantium medicamentorum fpecie actum eft; eft tamen adhuc de his in genere tenendum, fuppurantia a digeftivis non adeo diftincta effe, fuppurantia maturando abfceffui dicari, digeftiva abfceffui rupto, ulceri maturando impendi, utrinque, ut pus bonum laudabile fiat, imponi. Quoniam tamen etiam digeftiva alio capite chirurgis recenfentur, ea hic fubnectere lubet.

I. DIGESTIVA EMOLLIENTIA.

SIMPLICIA.

Propolis.

Adipes *liquatae*.

COMPOSITA.

Unguentum.

Altheæ.

Bafilicum.

II. BALSAM. STIMULANTIA.

SIMPLICIA.

Balſama,

Copayvæ.

Peruvianum.

Opobalſamum.

Terebinthina.

COMPOSITA.

Balſamum Arcæi.

Tinctura Aloes.

Myrrhæ.

COM-

III. ADSTRINGENTIA.

SIMPLICIA.

In Mat. Med. T. II. dicta.

COMPOSITA.

Mel Rosatum.

Aqua Calcis, potius siccans.

IV. ESCHAROTICA.

Vide rubefacientia fortiora sub tertia suppurantium specie. Cæterum hæc partibus nervosis applicari non debent; quæ enim has mordent; non raro convulsiones ciere solent.

CLAS-

CLASSIS QUINTA.

DETERGENTIA.

DETERGENTIA, detersiva, etiam mundificantia, ea dicuntur remedia, quæ ex vulnere purulento, vel ulcere, omnia auferunt obstacula, ut vulnus coire, ulcus compleri possit. Verum cum hæcce obstacula tam ab ipso pure vel qualitate, vel quantitate peccante, quam a corruptis vasorum, & mortuis extremitatibus ponantur, medicamenta detergentia his obveniant necesse est, ut vel inde multiplex horum classis, & varia forma intelligantur. Indicantur vero detergentia in omni ulcere, excepto cancroso, in quo lenientia solum conveniunt, FLEURANT *dans la Question pour le prix 1746 determiner ce que c'est que les Remedes deterfifs &c.*

I. DETERG. DIGESTIVA.

Hæc in omni abscessu rupto, ulcere primis statim diebus, ut semimortua vasorum extrema, superficiem ulceris constituentia, a vivis abscedant partibus sicque reddantur puræ, L. B. van SWIETEN, indicantur. Non est tamen his diu insistendum omnium consensu, siquidem marasmum, & carnem fungosam inducunt, LOUIS *dans la Question proposée des deterfifs 1746.* maxime, si ex solis emollientibus pingui-

bus

bus consistent. Et in integrum his abstinendum, si ulcus vividam firmam carnem habet, si digestiva in ulcere dolorem causant, & mordent, FLEURANT Q. c. Quæ vero forma lavamenti præscribantur, sequentia sunt:

Absynthium.
Alliaria.
Enula Campana.
Hedera terrestris.
Hypericon.
Hyssopus.
Marrubium.
Mentha.
Pulegium.
Veronica.
Virga aurea &c.

Quæ forma unguenti.

PINGUIA EMOLLIENTIA.

Albumen ovi.
Axungiæ.
Olea pressa.
 infusa.
 cocta.
Pinguedines.
Seva.

BALS. LIQUIDA STIMULANT.

Copayvæ.
De Mecha.

Pe-

Peruvianum.
Terebinthina &c.

BALS. SICCA STIMULANTIA.

Myrrha.
Olibanum.
Styrax.

Est ubi pinguia solum, sed raro, est ubi haec cum balsamis varia inter se commiscentur proportione, ut iam maior vis emolliens, iam stimulans maior, pro ipsius ulceris conditione habeatur. Sic ex balsamo nativo quocunque, vitello ovorum, & melle, digerens tale medicamentum optimum conficitur, L. B. VAN SWIETEN. Si ulceris superficies rubere, puris imminui quantitas incipiat, est ab oleosis abstinendum, ut & digestivis aliis stimulantibus.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Syrupi. Absynthii
Enulae.
Hederae Terrestris.
Hyssopi &c. } in unguenti formam cum melle acti.

Unguenta.
Apostolorum.
Basilicum.
Digestivum &c.

Sapones aqua soluti, oleo, syrupo, unguento mixti, unguenti vel lavamenti formae inserviunt, & efficaciter omnino detergunt.

II. DE-

II. DETERG. IRRITANTIA.

Irritantia tum ulceribus immittuntur, dum a prioribus non ſatis excitata natura, mortuarum a vivis ſeparationem fibrarum efficere haud potuit, hinc ulcus mundatum non fuit. Acriori itaque ſtimulo opus. Et quidem præter balſama priora, quæ minuta ſolum pinguium quantitate, etiam digerentia irritantia ſunt, formæ lavamenti inſerviunt

EX REGNO AQUEO.

Aquæ minerales ſalinæ, & ſulphureæ, quæ diverſis in regionibus variæ nobis ſunt:

Aquæ Egranæ
Carolinæ
Badenſes } in lotione, embroca.

Formæ huic, vel alteri, unguenti nempe, famulantur

EX REGNO VEGETABILI.

Antiſcorbuticæ, omnes acres plantæ.
Perſicaria urens.
Ruta.
Sabina.
Scordium &c.

EX ANIMALI.

Urina vel ſimplex, vel virtute præcedentium dives.
Bilis animalium.

EX

EX FOSSILI.

Alumen. Etiam adstringens.
Sal Ammoniacum. } Mordacia.
Borax.
Marinum.
Vitriolum, etiam adstringens.

OFFICIN. SIMPLIC. COMPOSITA.

Mel } Leniora.
Saccharum.
Sapo.
Tinctura
Aloes.
Myrrhæ.
Aqua phagadænica.

FORTISSIMA.

Alcalinorum salium lixivia.
Alumen ustum.
Calx æris.
Viride aeris.
Mercurius præcipitatus Ruber.
Sublimatus corrosivus.
Lapis infernalis.
Unguentum Ægyptiacum.

Quæ omnia variis inter se modis pro casus necessitate combinantur. Notandum, corrodentia hæcce ultima, ulceri sordido rebelli, etiam fungosa carne luxurianti, tantum convenire, his novam inflammationem, & suppurationem moveri, esse igitur semper his detergen-

gentia digestiva mollia superponenda, ut eo facilius eschara secedat.

III. DET. ANTIPUTREDINOS.

Saepe etiam ex ulcere foetidus ichor manat, colore nigro lintea inficiuntur, instrumenta tinguntur; tum quae putredini resistant, indicantur, LOUIS. Haec vero multum variant pro indole & natura ulceris, a caussa specifica exorti; ita in venereo semper mercurialia his adduntur, in scorbutico succus citri, gummi laccae tinctura aluminosa, spiritus salis marini, in cancroso vis cicutae commiscetur, in scrophuloso oxymel squilliticum, & alia, antiputredinosis balsamicis iunguntur.

Forma varia est.

EX SIMPLICIBUS.

Acetosellae *Succus.*
Aurantiorum Acidorum. } *Succi.*
Citri } *Succi.*
Lemoniorum } *Succi.*
Acetum.
Omphacium. *Simul adstringens.*
Tartarus, acidus, & salinus.

EX COMPOS. OFFICINALIBUS.

Acetum Rutaceum. *simul vulnerarium.*
Theriacale. *Stimulans.*
Mel Rosatum.

Oxymel simplex.

Squilliticum. *Incidens, stimulans.*

Oleum Terebinthinæ.

Spiritus Vini. *Coagulans.*

Camphoratus.

Salis marini } *Simul caustici.*
Nitri dulcis. }

Tincturæ

Aloes } *condientes.*
Myrrhæ }

Gummi laccæ, spirituosa.

Et hæc quidem præcipua horum materies est, non tamen in omni putrido ulcere conveniens omnis, quod spiritus vini in ulceribus cerebri, cerebrum a corruptione haud præservet, QUESNAY. *Memoir. de l'Acad. de Chirurgie* T. I. bene vero oleum terebinthinæ, balsamum commendatoris, IDEM. adhæc in carie ossis cariosi tinctura Aloes sæpe alvi profluvium suscitavit. *Alex.* MONRO. *Society in Edimb.* Vol. V. P. I.

CLAS-

CLASSIS SEXTA

EXSICCANTIA.

Quæ nimiam partis humiditatem abſorbent, partemque ſicciorem reddunt, EXSICCANTIA, Indicantur

I. Dum plurimo, & nimis tenui humore vulnus, ulcus madet. L. B. VAN SWIETEN.

II. Dum alia corporis humani ſana pars incommodo conſtanter ſudore perfunditur: ſed his rebus multo opus iudicio, ut, an ſiccare conveniens, intelligatur.

III. In pertinaci vaſis rupti, diſciſſi, ſanguinis, ſeri, lymphæ fluxu, aut ſtillicidio.

Contraindicantur vero

I. In punctura, CHARMETTON in Quæſtione ab inclyta Academia Regia propoſita pro præmio 1748. *Determiner ce que c'eſt que les Remedes deſſicatifs, & les cauſtiques.*

II. In ulcere veteri, annoſo.

III. In ulcere quocunque inflammato, ſicco, dolente, NANNONI, in eadem quæſtione pro præmio 1748.

Cum vero perpetua illa, & moleſta humoris transſudatio vel ex tenuitate humoris per partem fluentis,

 vel

vel ex debilitate partis humores haud coercentis oriatur, exſiccantium duo generalia conſtituentur genera, hæc humores, illa ſolida corrigentia, inſpiſſantia nempe, & adſtringentia, quorum priora interno dicata uſui magis, in Materia Med. T. II. dicta, hic haud repetam, cum de unica horum diviſione ſolum dicturus ſim, de coagulantibus nempe, tum de adſtringentibus. Verum quia in recenti, nimio humore perfuſo, ulcere, ſæpe nec evidens fluidorum tenuitas, nec certa ſolidorum relaxatio criminari poteſt, proin operoſa hac curatione opus non ſit, medicamenta exſiccantia ratione effectuum in ſequentes claſſes diſtribuo.

I. EXSICC. BIBULA.

Hæc indicantur *I.* dum nec in fluidis, nec in ſolidis multa labes, ſed ex ſolo fotu extravaſati, maceratione leniori, ancipites ulceris recentis extremitates elaterem ſuum amiſere quodammodo, ut impulſum viribus cordis humorem non coercere amplius, nec in vaſa lateralia ſufficienter impellere poſſint.

II. Ubi completo bonis avibus ulceri, cicatrix inducenda, CHARMETTON.

III. Ubi in oſſium carie incommodus ex oſſium cellulis humoris proventus Alex. MONRO, *Society in Edimburg* T. V. P. I.

Inter hæc ſunt

Plumaceola ſimplicia, } fumis aromaticis imbuta
Raſa, } ſicca.
Spongia præparata.

Hæc

Hæc vero cum lævia, porosa, sicca sint, ex extremitatibus hiantium vasorum humidum bibendo, & in se attrahendo, ulceris liberant superficiem, siccioremque reddunt, ut haud continuo amplius maceratis, puncta contactuum augeantur, cohæsio increscat, impulsis resistentia fluidis maior ponatur, coerceantur fluida arctius, & per lateralia vasa distribuantur felicius, sic demum totus compleatur hiatus. Nec repugnarem bibulos terrestrium pulveres in hanc classem revocanti, qui si impalpabiles sint, in parte molli indicantur, L. B. van SWIETEN, in ossea minus, *Cl.* MONRO. Ex hoc censu sunt

Cancrorum lapides *præparati.*
Corallia rubra *præparata.*
Ossa *calcinata*, præcedentibus magis bibula, sed etiam magis caustica caute applicanda.

II. EXSICC. ADSTRINGENTIA.

In solidis suppuratione maceratis debito maior, quam quæ simplici humidi absorptione emendetur laxitas, medicamenta, elementa fibrarum arctius compingentia, coadunantia requirit; quæ quoniam etiam imperspirabilem partem reddunt, ob id duplicem indicationem explent. Inter hæc usitatiora sunt

Aqua frigida in recenti ulcere proficua, CELS.
Aqua aluminosa.
Bolus.

Calaminaris lapis.
lapidis *praeparationes.*
Pompholyx.
Tutia.
Hæmatites Lapis.
Plumbi *praeparata.*
Cerussa.
Minium.
Lythargyrus.
Saccharum saturni.
Terra Aluminis.
Zinci flores.

OFFICINALIA COMPOSITA.

Unguenta.
Album simplex.
Ad ambusta.
Comitissæ.
De Lythargyro.
De Minio.
Nihili.
De Tutia. Simul Anodynum.
Emplastra.
Album coctum.
Diapalmæ.
De Lapide calaminari.
Defensivum.
Saturninum.
Stypticum.
Triapharmacon.

III. EX-

III. EXSICC. AROMATICA.

Indicantur, dum ſtimulo opus, ut ſolutæ fibræ vis prior infundatur.

EX SIMPLICIBUS.

Camphora.
Colophonia. Lenior.
Gummi.
Elemi.
Iuniperi.
Myrrhæ.
Tacamahaca.
Maſtiche.
Olibanum.
Sarcocolla.
Styrax.

EX COMPOS. OFFICINALIBUS.

Aquæ vulnerariæ.
Lac Virginale.
Spiritus vini ſimplex.
Camphoratus.
Tinct. præcedent. ſimplicium, aliæ Aromatic.
Unguenta.
Album Camphoratum.
Digeſtivum ſpiritu vini camphorato &c. animatum.
Emplaſtra
Divinum.
Gryſeum.
Oxicroceum. &c.

Feliciter admodum hæcce prioribus iunguntur. Sic in ſpiritu vini alumen ſolvitur bono effectu, alia aliter combinari poſſunt. Ex his vero omnibus, a quarta Claſſe ſuppurantium nempe, huc usque recenſitis, facile patet:

Quid cenſendum de ſarcoticis ſit, & quæ eligenda: cum enim ea, quæ regenerationi carnis deperditæ favent, SARCOTICA merito habeantur, & ſuppurantium, ſeu digeſtivorum omnes ſpecies, omnes detergentium, tum demum, & exſiccantium huic famulentur, ea ſarcotica eſſe clarum, hinc, ut hæc multiplicia, calida, frigida, humida, ſicca, emollientia, adſtringentia, ſic & illa eſſe evidens. Non datur igitur ullum medicamentum univerſale vel digeſtivum, vel detergens, vel exſiccans, minus adhuc ſarcoticum, ut materia chirurgica a multis inutilibus liberari poſſit. In arte ſalutari perpetuo ſummum erit cognitio exacta morbi, huic ſoli remedium facile; nec obſtant ſpecifica.

CLAS-

CLASSIS SEPTIMA

CAUSTICA.

Quæ urunt, rodunt, consumunt partes corporis humani, quibus applicantur, CAUSTICA dicuntur. Hæc vero duplicia sunt, actualia vel potentialia: priorum etiam in cadaver actio est, ignis enim omnia consumit: posteriorum solum in corpus vivens: funestum hinc omen, dum non urunt amplius vesicatoria.

Duæ potentialium, de quibus hic unicus sermo, classes constituuntur.

I. Rubefacientium.

II. Cathereticorum, seu escharoticorum vel ruptoriorum est. Quibus in morbis quæque indicentur, sub speciebus dicetur.

I. RUBEFACIENTIA.

Quæ maiori ad partem corporis, cui applicata fuere, concitato per stimulum, quem habent, humorum affluxu, rubere partem faciunt, RUBEFACIENTIA, Epispastica; quæ pustulas, aut vesicas excitant, VESICANTIA, vel vesicatoria appellantur.

Indicantur. *I.* In avertenda in partem nobilem, vel irritabilem humorum fluxione: sic in oculorum, dentium, auricularum morbis, locis retro aures, vel nuchæ agglutinantur, CHARMETTON, licet in dolore dentium vehementiori arteriæ temporali nonnulli, alii maxillæ angulo imponant.

II. In evocando impacto ex parte quadam humore, ut in iisdem morbis, tum in doloribus rheumaticis, arthriticis, ischiadicis, &c. An conveniant in morsu venenato? bonus ab his effectus observatus in *Act. Nov. Acad.* N. C. quem haud placere video CHARMETTON. an recte?

III. In revocando humore repulso, ut in podagra retropulsa &c. ulceribus manantibus capitis exsiccatis, & inde maiori orto malo, epilepsia &c. L. B. van SWIETEN. Sed tum parti, unde repulsus humor, applicanda sunt.

Contra indicantur vero in bubone venereo, tumore scrophuloso, CHARMETTON. Forma varia solida, cataplasmatica, emplastica.

EX VEGETABILIBUS.

Allium.
Arum.
Cyclaminus.
Clematis.
Esula.
Euphorbium.
Flammula.
Piper.
Pyrethrum.

Ra-

Ranunculi.
Raphanus Rusticanus.
Ruta.
Sinapi.
Staphysagriæ semen.

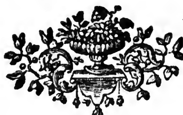
EX ANIMALIBUS.

Cantharides.
Stercus Columbarum.

EX COMPOS. OFFICINALIBUS.

Fermentum Panis.
Emplastrum Vesicatorium.

Si ablata a vesicante facta vesica, effuso humore, siccare consilium, primo mollia, pinguia digestiva, dein exsiccantia imponuntur; si partem attracto humore ulterius persundi opus, leniora rubefacientia, digestiva stimulantia admoventur; & hæc quidem omnia pro intentione medentis varia esse solent.

II. CA-

II. CATHAERETICA
SEU
ESCHAROTICA.

Hæc fibras corporis omnes, tam cutaneas, quam carneas, & alias destruunt.

Indicantur *I.* Si fungosa in ulcere haud sensibili caro, coalitum impedit.

II. Si carnis vegetatio, vel excrescentia, ultra æquabilem partis sensibilis naturaliter constitutæ superficiem emineat, ut in morbis palpebrarum, ficu, verruca, ectropio, in morbis oculorum, encanti, pterygio completo; in morbis narium, oris, ani, partium genitalium utriusque sexus, CHARMETTON. Q. c.

III. In gangræna humida, applicatis incassum optimis & indicatissimis spirituosis, IDEM.

IV. In tumore frigido ex congestione humorum orto, scirrhoso quocunque, etiam glandulari indolente, tum bubone venereo, pestilentiali, scrophuloso, tumore critico maligno, IDEM. Alias indicationes vide in T. III. de argento, ubi de lapide infernali sermo.

Contra indicantur *I.* In morbis complicatis, ut in ulceribus malignis, maxime cancrosis. CHARMETTON.

II. In venereis, pestilentialibus, scrophulosis, iuncturas, tendinosas ligamentosasque partes, vel etiam glan-

glandulosas inflammatas, duras, inæquales, vicinis adhærentes, occupantibus. IDEM.

III. In ulceribus carie exceptis, in his etiam cariem auferre intento IDEM.

IV. In magnis Polypis.

LENIORA.

Euphorbium Iris florentina Sabina. Cineres clavellati.	Ex Veget.
Alumen ustum. Borax Calx viva. Calx veneris. Ærugo. Ochra. Vitriolum album. Cyprinum.	Ex fossil.

COMPOSITA OFFICINALIA.

Aqua Phagadænica.
Balsamum Martiatum.
Oleum Tartari p. d.
Unguentum Ægyptiacum.

FORTIORA.

Arsenicum album.

A multis chirurgis adhibitum verum venenum est, quod hoc scopo applicatum totius corporis tremorem induxit MONRO. L. c. quare raro & caute adhibendum.

Au-

Auripigmentum.
Realgar.
Mercurius præcipitatus Albus.
Ruber.
Sublimatus corrosivus.

Et hæc sæpe salivationem induxere MONRO L. c.

Spiritus acidi concentrati.
Nitri.
Salis.
Vitrioli.

Hi vel puri, vel gleba metallica divites applicantur, sed substantia metallica imprægnati ossium cariei adhibiti, violentos dolores, sæpe convulsiones causavere. MONRO. l. c.

Butyrum Antimonii.
Lapis causticus.
Infernalis.

Et horum quidem omnium, & pro conditione partis, cui applicanda, & pro aliarum circumstantiarum ratione, forma, lenitas, activitas, variare multum solent. Tutissime vero omnium applicari potest lapis infernalis: Reliqua enim ulceri adhibita in totam eius superficiem agunt æqualiter, lapis autem infernalis singulis punctis potest applicari, L. B. van SWIETEN.

CLAS-

CLASSIS ULTIMA

DEPLENTIA CHIRURGICA.

Etiam alia ſunt ad deplendum ſeu evacuandum conſtituta chirurgica, alia medica auxilia; priora hic recenſenda, maxime hirudinum ſuctione, phlebotome, ſcarificatione, fonticulis, ſetaceis, veſicantibus, quibus tam abdominis quam thoracis paracentheſim, cranii perforationem addere poſſes, complentur; poſteriora iam Tomo II. huius operis dicta ſunt.

HIRUDO *Offic.* Syſt. Naturæ. Claſſis Naturalis Vermium, ordo inteſtinorum. *Germ.* Blut-Igel. *Gallis* Sangsue. *Anglis* Leech.

HIRUDO *Medicinalis* RAY, hirudo depreſſa fuſca, lineis flavis dorſalibus ſex, intermediis immaculatis, ſubtus cinerea nigro maculata, *Cl.* LINNÆO definitur, ut facile a *Sanguiſuga*, quæ marginem lateralem flavum gerit, diſtinguatur. Utriusque iconem nobis ſervavere Acta STOCKH. 1757. N. 4. F. 1. 2. 3. 4.

Medicinalis hirudo princeps hæmorrhoidalium ſector venarum vermis, plus una vice ſeſe ſanguine ingurgitare valet, & hæc quidem, quæ cæteris omnibus vituperio animantibus intemperantia eſt, huic laudem conciliat, ut demum etiam vitia aliquam gloriam conſequantur! & ob ingluviem ſanguiſugo modeſtiori & una ſolum

folum vice fanguine fefe obruente, præferatur. Haud tamen reticendum, fanguine femel potum, etiam poftridie vacuum, minus fæpe gulofum deprehendi, & fegnius venam, quam iterato refpuit, pertundere, & lenius, quafi prioris culpæ confcium animal, inebriari: five vero vel de hac, vel alia de caufa torpidus & defes fit vermis, eft vero fæpe de lævi, ftimulari in obfequium & crapulam poteft, etiam abfterfione partis, lactis, fanguinis illitu allici: iamque parti cui applicatur infiftere, radicari firmius, & longo gurgite fanguinem bibere parafiticus incipit, quo fatur, fefe fæpe a loco ipfe dimittit, fæpe tamen adhuc pertinacius adhærefcit: at tum divelli non debet, eft enim in hac re periculum, fed fale, cinere, aut alio pulvere acri confpergi, fic enim facile abfcedit. Eft etiam ubi largiori depletione opus fit, tumque huic cauda abfcinditur, & iam pleno rivo per vulnus, fuctus fanguis profluit, nec tamen aut ideo cito animal moritur, aut a partis complexu remittit; tantusne eft amor potus? quafi difciffi corporis interitum diluere hacce voluptate aut vellet aut poffet animal!

Vulnus a verme illatum triquetrum, fæpe diu adhuc fanguinem ftillat, etiam poft duodecim horas, & meticulofis timorem incutere poffet, ob id deligandum, ut venarum fectiones folent, dum prius, aut aceto, aut vino, aut fpiritu vini ablutum fuit.

USUS CHIRURGICUS ab omni tempore ad venas hæmorrhoidales deplendas multus & utilis, quod ab ipfo loco affecto, fanguis evocetur *Cl.* QUESNAY *Traité de la faignée,* etiam morbis oculorum adhibitus, hirudinibus oculorum exteriori angulo appofitis, *Cl.* PRINGEL angulo interiori carunculæ, IAMES *Dict.*

Uni-

Univerſ. Gingivis, linguæ inferiori parti, genis in dolore dentium; in tumore pedum oedematoſo, plantis pedum, in podagra cum tumore aquoſo vehementer inflammato ſub malleolo, & pedum digito maximo, *Cl.* GISLER *Act. Reg. Suec.* T. XX. a *Cl.* KAESTNERO *edit.* etiam in dolore crurum a diuturna febre relicto, tentatis incaſſum aquis mineralibus, remediis aliis, imo electricitate, IDEM. Sunt qui etiam eryſipelati, cancro apponant, IDEM *ibidem.*

Ex propoſito inſtituta Chirurgica operatio, qua vas rubrum venoſum ut ſanguis effluat, ſecatur, PHLEBOTOME; qua aperitur arterioſum, ARTERIOTOME appellatur. Utramque immenſa ſæpe utilitas, ſæpe etiam irreparabile damnum ſequitur, quod cum per omnes caſus dicere nimis longum, quibus quæque rebus inſtituendæ ſint, quibus non poſſint, artis Magiſtri cum alii, tum maxime in abſoluto de venæ ſectione tractatu *Cl.* QUESNAY conſuli debent, qui ut quidem de multis caſibus pulcherrima memoriæ prodidit, ita de graviditate exquiſite judicavit, morbum graviditatem non eſſe, nec propagationis humanæ ſpeciei ſecuritatem ſcalpello, aut commendaſſe, aut concredidiſſe naturam videri, perraram adeoque occaſionem occurrere, qua gravidæ in venam dimitti ſcalpellum debeat, cujus judicio & ego accedo, tum quod abſque phlebotomo feliciter animalia utero gerant & pariant, & ipſa humana ſpecies, ante uſum hujus inſtrumenti haud magis miſerande, graviditate defuncta ſit.

SCARIFICARI pars corporis dicitur, dum vel ſimplici ſcalpello, vel machina pluribus ſcalpellis in-

ſtructa cutis conſcinditur; Simplici ſcalpello plerumque Chirurgi utuntur, cum ad profundas illas ſcarificationes, inciſiones vocant, ut partes tenſæ, infarctæ in ſumma inflammatione convulſionem, gangrænam minante, relaxentur, QUESNAY, in ipſa gangræna ut vivarum actio excitetur, OMNES, tum ad eas ad paniculum adipoſum uſque factas, quas mollis, pellucidus lymphaticus ſcroti, femorum, crurum, pedum tumor poſtulat, ut emacietur, DIONIS *Cours d'Operations*. In ultima vero hac curatione ſcire juvat, plagas ſcalpello factas, gangræna ſæpe vitiari, LA FAYE *dans lés notes*, ob id vino rutaceo, corticis peruviani decocto vel in initio fovendas, myrrha, aloe, accenſis vaporandas, tum ſpiritu vini camphorato, unguento de ſtyrace, ubi iam vitium adeſt, obliniendas.

Scalpellum vel ſimplex vel compoſitum ſuperficiariis illis ſcarificationibus, quibus ſanguinem e parte evocare intentio, maxime admovent: is vero abundantius extrahitur, ſi conſciſſæ parti, CUCURBITA linamento ardente rarior, aut ſine omni flamma, ſolius machinulæ pneumaticæ beneficio, quod L. B. van SWIETEN & adhibet & probat, exquiſite ita adaptetur, ut recte impreſſa inhæreſcat, tum enim multo ſanguine impletur; ſin minus, novo vel eodem linamento ardens cucurbita, iterum iterumque applicatur, donec ſatis factum fuerit. Auxilii hoc genus in locum venæ ſectionis multis ſuffectum, etiam diris morbis a ſanguine natis oppoſitum fuit, ut cephalaeæ, apoplexiæ, nervorum reſolutioni, marcori, & inexpugnabili dormiendi neceſſitati, conciſa occipitii cute, *Cl.* WALTER *Diſſert. de ſcarificat. occipitis*; & ante hunc iam dudum in morbo herculeo occipitium incidere & cucurbitas admovere, etiam occipitium ferro can-

candente adurere, ex veterum doctrina jussit CELSUS, & in omni morbo, ubi deobstruens sanguis immediate evocari potest, valet cucurbitis excepta scarificatio, *Cl.* QUESNAY.

FONTICULUS, quod quasi ab ipso fonte mala materies fluere crederetur, dictus, est, vel ferro scindente vel caustico ad paniculum adiposum usque erosum ulcus, quod piso, globulo quocunque alio immisso, vinculo ad id accommodato valentius adstringente, coire impeditur. Corporis sedes his opportunæ fonticulis sunt summum caput, fontanellam locum chirurgi vocant, & hic in desperata cephalalgia eligitur, PLATNER *Instit. Chirurg.* Opportunior in nucha sedes est inter alteram, tertiamque colli vertebram, maxime lippientibus & ex levissima causa opthalmia laborantibus, PLATNER, quibus fonticulus sæpe profuit, L. B. van SWIETEN. *Comm.* T. I. Excitatur quoque in brachio inter deltoidem & bicipitem, & in femore supra genu ad quartum circiter digitum, inter musculum vastum & gracilem, tum in crure ad quartum digitum infra genu, inter musculum soleum & gastrocnemium externum, PLATNER, rarius inter costas, quod dum tamen factum esset in latere vomica affecto sputo cessante, æger servatus est, WILLIS.

SETACEUM nomen a setis traxit, quod olim chirurgi pilis ex equorum caudis ad id uterentur. Hic vero est setaceorum excitandorum modus; vel digitis vel forcipe, arrepta cum paniculo adiposo cutis elevatur, latiore acu, scalpello trajicitur, filum crassius intortum, vel linteum vel vitta in vulnere relinquitur, quotidie per vulnus ducitur, pure infecta pars abscinditur, recens etiam digestivo illinitur. Valet in lip-

pitudine, oriente suffusione, etiam amourosi, PLATNER & OMNES OCULARES CHIRURGI, in molestissima cephalalgia, RUYSCHIUS, L. B. van SWIETEN, in stupore post apoplexiam manente, LA MOTTE *Traite complet de Chirurg.* in memoria læsa ex lapsu, MEDICAL ESSAYS, Vol. V. p. I.

VESICATORIA dicta p. 122.

PARACENTESIS abdominis, thoracis, scroti, ut & cranii perterebratio, quibus & aqua & sanguis & pus & alius quilibet humor evocatur, maioris momenti operationes, cautelas requirunt plurimas, & ex propriis fontibus peti debent: consule maxime *Illustr.* L. B. van SWIETEN commentaria.

INDEX RERUM.

A.

INDEX RERUM.

Alu-

INDEX RERUM.

 An

INDEX RERUM.

Selte-

INDEX RERUM.

B.

Bal-

Brassi-

Car-

Cha-

INDEX RERUM.

Cu-

D.

E

Flo-

G

H

INDEX RERUM.

I

La-

O 4 Macis

M

Olea

Osteo-

P

Per-

Pœo-

R

Ru-

Sa-

Seca-

Sul-

U V

INDEX RERUM.

Vi-

Z

